

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Lancicii E Societate Iesv Opvscvlorvm Spiritvalivm
Tomvs ...**

Łęczycki, Mikołaj

Antverpiae, 1650

Liber Secvndvs. De præstantia Instituti Societatis Iesu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78821](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78821)

Societas, & tandem vt negotiis occurrentibus particulari-
bus: tam spiritualibus quam temporalibus, decenter
providendi possit, seruato simpliciter eodem ordine dis-
cultiendi & procedendi in reliquis omnibus, semper in
vtramque partem agendo, immorati sumus, in his &
aliis per tres serè menses, à medio quadragesima, vsque

ad festum S. Iohannis Baptista inclusiue. Quo die omnia
suauiter & concordia animorum consensu, terminata
ac finita sunt, non sine magnis vigiliis, orationibus, &
laboribus mentis & corporis præmissis, antequam hæc
desiniremus & deliberaremus.

LIBER SECVNDVS.

De præstantia Instituti Societatis Iesu.

CAPVT PRIMVM.

De magnis Dei fauoribus erga Socie-
tatem Iesu.

Vni hoc Opusculum scribam, et-
iam ad iuandos eos, qui Socie-
tatem nostram ingredi cupiunt,
& sciam à multis multa contra
illam, plena calumniis esse vul-
gata, ac in dies verbo & scripto vulgari, eiuf-
que institutum ac viuendi rationem & agen-
di, à plurimis iniuriosè carpi, (quomodo non
carpuntur alij Ordines Regularium) vnde con-
tingit non paucos à Societate Nostra alienari,
vt ij quos Deus ad hanc Societatem vocat, ha-
beant necessaria antidota, & ex cælitum & alio-
rum Sanctorum contrariis iudiciis ac testimo-
niis irrefragabilibus, maleolorum iudicia, &
dicta & scripta, agnoscant esse à veritate aliena,
adferam aliqua in medium, quæ aspirantes ad
nostrum institutum, & illud amantes, solari,
possint, prauamque de illo persuasionem, si quæ
forte inhæsit alieni, euellere.

lum immortis, animo velut libero prospexisset æterna,
vocari ad se Barcinonensis Proregis Confessarium, P.
Matrezius, è Societate Iesu religiosum Sacerdotem,
quem vix dum ingressum in conclaue decumbentis, e-
ger ipse magna alacritate, voce, quasi gratulabundus
aggereditur. Felicem te, inquit, o Pater, cui conti-
git Socium esse eius Ordinis, in quo quicumque dece-
dit, vitam fruitur sempiternam. Hæc mihi iam nunc
Deus ostendit: hæc palam nunciare omnibus man-
dauit. Hæc tibi hic Noster, admiratione defixus,
cumq; tam singulare visum prohibente verecundia
non auleret admittere, & parem minimum felici-
tatem, datam auguraretur ipsius egri Instituti, quod
erat rigidissima etiam tum, & incorruptissima dis-
ciplina) addidit egrotus, dixitq; cum gemitu, ser-
uari quidem ex suo Ordine quam plurimos, sed non
omnes: ipsius autem Societatis, omnes omnino ac

singulos, ad mortem vsque in ea si consisterint, esse
seruandos. Vera illum dixisse de suo Ordine
Religiosissimo & Sanctissimo, patet ex An-
nalibus impressis illius Ordinis, ab eiusdem
Ordinis historico editis, & ab eius Generali
aliisque approbatis, quos accurate perlegi
& passim circumferuntur venales. Quid au-
tem sentiendum sit de Nostræ Societatis ho-
minibus, nobis etiam constat ex Diuina reue-
lacione B. Francisci Borgiæ facta, quæ in ead-
dem imagine describitur. Sed cum Viginti
quatuor annis antè impressam hanc Imaginè,
Romæ hoc ipsum certissimè rescuerim, neces-
sarium duco, pro solatio nostrorum amicorum,
& nostrorum tyronum, hanc ipsam rem peni-
tius enarrare.

Cum die quodam B. Franciscum Borgiam,
tunc Nostræ Societatis Præpositum Genera-
lem tertium, post absolutam Meditationem
matutinam, de more, adisset eius Socius
Michaël Marcus (qui ei à S. Ignatio valetudi-
nis tue hanc gratia comes erat additus, cum
potestate ei imperandi, si vel in Oratione vel
in maceratione corporis excederet) inuenit B.
Borgiam rarâ & antea insolitâ lætitiâ gestien-
tem. Miratur rei nouitatem Marcus, sciscitari
cepit causam tantæ lætitiæ. Sed B. Borgiam rem
silencio premebat, hæc tantum ingeminans: O si
scires Marce, o si scires quantopere Deus amet No-
stram Societatem. Hoc audito, Marcus tan-
tò ardentius instat sibi rem vt patefaceret.
Cumque vrgeret B. Borgiam importunius,
tandem extorsit. Scias, inquit B. Borgia, Sa-
cietati nostræ hoc priuilegium esse concessum, quod

Bouer to.
l. p. 650 n.
37. & pag.
680. n. 2. &
p. 685. n.
16. & 18. &
& p. 849.
n. 26. to. 1.
p. 655. n.
29 & pag.
776. n. 68.
Imago l. 5.
c. 8. p. 650.

Rib. in vita
Borg. l. 4. c.
3. & Schot.
l. 4. c. 3 n. 8.
& c. 4. n. 7.

de bono
videtur c.
11. & l. 49.
de diuinitis.
165.
1676.

Inprimis offert se mihi id quod impressum
est in Imagine primi seculi Societatis nostræ,
Anno 1640. edita Antuerpiæ, quod multis
annis ante eam impressam, à magnis didice-
ram Authoribus, & descriptum in meis Col-
lectaneis habebam. Cum quidam decumberet ex
quodam Ordine, vir Sanctissimus, & propè iam ab-
esset à morte, fuit tamen compos & potens, essetq;
iam eo loci & temporis, in quo, commonstrante præ-
seruò Domino, ipsa veritas & videtur clarius, & li-
berius indicatur. Iubet itaque cum prius aliquantū
Lancij Opus, Tom. 2.

concessum esse dicitur Ordini S. Benedicti, primis aliquot centenis annis, in eo nullum damnatum iri, sed omnes saluandos, qui in eo mortem oppeterent. Hoc Societati concessum esse, mihiq; hodie à Deo reuelatum.

Hanc reueiationem postea Michaël Marcus narrauit Barcinone P. Vincentio Madresio, mihi bene ante 40. annos noto, Confellario Proregis Catalonia Ducis de Monteleone Neapolitano, P. vero Vincentius Madrosius, hoc ipsum se à Michaële Marco audiuisse narrauit P. Ferdinando de Pontze, & is mihi Nicolao Lancicio, ita vt scripsi, retulit Romæ Anno 1616. 17. Febr. tunc Prouincialis existens Bœtica Prouincia, dum ambo essemus ad eligendum Præpositum Generalem ad septimam Congregationem Generalem, ex Nostris Prouinciis missi, statimque ne res memoriâ excideret, hanc historiam in libro quodam meorum Collectaneorum descripsi: quinimo hanc ipsam narrationem, hispanica lingua pulcherrimè descriptam vidi & legi, positam in Breuiario eiusdem P. Ferdinandi Pontze, vt & alteram reuelationem, factam nostro Fratri Alphonso Rodriguez anno 1599. de saluandis omnibus illis, qui tunc in Societate vivebant, si in ea morerentur. Vixerat autem adhaec tunc Alphonus, quippe anno sequenti 1617. mortuus.

Nec dubito de veritate rei, tum propter auctoritatem & fidem personarum à quibus hæc narratio manauit, & ad nostram notitiam peruenit, tum quia scio, quanta vitæ integritate moriantur in Societate ij, qui in ea moriuntur: tum quia prædictum est à S. P. N. Ignatio Fundatore, Societatem Nostram posterioribus temporibus fore meliorem quam suo tempore fuerit, (etsi bona fuerit) & homines in ea maiori perfectione præditos futuros. Quod hinc didici.

Legi in Processu Bruxellensi, Auctoritate Sedis Apostolicæ facto, pro Canonizatione S. P. N. Ignatij, folio. 18. testimonium iureiurando confirmatum P. Oliuerij Manaræi Belgæ (qui sub S. Ignatio fuit Rector Collegij Romani, & postea primus Lauretani, & post Sancti Ignatij mortem, variarum Societatis Prouinciarum Prouincialis & Visitator, & Assistent Societatis, ac eius Vicarius Generalis) in quo testimonio Pater Oliuerius à Commissariis Apostolicis ritè examinatus, An B. P. Ignatius habuerit donum Prophetiæ, respondit, habuisse, idque sic probat: Audiui, inquit, de futuro Societatis statu triplici, ex Patre Ludouico Gonzalez, ei dictum à S. P. Ignatio, quod nimirum primus status Societatis, fuisset satis bonus, secundus melior esset futurus, tertius adhuc multò præstantior. De secundo, sibi resti constat, quod fuit & est es-

iannum melius ordinatus, quam erat tum temporis: quia nondum erat Nouiciatus, & Probationes ac exercitationes quæ secute sunt, & nunc, Deo laus, vigent, & in viridi sunt obferuantia.

Porro dictus Pater Ludouicus Gonzalez, (quantæ auctoritatis fuerit, dixi supra libro 1. capite 1. numero 3. & 5. 6.)

Huic narrationi similia à Patre Hieronymo Natali, publicè id referente, se audiuisse scribit, in primo suo libro secreto (in quem reueritæ caelestes illustrationes & gratias sibi gratis datas) Pater Iulius Mancinellus in vita & post mortem fama sanctitatis & miraculorum gloria clarus. In eo ergo libro pagina 63. hæc scribit manu propria. *Dictum esse Patri Natali, à Beato Patre Ignatio, post nos primos, futuri sunt in Societate homines maioris perfectionis, idque Beatum Patrem dixisse: cum interrogaretur, vtrum remitteretur seruius in Societate. Hoc ipsum in alio libro suarum Exhortationum (quem mihi, vt & prius illam, donauit ante mortem dictus Pater Iulius) scripsit, multis ostendens, Societatem in suo bono statu semper duraturam, idque confirmat sua manu his verbis scriptis. Ratione pag. 48. Supernaturali idem patet, ex diuina Reuelatione facta Beato Patri Ignatio. Dixit enim ipse (corrigens quendam Patrem, qui dubitabat de futurum feruorem in Societate) quod postea veniens in Societatem homines, qui erunt perfectiores primi. Et quemadmodum verè dixit, prædicendo futura Roma & Parisius maxima Collegia, sic etiam in hoc verum dixisse, sperare in diuino favore debemus. Hæc Pater Mancinellus. Quantæ auctoritatis autem Pater Hieronimus Natalis, fuerit, ostendi supra libro 1. capite 1. numero 4.*

Huic prædictioni S. Ignatij, conformis est, similis Diuina prædictio, facta de Societate Nostra, à Sanctâ Teresiâ, infra adferenda, de magno profectu, quem debet facere Societas temporibus vltimis. Ideo merito Pater Franciscus Costerus Sancti Ignatij Discipulus, dum essem Romæ, anno 1600. dixit Papæ Clementi VIII. coram aliis Patribus Procuratoribus totius Societatis, qui tunc Romam pro more conuenerant, se nosse vtrumque tempus Societatis, cum à Patre Ignatio in eam receptus sit, affirmare se tamen, modo Societatem multò melius esse constitutam, & in perfectione proficientem, quam fuerit illo ipso tempore Patris Ignatij. Quod etiam modo ex ipsa inspectione, quæ fuit illi demandata, tanquam Visitatori in Prouincia Flandria, aduersisset magna sua voluptate.

Non debet ergo videri mirum, quod legitur in suprædicta Imagine Societatis, Sanctam Teresiam Corduba existentem, à SS. Sacramenti communionem in calum & in Deum mente suscipere.

pensam, vidisse purgantibus flammis animas, quæ magno numero & gratulatione festiua serebantur & receptabantur in calum. Ducebat reliquas vna formosior, & hanc etiam vnam præ omnibus Iesus Christus inter Angelicarum mentium Ordines factus obuiam, suo dignabatur amplexu, in signum benevolentie singularis & amicitie sempiternæ. Hærebat Virgo Teresa hinc suauissimo recreata spectaculo, inde non satis intellecto prodigio consternata: audet igitur interpellare animam de posterioribus vnam, & petere, quamam ipsa forent, ac præsertim quæ ipsarum Dux, illa tam accepta Deo, cui ipsa breuiter: Dux noster est de Societate Iesu Frater vnus: nos Duci gratulamur, cuius virtuti ac precibus debemus, quod hodie liberemur. De omnipotentis aduentu nil mirum, nil nouum: scilicet hoc est hominum Societatis Iesu Priuilegium, vt mortuum Iesum obuius Iesus excipiat. Obierat verò eo ipso puncto temporis, quidam sociorum Iesu Coadiutor, Cordabensis Ecclesie nostræ edituus, qui annis plus minus 30. sacro hoc persunctus officio, vt erat sui obseruator & custos, ac pietatis religiosæ sectator egregius, 400. amplius Virgines (quæ ex proposito pio, diuino cultui sunt vocanturque deuotæ) distinguebat omnes, audita voce, sed nullam penitus earundem de facie nouerat.

168. Eundem Domini Iesu erga Societatem suam fauorem agnouit diuinitus, nobilissima & magna sanctimonie laude celebris virgo Neapolitana Ioanna ab Alexandro. Hæc dum in templo veteri, nostri Neapolitani Collegij eiusque sacello Christo crucifixo dicato oraret, vidit totum sacellum repente illustratum, & super eius altare thronum aureum, cui insidebat Christus D. circumdatus à quatuor Angelis: quo viso, cum oculos clausisset, nihilominus tamen hæc omnia mente videbat. Cumque se Beatissimæ Virgini & Angelo custodi commendasset, vidit Beatissimam Virginem miro splendore radiantem, veste candidissima, auro variegata indutâ, pallio coloris carulei, adamantibus pleno amictam, & prope Deiparam videbat B. Ignatium (tunc nondum in Beatorum catalogum relatum) facie splendidissima micantem, veste candida, rubinis maximis & perfectissimis distincta, & omni ex parte opere phrygio elaborata indutum, præinctum cingulo coccineo adamantibus magni pretij pleno, & in medio, habente ingentem saphyrum, mirè sua pulchritudine recreantem, accedentem ad Christum Dominum, & prouolutum ad eius genua, ei totam Societatem offerentem, facto initio ab eius Præposito Generali, qui tunc erat P. Claudius Aquauia. Quorum singulos cum Christus D. vultu valdè læto recepisset, & vulnus lateris apertum, singulis monstrasset, sic Ioannam pro Societate supplicentem colloqui dignatus est: Scias filia mea, mihi esse summè gratum; hoc, quod à me petis: & desidero vt quæuis persona amet illos. Et ab illis spiritualia querat auxilia: quia mea Societas est, quam semper teneo intra cor meum, & ferre non

Lancicij Opusc. Tom. 2.

possumus in ea sui notabilibus defectibus laborans, ided volo tales subito de mea Societate dimitti: quod pro eorum qui in ea perseverant bono permitto. Scias quæque filia, me velle hanc Societatem meam, sic appellari, quam diu mundus durabit, & volo mea vt imitetur vestigia, & vt potissimum cæca obedientia in ea vigeat. Deinde conuersus ad suam benedictam Matrem, donabat ei tanquam eius filios omnes illos de Societate, eorum vt peculiarem curam haberet. Hanc visionem viuente adhuc Ioanna descripsi Romæ, ex scripto quodam P. Ludouici Mansoni Prouincialis Neapolitani, qui cum Romam excurrisset, ob quædam negotia ad Admodum R. P. Claudium Aquauiam, illud secum attulerat, & mihi accommodauerat.

169. His adnectam pulcherrimam reuelationem, concernentem Societatis spiritum & statum, factam florentiæ Anno 1599. 26. Decemb. Beatæ Mariæ Magdalenæ de Pazzis Carmelitanæ de obseruantia, ab Urbano 8. in Beatarum Virginum catalogum adscriptæ anno 1627. & in Martyrologio Romano, 25. Maij (quo die obiit, anno 1607.) repositæ, ac concessio Officio diuino & Missa in eius honorem dicenda in templis PP. Carmelitarum, die eius obitus, honoratæ. Quam quidem reuelationem seu visionem adhuc viuente hac Beata, Romæ descripseram ex scripto quodam allato à P. Bernardino Rosignolio nostro Prouinciali Romano, dum Florentia Romam rediisset, examinato & approbato à se spiritu huius Sanctæ Virginis. Quam visionem multis annis post obitum huius Beatæ Virginis, ad perpetuam rei memoriam, & nostrum solatium ac instructionem, curam authenticari, & ex libro Monasterij, in quo hæc sancta Virgo, integrum adhuc corpus retinens, quiescit, ad verbum describi, subscriptam ab Illustriissima & Excellentissima illius Monasterij Priorissa sorore Innocentia Barberina, neptem moderni Pontificis Urbani VIII. nunc Romam ad foundationem noui Monasterij sui Ordinis, à sanctissimo translata, ibique manente, à qua ipsamet, sigillo sui Monasterij obsignato, mihi in Bohemiam ante aliquot annos missa est: & postea cum ante aliquot annos spoliatus fuisset in itinere quodam, omnibus meis scriptis, à predonibus, hoc etiam scripto authenticum priuatum, aliud simile petij & impetraui. Tum mihi ab altera eiusdem Monasterij Priorissa, Maria Ioanna Pazzia, eiusque propria manu & sororis Mariæ Magdalenæ Riccardi, ac Catharinæ Angelæ Martelli subscriptum, & sigillo illius monasterij obsignatum, anno 1648. 28. Febr. penitus concordans in omnibus priori illi scripto, & illo quod Romæ sex circiter annis ante mortem B. Mariæ Magdalenæ descripseram. Hoc scriptum Italicum est tale, quod paulò post redam latinè.

Adi 26. di Decembre 1599. il giorno di S. Stefano, la Beata Maria Magdalena andò in Raito, la sera al tardi,

tar di, è vedea come Iddio in Cielo si compiaceua è dilettaua tanto nell' Anima di san Gioanni Euangelista, che in modo di dire, non pareua hauersi altri santi in paradiso. Ein simil modo vedea che esso Dio si dilettaua nell' anima del Beato Padre Ignatio Fondatore della Compagnia di Gesu. Onde diceua, parlando forte, lo spirito di Gioanni è quel d' Ignatio è il medesimo, per che tutto è amare, è condurle ad amare: è intendea che Dio si dilettaua è compiaceua tanto in questi dua sancti, per che il loro scopo è sine su' l' amore è carità, è per via d' amore è in carità tirauano se Creature à Dio (Dissepoi queste altre parole) Il piu felice spirito, che regni hoggi in terra, è quel d' Ignatio, per che i sua figlioli, nel condurre l' anime à Dio procurano principalmente di dar noitia, quanto è grato à esso Dio, è quanto importa, attendere all' opere interne, è trattare interna mente con Dio: per che questo esercizio fa abbracciare con facilità le cose ardue è difficili, per il lume che riceue l' anima, da quale nasece l' amore, che conuerte in dolcezza ogni amaritudine. Vedea questa bene detta Anima, che tante quante volte è figli del Beato Padre Ignatio trattauano in terra con l' anime in tal modo, tante volte in cielo renouauano à Dio il compiacimento è dileto che prendea nell' anima del Beato Padre (Disse ancora stando pure in Ratio) Ben puo rallegrarsi è godere il nostro pellicano, poiche si è condotta à quel tempo, che si è tanto bramato di vedere pullulare nella Religione nostra: le primizie dello spirito d' Ignatio. Intendendo per detto pellicano, la Madre Priora, che si ritro, vana all' ora in quel tempo. Porrò latine sic se habet.

Die 26. Decembris Anni 1599. die S. Aephani, B. Maria Magdalena raptum passa vesperi tardè, videbat Deum complacere sibi & delectari aded in anima S. Ioannis Euangelista, vt quodammodo non viderentur esse alij sancti in celo: & simili modo videbat Deum delectari in anima B. Patris Ignatii Fundatoris Societatis Iesu. Vnde dicebat loquendo fortiter: spiritus Ioannis & ille Ignatii, est idem quia totus est amare, & conducere ad amandum. Et intelligebat Deum ideo delectari & complacere sibi aded in his duobus sanctis, quia illorum scopus & finis fuit amor & charitas, & per viam amoris & in charitate frabebant creaturas ad Deum. (Dixit postea hac verba) maxime felix spiritus qui regnat hodie in terra, est ille Ignatii quia eius filij in conducendis animabus ad Deum, procurant principaliter dare noitiam, quanto perè sit gratum ipsi Deo, & quantum inter sit, attendere operibus internis, & tractare interius cum Deo quia hoc exercitium facit amplecti cum facilitate res arduas & difficiles, propter lumen quod recipit anima, ex quo nascitur amor, qui conuertit in dulcedinem, omnem amaritudinem, videbat hac benedicta anima, quod toties quoties filij B. Patris Ignatii, tractabant in terra cum animabus tali modo, toties in celo renouabant Deo complacentiam & delectationem quam percipiebat in anima B. Patris. (Dixit etiam manendo quoque in raptu) Bene potest latari & gaudere noster Pellicanus, quia conducta est ad illud tempus, quod tantoperè desiderabatur, videndi pullulare in Religione nostra primicias spiritus Ignatii.

Intelligendo per dictum pellicanum Matrem Priorissam qua tunc reperiebatur in illo tempore.

Possunt ergo securè Societati Iesu se deuere ij, qui ad illam diuinitus vocantur, tali spiritu & statu florentem; vt & ipsi, more Ignatii tractando cum alijs (quod possunt facere in quouis Societatis Ministerio) & conducendo, per viam amoris animas ad Deum, renouent Deo complacentiam & delectationem, quam percipit in anima S. Ignatii: vt hac ratione, quemadmodum faciendum nobis esse docet S. Augustinus: Delectent suauitatem Dei: & quodammodo habeant sibi obligatum Deum; quod sint causa illius complacentiæ & delectationis, quam suprema illa Maiestas percipit ex dulci & suauimodo tractandi animas; ab ea creatas & redemptas inæstimabili pretio sanguinis diuini.

Huius diuini erga Societatem nostram fauoris, hoc quoque argumentum clarissimum est, quod aliquos ad eam miraculosè vocare dignatus sit, modis extraordinarijs.

Sic vocauit Adalbertum Bausch, qui cum Anno 1556. extremo, in templo Collegij Pragensis preces ad Deum funderet, D. Iesus pueri venustissimi specie in sacrosancta hostia ei apparuit, rogantem; quid ab se vellet Dominus: volo vt ibi sis, vides: Quæ Adalbertus, de ingredienda Societate interpretatus receptusq; diuinum visum non statim, sed paulo post consolaturus propinquos, qui negotium ei facebant, aperuit; vitamque in Societate vocationi diuina consentaneam, vsque ad extremum peregit.

Sic Didacus Sanchez Hispanus dum ei suadet Gregorius XIII. vt Societati nomen det, dum certus diuina vocationis iudicium desiderat, ad S. Petri templum Rome se confert, coram sanctissimo Sacramento, & Deum orat, ne se finat incertum herere. Res mira, allapsa è tabernaculo vox: Ingredere ait Societatem Iesu, & sic ingressus est: vt scribit Ludouicus de Pöe 1. parte Ducis spiritualis.

Sic Paulus Caruailus euersa nauis in Tago Lusitanie fluuio maximo, cum intra aquarum vortices sepultus, iam mori videretur, diuina quadam manu, præter omnem spem se trahit, & supra carnem suauer collocari sensit, inde in corde suo scribi videbatur, Deum velle vt Societati se traderet pro tanto beneficio, quod executus est. Postea magnis poenitentis corpus affligens, quotidie non minus quam sex horas orationi tribuens, frequenter visibili apparitione B. Virginis recreatus, morte sua prænucciata, imò ante quindecim annos præcognita, (reperum est enim sibi hunc ab eo scriptum anno 1589. super sunt mihi quindecim anni vite) cum esset ætatis 45. annorum, & quinquennio post adiuuaret: intra decennium mori, anno 60. ætatis obiit.

Quidam aduocatus cum diu pendere animi, quodnam vitæ genus tutissimum insisteret, venit in mentem, si Christiane legis præcepta rariis partibus traderet forte, vt ipse quoque Dei docentis vocem exaudiret: nec spes eum fessit: nam cum ad sumendum Christi corpus accederet, diuinitus est admonitus, Dei

Ann Soc.
An 187.
Imago pti
fac. l. a. c. 9.
pag. 235.

mentem & voluntatem hanc esse, vt sese illi in Societate dicaret, quod non ita multo post fecit. Gualterus Brunflaus Anglus, cum in hortis quibusdam in insubulans, de vita quam instituire deberet, genere cogitaret, manifestam Saluatoris speciem vidit, cuius & aspectu & tacto hortatu, ad humana linquenda impulsus facile induxit in animum, vt illi potissimum catui se aggregaret, qui illius quem viderat, & vitam sectaretur, & nomen gereret. Viso, cum certa eius asseueratio, tum maxime mores fidem fecere.

pag. 168.

Anno 1589. Pariliis anceps quidam atque incertus, quam institueret rationem vite, in illo fluctuantia animi estu, ex Sacerdotis sententia confugit ad Deiparæ templum, vbi tunc SS. Dionysij sociorumq; reliquie visebantur hic cum oraret supplex, diuino illustrante Numine, portu consistorum inuenit ad Societatem appellit.

pag. 713.

Idem impulsus alij memorabili modo. Cum vocaretur quidam à Deo, aut distimulabat aut negligebat, sed inter preces fundendas iratum Dominum videre visus, eiusque iussu male accipi plagis, intrare compellitur ad Societatem. Alij cui in graui morbo confessionem peregrisset, personabant aures eiusmodi vocibus, vt iniret Religionem; quibus monitis obtemperans, concepto voto Societatis inuenda conualuit.

pag. 1191.

Anno 1591. Manila in Occidentalis Indiarum Provincia Mexicana, indicauit Deus duobus viris esse sibi curæ studium Societatis. Vterque enim admonitus somnio est, vt salutem anime quareret ea medicina, que à nostris prescripta esset. Eorum alter sic vehementer incitatus est, vt donec cooptaretur in catum nostrum nunquam fecerit orandi finem. Verum fuisse visum rebus affirmavit.

Anno 1592.
pag. 10.

P. Antonius Sardus medicinarum Doctor, audiuit à Christo: Veni post me faciam te fieri medicum animorum: quam vocem ita generose amplexus est, vt non modo se suaque animum, corpus, seruos, fortunas omnes, sed vniuersam propè familiam Domino deuouerit. Filiam & uxorem adduxit, vt amplecterentur Monasterium sacrarum mulierum suo magno are, maiore labore exadificatum; ipse raro exemplo Societatem nostram ingressus, pramissis tribus liberis, adolentibus tanta indolis, quanta illorum præclarus exitus confirmavit. Obiit Panormi anno 1592. dilectus Deo & hominibus.

pag. 11.

Anno 1596. Brune adolescens pietati valde deditus, sed à Societatis instituto alienus, dum ipso Natiuitatis Christi peruulgio, diuinum illud Mystrium, se cum ipse meditatur, puerumq; Deum in corde suo nasci, attentæ cogitatione postulat, repente interiore quoddam monitu intelligit se ab ipso, quem tacitus puerum venerabat, & ad Religiosam vitam, & ad Societatem nostram precipue vocari: ita futurum, vt Deus infans intra ipsius animum nasceretur, si eum sensum quem demittit sibi cælitus sentiret, mens conciperet; hanc adolescenti mentem diuinitus immisissam, diuina bonitas admirabili alio testimonio declarauit. Nihil enim ille tunc cælesti monito se prauis obtemperantem. Sensit id agi illius frater maior natus: eius vt impediret consilium, locarum octoginta iter ingreditur, in itinere

sentit & ipse se moueri diuinitus, quam sit impium diuina aduersari voluntate: hominesq; à diuino obsequio, auocare, hac territis religione, sententiam mutauit, repenteque facta consilij mutatione, se quartana liberatum sensit, qua sex mensibus laborauerat, id ille pro diuino testimonio accepit, quasi Deus illo beneficio declarasset, placere sibi eam concilij mutationem fratremq; adolescentem diuino sibi addici famulatur.

In Morauia, cum quidam diuini mysteris perceptis, Deum obsecraret, vt sibi aliquo indicio declararet, quid à se fieri vellet, visus est sibi hominem è Societate videre, & simul hanc audire missam è celo vocem: Hunc sequere. Ergo ingenti perfusus animi gaudio diuinam voluntatem exequi statuit. Euestigio Canoniam satis opulentum, quo fruebatur, Episcopo reddidit, honestissimam nuptiarum conditionem vitro delatans repudiatur, ad Societatem nostram aduolat, paupertatem diuinitus, Castitatem connubio preferens.

Anno 1592.
pag. 213.

Cum autem vt scribit S. Ilidorus Pelusiotæ, ponderans illa verba Euangelij: Ecce quomodo amabat Iesus Lazarum; Is Christo pura & omni labi experto iustitia charus non fuisset, nisi Lazarus iustus extirisset. Deus enim non fauore, sed iudicio ad amandum duci solet: nisi Societatem nostram in bono statu, & amore tali dignam videret, eam non amaret, & personas selectas ad eam amplectendam non vocaret, alia signa certi sui erga illam amoris; supra commemorata & infra commemoranda demonstraret.

l. a. ep. 173.

Addam hic alios mitos Dei fauores erga Societatem nostram, ante octoginta annos annotatos à P. Iacobo Ledefina Societatis nostræ grauissimo Theologo sub S. P. N. Ignatio in Societatem recepto, viro sancto, capite sequenti commemorando. Describam autem hic hos Dei erga Societatem nostram fauores, prout eos ipse propria manu scripsit in suo secreto libello quem ab annis quadraginta Romæ mihi donatum tanquam sacras reliquias conseruo ob perspectam mihi P. Ledefinæ sanctimoniam vitæ, ab eius familiaribus indicatam, & in historia Societatis commendatam.

174.

IESVS MARIA.

Miracula quedam admiranda, aut etiam stupenda, nouem vel decem plus minus qua in hac sancta Societate Iesu reperiuntur, non particularia sed vniuersalia, non singulorum sed omnium, neque alicuius temporis tantum, sed continua: que Dominus Iesus augere dignetur & magnitudine & numero. Virgo, gloriosa sacratissima Maria. Amen.

pag. 71.
eius libelli.

Primò. Vnio charitatis tanta inter omnes, vt etiam se inuicè plus diligant, quam si vnus essent Patris carnalis filij, imò longe plus.

Secundò. Pax tanta ex vnione.

Tertiò. Donum tantum Castitatis in iuuenibus, & qui in seculo alioqui corruptis moribus vixerunt, vt Eccl. ne odor sumi sit in eis, vt de tribus pueris Danielis dicitur. Quid mirabilius inquit S. Bernardus, quando is qui prius vix per biduum poterat à luxuria, crapula, & comestationibus & ebrietatibus, à cabilibus & impudicitia.

cius, ceterisq; similibus. & dissimilibus virtutis continere, nunc ab eis continet multis annis, tota utique vita sua. Quod mirus miraculū, quando tot iuvenes, tot adolentes, tot nobiles, vniuersi denique quos hic vides, velut in carcere aperto tenentur sine vinculis, de Dei timore confixi, quod in tāta perseverant afflictione penitentia vltra virtutem humanam, supra naturam, contra consuetudinem?

Quartō. Zelus tantus conuertendarum animarum in omnibus.

Quintō. Conciones fratrum in Refectorio concessio breuissimo spatio vel hora vel semihora, & tales tamen, tam feruentes, tam rerum diuinarum plena, vt qui sunt in saeculo planē admirantur, imō nec credant id fieri posse tam breuissimo tempore; & tamen erant Grammatici, Dialectici, iuuenes, pueri.

Sextō. Omnes esse spirituales. Nam in aliis Religionibus aut clericis aut secularibus (talis erat status aliorum illo tempore quo haec scripsit P. Ledesma, nunc enim Dei beneficio est melior) vix vnum aut alterum spirituales & hos dispersos reperimus: at hic etiam pueros, idiotas, doctos, indoctos.

Septimō. Multiplicatio Societatis tanta, per totum fere orbem, tam breui, idque cum mutatione morum, eorum regionum & ciuitatum vbi habitat. Ad do ego, haec multiplicatorem tantō esse mirabiliorem; cum semper Societas vbique gentium passa sit magnas & pariat adhuc persecutiones & contradictiones, etiam à magnis viris potenter excitatas. Tales tamen quales S. Ecclesia semper passa est, sed irritō conatu. Nam vt ait S. Chrysostomus: Omnes motus & insidia quae aduersus eam struantur, fluctibus non dissimiles sunt, qui rursū illiduntur atque dilabuntur in spumam.

Octauō. Tantus profectus quantus fit cum primū quis ingreditur (in Societatem) quanta in virtute firmitas, & constantia, post duos menses, post quatuor vel sex, vt mittantur peregrinatum, & soli, & tamen in virtute & Dei seruitio constantissimi, non mutantur peccandi occasibus vllis, quibus facillime antea superabantur, vt videantur illo paruo tempore, ac si viginti annis mansissent in Societate.

Nonō. Vocaciones tam admiranda & miraculosa. Talis fuit vocatio P. Ledesmae capite sequenti referenda.

Decimō. India miracula, & infidelium conuersio. Solus enim S. Franciscus Xauerius, multa centena hominum millia ad fidem conuertit & baptizauit (vt dicitur in Relatione Gregorio XV. data à Cardinali de Monte in Consistorio Cardinalium). Ipse enim primus (vt ibidem dicitur) Parauit Malais, Iais, Acenis, Mindanais, Moluccensibus, ac Iaponibus Euangelicae Lucis fulgorem induxit, & salutem annūciavit, & Reges ac Principes non paucos baptizauit.

Vndecimō. Liberi Exercitiorum, in quibus qui se exercent tam miraculose transmutantur, & fuit hic liber à P. Ignatio compositus, antequam literis vacaret.

Da de imō Nobilium humilitas in Societate, & de gloriam, ac eorum qui in maiori videntur pretio alioque, ut vt perueniunt humiliteres.

Decimotertio. Mouendi corda diuina virtute, admiranda, & id tum in verbis ipsorum, sum etiam in solo aspectu & motu vel incessu, in iis qui eos vident.

Istorum reddi rationes possunt, & exemplis ac experientia comprobari, vt etiam proterui possint conuinci. Si Dominus voluerit, aliquando eas reddam quibus ostendatur, haec omnia ita esse, & esse non humana sed planē esse digitum Dei. Haec P. Ledesma, ad verbum propria manu scripsit circa annum Domini 1559. Tales ergo Dei fauores erga hanc Societatem, qui adhuc durant & aucti sunt, & plures multō repetiuntur nobis noti, possunt securos reddere eos, qui ad Societatem aspirāt, si fuerint ingressi in eam, bonam se electuros Religionem, & talem, qualem describit Ecclesiam in bono statu existentem B. Laurentius Iulianus: Intus in simbris aureis gloriam suam habere perhibetur, propter eos, qui temporalis gloria nitorem spernentes, in sua puritate Conscientiae, atque interiori mentis arcano sua opera recondentes, diuinam gloriam ambiunt, & solius Conditoris oculis placere concupiscunt. Intus desiderii ignescunt Sanctis, sursum feruntur in caelestia vehiculo caritatis, & suauitate quadam spirituali, delectabiliter in Christo requiescunt. Eorum studia coram Deo fulgent, tamesi ab hominibus nesciantur.

Ego sane, qui in seculari statu existens, Societatis homines, ita exosos habui, vt non alium ob finem literis dederim operam, quam vt liberos contra eos scribere possem, ideoque vix annos 14. natus praeter latinae linguae, & graecae vsum, etiam principia hebraicae comparauerā, obseruans tamen ex sequenti cum Societatis hominibus, eaque in trina conuersatione & familiaritate, modum viuendi eorum & domi & foris, agnouit magnis argumentis Angelicam planē in eis viuendi rationem, ideoque annos 17. natus eis me adiunxi, & per annos quinquaginta (quos pridem in Societate exegi, Romae viginti annos, alibi reliquos, in praecipuis Societatis nostrae Prouinciis) in hac Societate mansens, & omnibus in ea perfunctis officiis, (solum Generalatu & Assistentium excepis) prorsus talem intenti, qualem hic descripsit P. Iacobus Ledesma, & alij viri sanctissimi infra recensendi. Nec tantum talem, sed multō praestantiorē, vt in suo loco & tempore in alia occasione aperiam.

Hoc tamen loco omittere non possum duotriaue commendatione digna. Me per 50. & amplius annos quos in Societate exegi, & 40. in sacerdotio, nunquam audiuisse vllum de Societate, alicui Ordini Religioso detraherentem, seu eum denigrantem, quamuis se offerret occasio; dum vel scandala aliquorum Religiosorum, omnibus illis in locis nota, (quippe publica & in publicis carceribus ac tritibus punita) nobis narrarentur, vel referrentur varia contra Societatem nostram à quibusdam Religio-

ep 123. ad Presbyt. & monach. Praeuidia.

6. de vita pag 12. & 45.

liber à P. Ignatio compositus, antequam literis vacaret.

de com. p. uidi & comp. Au. Ch. stiana p. facti. col. 441.

sis, dicta, scripta & facta. Vnde agnoui, præter alia argumenta, hanc Societatem quoque, ad Christi discipulos pertinere, quippe id in suis moribus exprimitem vbique constanter, quod Christus Dominus Magister omnium pronunciauit: *In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad inuicem.* Neque id tantum agnoui in Societatis hominibus per tot annos, peragratis sexies variis iisque præcipuis Societatis Prouinciis, sed vidi omni genere beneficiorum & officiorum affectos & affici illos Religiosos à nostris hominibus, idque promptè & libenter, à quibus bene & certò sciebant, grauissimè læsam famam esse, & bonam existimationem nostræ Societatis, vel eius personarum. Ideo hanc quoque ob causam semper libentissimè vixi in Societate (solam cælestem paradysum pro me reputans commodiorem) quia certum argumentum Filiorum Dei in ea comperio, indicatū à patre nostro cælesti: *Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos; & orate pro persequentibus & calumniantibus vos, vt sicut Filij Patris vestri, qui in cælis est, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos.*

173. Alterum commendatione dignum, in omnibus quas peragraui Prouinciis, (ter Romæ proficiscens, & inde semper aliis itineribus in Poloniam & Lithuaniam rediens) obseruaui, à fide dignissimis personis, iisque magnæ auctoritatis mihi narratū, nostræ Societatis homines, licet scirent se coram secularibus grauissimè infamatos à diuersis Religiosis, idque sæpè, nūquā tamen coram iis, nostros quicquam sinistrè locutos esse contra famam & bonam existimationem. Vt seculares ij apertè non semel dixerint talibus Religiosis nos iniuriosè infamantibus: *Mirum est, nos sapius cum Patribus Societatis quam vobiscum versari & familiarissimè agere, nunquam tamen ex eorum ore audiuisse quicquam contra vos dictum, vti audimus ex ore vestro contra illos.* Qua in re excelluit Gaspar Radinus propè Cracouiam in nostri Nouitiatus pago Wétclauie dicto Parochus, qui cum domi suæ haberet conuiuas celebres cuiusdam Ordinis Religiosos, & multa contra Societatem diu effluentem audiret, tandem serupulo non omitteudæ correctionis fraternæ, & Christiana charitate motus, maledicis hospitibus dixit: *O Mei Patres, ego iam quadraginta annis cum Patribus Societatis familiarissimè ago, & nunquam vllum eorum vlli Religioso detrahentem audiuiss, vti vos audio detrahentes viris de Ecclesia Dei & Republica Christiana ac de omnibus Religiosis Ordinibus optimè meritis, quorum & exemplis templa vestra ad hunc splendorem reformata, & institutione inuentus vestra monasteria ante eorum aduentum vacua, modo sunt plena viris egregijs ex Scholis eorum suppediatas.* Tum illi, ita omnino est, ioci gratia hæc diximus. *Credat qui vult hæc ioci gratia dicta fuisse.*

Addam tertium adhuc, magna consideratione & admiratione dignum, quod in 70. annis meæ etatis aduertit partim ipse, partim vera relatione testium omni exceptione maiorum didici, omnes illos Principes, & Proceres, ac inferioris conditionis homines, qui Societatem vehementer amabant & amant ac promouent, beneficiisque afficiunt, prosequi vero & sincero amore ac beneficiis, omnes alios Religiosorum Ordines, nec vlli esse offensos, nec vllius Ordinis famam lædentes, etiam in priuatis confessibus; aduertit autem multos quorundam Ordinum Benefactores & Fautores, tanto Societatem nostram vel odio prosequi, vel lingua maledicâ proscindere, priuatim & publicè, & adeò ab Societatis personarum etiam aspectu abhorere, illarumque conuersationem declinare, ac dissuadere aliis, quo modo non prosequuntur Iudæos, & Hæreticos, & alios grauissimis sceleribus, notis omnibus, coinquinatos atque infames.

Quæ omnia beneuolâ recolentes mente, imitamur Regem mansuetissimum Dauid, qui vt scribit S. Ambrosius, *Euangelico Spiritu non solum inoffensus sed etiam gratus fuit à conuicianti Semei, & delectatus potius, quam exasperatus iniurijs, pro quibus mercedem sibi reddendam arbitrabatur in calo.* Scimus enim, vt ait Tertullianus, *preceptum nobis esse, ad redundantiam benignitatis, etiam pro iniurijs Deum orare.*

Mirari tamen satis non possumus, cur talium Religiosorum amici ac Patroni, ex quotidiana & frequenti consuetudine cum illis, non imbuantur Christianæ Charitatis Spiritu, qui, vt ait Apostolus, *Non cogitat malum, multò minus, à seruis Dei non abhorret, & famam illorum nõ denigrat.* Non tales videmus alios nobis intimâ familiaritate & consuetudine iunctos. Profertam vnum tantum exemplum è multis.

Lugduni anno 1591. Dederat nobis operam adolefens aduena, musica arte, quæ sæpè nostrum celebrabat Sacellum maximè excellens, in amore erat ac delicijs totius Ciuitatis. Iuuenis vrbano amplissima familia tumens, cum præ illo intelligeret se parum esse contra eius vitam insidias ponit, tandem nec cogitantem liberali plagâ maxillam ferit. Saucius vulnerarios adit nemo audeat obligare maxillam, adhibere medicamenta, ne apud vulneratorem offendant, cuius cognitâ audaciâ: donec è nostris vnus iacentem, suog, voluntatum in sanguine offendit: statim medicū, quo vimur accersitis sanguinem premit, & imponit somenta vulneris: dilata mors videbatur tantum ad paucos dies. Biduo post alius cum moribundum conuenisset, interfectori suo nec ne ignoscat, interrogat: at ille, duodecim inquit anni sunt, cum formatus à vestra Societate inimicos didici diligendos esse, eisq; acerbissimam quamq; condonandam iniuriam, Deo docente, proinde hanc rotam P. Reclorū voluntati fideiq; permitto. Ego quidem nõ equo tantum animo, sed & libenti ignoscere paratus sum. Nulla in eo fuit destinatio vindicte; quin & re-

1. Offi. cap. 48.

in Apolog. cap. 31.

1. Cor. 13.

pag. 143. An. lict.

174

pulit aliquos, qui se vitores offerebant, & cum percussor ne quidem veniam postularet. Iesus à percussore audis: Audio à te expecti benevolentiam meam, respondit. (est id facere non tenebatur) expecto ut cum maxime, simul iuit in eius amplexum.

Sic Conuictores & familiares nostræ Societatis à nobis instruuntur & imbuuntur Christianæ Charitatis officiis, ut etiam inimicos & hostes diligant, & amplectentur. Corrigimus enim eos peccantes, monemus paternè, si verò videntes eos in lethalibus sceleribus & proximis eorum occasionibus perseverantes, nolle eas deferere, ipsi eos deserimus, sepè magno nostro incommodo, & speratorum ac promissorum insignium beneficiorum aliud translatorum iactura. Malum us tamen eam pati, quam adolari, & eos qui absolutionis in Sacramento penitentia non sunt capaces, ob proximam occasionem grauium scelerum non remotam à se, vel alias similes ob causas, non absoluerit, & ob negatam iustè absolutionem, offensiones illorum incurrere, ac ob id persecutiones pati. Malumus enim homines offendere quàm Deum.

CAPVT SECVNDVM.

De Cœlitum fauoribus erga Societatem Iesu.

PRIMUS locus debetur in hac narratione Beatissimæ Virgini Mariæ, primum in cælo supra omnes beatos Spiritus thronum occupanti. Eius erga Societatem patrociniū multiplex enituit. Inprimis dum Ignatium ad Societatem Iesu fundandam aptauit, ei sua præsentia nauisam rerum terrenarum adferendo, eumque sanctioris vitæ ineundæ desiderii inflammando. Augustissima enim specie, ac beatissimo lumine fulgens, vnà cum paruulo Iesu, non modo palam sese ei ostendit, verum etiam incredibili benignitate spectandam diu præbuit. tantumq; repente odium, fastidiumq; rerum terrenarum Ignatio iniecit, earum præferim. quæ cum inhonestâ voluptate coniunctæ sunt, ut omnes rerum illarum imagines, ex hominis memoria confestim aspectus ille Deiparæ ac pueruli Iesu deserferit, & ex eo tempore ad extremum vsque vitam diem Ignatius planè omni sensu libidinis caruerit, donumq; altissimum eximia castitatis consecutus sit.

Maff. l. i. c. 2. & l. 3. c. 8. Rib. l. i. c. 2. Ord. l. i. n. 11. Layn. in Vita M. S.

176. Vita P. A. luarez. c. 43 §. 1.

Lud. Palm. Itin. spir. 1. par. l. 5. c. 2. p. 734-735.

Cum verò S. Ignatius ad meliorem, vitam conuersus esset, eadem Beatissima Virgo Maria eum nondum literis excultum, docuit illum orandi & vitam spiritualem instituendi modū ac discretionem spirituum, qui est ab eo in libro exercitiorum expressus quo, & se, & primos socios ad hanc Societatem instituendam excultuit, & in cuius meditatione primo post suam conuersionem anno, idæam Societatis à se fundandæ diuinitus cognouit, & cuius libri se esse

Fundatricem & Magistram Deiparæ per Gabrielem Archangelum missum, cuiusdam Sanctissimæ Virgini reuelauit, atque ut illa eius legationi fidem indubiam adhiberet, Deus antea illam præmonuit. Huius libri repetito vsu hætenus Societas ipsa in suo statu & flore conseruata est, & innumeras animas aliorum Deo lucrata.

Deinde cum S. Ignatius focis nouem annis, eorum rogatu, Constitutiones Societatis scriberet, præter frequentissimas visiones diuinarum personarum, quas in confirmationem earum, quas scribebat Constitutionum penè quotidie habebat, sepè etiam Beatissimam Dei Matrem vidit, pro se intercedentem, & Constitutiones illas confirmantem.

Fundatâ plenè Societate, & per Apostolicam sedem sæpius confirmatâ, quàm ea sit Beatissimæ Virgini Mariæ cara, ostendit inprimis viro sanctissimo P. Martino Gutierrez Hispano, cuius mortui in carcere (in quem ab Hæreticis Gallis coniectus fuerat) animam S. Teresia vidit cum aureola Martyrij cælum intrantem. Apparuit enim illi Virgo sanctissima, eximia admodum specie micans, veste in magnam latitudinem expansa, ac sub ea veste Societatem totam collectam continente, quam illa materno affectu complectebatur, eoque quasi charitatis ac gratia segmento consonebat.

Hoc quoque Beatissimæ Deiparæ patrociniū erga Societatem Iesu ostendit, quod cum Saga quædam in Sicilia multis maleficiis aliisque sceleribus coinquinata & eorum coniecta, ad rogatū & locum supplicij esset deducenda, interrogata: An etiam aliquando ad Societatis Domiciliū noctu, diaboli ope, uti ad alia (turpis commereij causa) Domicilia solebat, introducta fuisset, præsentem & audientem P. Antonio Cicala (à quo id ante 45. annos Romæ audiui) fassa est, se quidem etiam voluisse ad Societatis Domiciliū deferri à Diabolo, & pudicitiam quorundam nostrorum formosorum iuuenum tentare, sed cum propè accederet, à persona quadam senio veneranda repente apparente, se fuisse prohibitam ne illuc intraret, dicente: Collegium illud esse hominum peculiari cultu Deiparam colentium, & sub patrociniū eiusdem speciali constitutum.

Simili modo cum Bransbergæ in Prussia, Saga altera ope Diaboli esset noctu vecta per ædem, & intra Collegium illata, & videre cuperet, quomodo Societatis homines suis in cubiculis cubarent, quamuis videret portas cubiculorum apertas, nullum tamen proorsus videre potuit iacentem, eò quod Deiparæ Matronæ venerandæ specie apparetis, pallio suo expanso aspectum illius omnem impediret.

Ad hanc Beatissimæ Dei Matris erga Societatem Iesu benevolentiam, referri debet, quod multis suaserit, eis manifestè apparetis, vel cælesti sua voce excitans nominatim, ut Societatem

177. Lud. Co. Gal. in Vi. Ignat. 74-75. 178. Vita P. Suarez. 179. Plur. l. 1. cap. 44. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

tem Iesu ingrederentur. Hoc modo traxit ad Societatem Iesu, B. Franciscum Borgiam, qui etiam ad alium Ordinem à pueritia vehementer propenderet, tamen per B. Ioannem Texedam Ordinis Minorum, virum vitæ Sanctimonia clarissimum, dici Borgiæ voluit, vt non aliū quàm Societatis Iesu Ordinem ingrederetur.

Eodem modò P. Ioannem Mugnez, seu Nunnum postea ad Patriarchatum Ethiopiæ euectum, ad Societatem vocauit, & P. Martinum Olaium, & P. Bartholomeum Bustamantium & B. Stanislauum Kostkam & B. Aloysium Gonzagam & P. Petrum de Anafo & P. Sebastianum Baradium & P. Bernardinum Realinum & P. Alexandrum Dobokay Vngarum, & Heradium Girellum laicum & Thomam Perunium item laicum, & alterum P. Ioannem Nunnum ex nobilissima Guzmanorum familia vt omittam alios minus celebres & minus notos.

Ad hoc Caput referenda sunt quam Plurimæ apparitiones Beatissimæ Virginis Mariæ, quibus plurimos è Societate nostra & Sacerdotes & Clericos & Coadiutores nostros solari & confortare in suscepto vitæ genere dignata est, & sæculares incitauit ad querendam Spiritualem opem à nostra Societate. Plenæ sunt Societatis nostræ Annuæ his Deiparæ Virginis fauoribus. Inter alios notabilis fuit ille Ioanni Baptistæ Coadiutori nostro exhibitus (vti scribit etiam R. P. F. Elias à S. Terefia benè meritus de animabus purgatorij & de omnibus Religiosis Ordinibus, quos sine inuidia copiosissime commendauit in legatione Ecclesiæ Triūphantis.) Hic Ioannes Baptista in Societate bimestri spatio fuerat, cum à graui quadam tentatione ferè superabatur, adeò, vt de habitu è Societate inter semet cogitationes volueret: Et ecce vidit Beatissimam V. Mariam ab vno latere adstantem sibi, habere S. Petrum, ab altero S. Barbaram, B. Virgo eum solabatur & robur addebat, & vt vitæ sue conditioni acquiesceret exhortabatur, & vt in ea perseveraret commonebat, æternam quippe salutem in ea consecuturum. Qua visione erectus, firmiter in ea vocatione persistit, & alios grauioribus visibilibus Diaboli tentationibus superauit.

Huc spectat quod in Annuis literis Societatis nostræ Anni 1584. narratur de Goana Nouitiorum Domo in Orientali India.

Miles quidam, cum diu vocanti Deo, pertinaci mente resisteret, ob eamque causam, magnis conscientia stimulis ageretur, stratus ante venerandam Dei Matris imaginem, extrema quadam circumfusis luce, quæ simul aspexere complures, vique eo animatus est ad parandum, vt statim abiecto peccatorum onere per confessionem, illustriorem diuina voluntatis significationem non expectaret, & ita Societati nomen dedit Anno 1585. Burdegale cum Adolescens duodecimum annum agens, primam Societatis famam commotus, ei se sine consultatione dicauit, hinc dormienti vox ad aures accidisse dicitur, moriturum esse breui: expectectis que cum timore, in preces flexisse genus: affuisse repente eximia

pulchritudine mulier amictu candido, que huiuscemodi verbis illum affata est: Ades animo fili, & omite timorem, nondum moriere, prius voti (de ingressu in Societatem) compos efficiaris. Quod visum eum die insequenti in Missa sacrificio recurreret, pene à sensibus aberrasse: cumque socij, vt in sella paulisper requiesceret hortarentur, nunquam de genu surgere, quo semel incubuerat, voluisse. Eidem de more precanti, & trahenti animo Christi vulnera, Christus quoque dicitur visus vèrberibus lamatus, eaque specie Adolescentem primò territum, mirificè recreasse.

Circa Annam Domini 1587. Parisi quidam à An. p. 359a
Coxuictorum Contubernio, visus est persepe media noctis silentio audire vocem, que eum excitabat: Surge eamus hinc iam tempus est. Quam rem cum aperuisset aliquando anxius Sacerdoti apud quem confitebatur, eiusque admonitu alter veluti Samuel respondisset: Loquere Domine quia audit seruus tuus: vocem quidem nullam præterea audivit, sed se adeò immutatum animo sensit, vt aliud, nihil nisi calum & celestia cogitaret. Perpolitus deinde institutionibus Spiritualibus videbatur audire itendidem loquentem in aurem: Qui non odit Patrem, &c. relictijs rebus omnibus, nostram ingressus Societatem fecisse re ipsa ostendit, que vox illa missa diuinitus imperauit.

Circa idem tempus in Legionensi Ciuitate An. p. 452
Prouinciæ Castellane, vnus quidam erat simplex, & minimè malus, duodecimum iam annum quotidie percurrendo Rosario, preces Deiparæ persoluebat, narrabat hic postea, ipsi quindecim, seu viginti continenter noctibus, visam sibi Matronam venerabili specie (Beatissimam V. Mariam sibi persuadet fuisse) à qua excitabatur his vocibus: Legionem contende, tuorum delictorum veniam à Iesuita aliquo per integram confessionem pete. Nec vanum fuisse visum, interior animi motus ostendit.

Ibidem narratur in Peruana Prouincia Cu- P. 497
salei, quandam Mulierem vidisse virum decora facie demisso capite, ingenti & cana barbâ, conformatis dextera digitu in speciem benedicentis, qui hæc ei locutus. Quo te is perditum, nisi benè peragas confessionem Adi ad Societatem Iesu, quare Sacerdotem, (eumq, nominabat) hic tibi rite recteq, confesse plenam dabit veniam peccatorum.

Anno 1589 Parisi Adolescens pertasus vitæ prioris, cum meliorem instituisset, nocte quadam que secuta erat diem Dominicum, audit vocem hortantis ad perseverantiam: obitudo post, admonito similiter & querenti quis esset qui loqueretur, responsum est, cognomen esse ipsius, Ioannem Euangelistam: additum, an hunc vel illum Ordinem amplecti veller: duo nominati de Religione fortasse delibebat. Adolescens, qui & dixit, faciam quod Deus imperabit: tertio die Dominico, nocturno item tempore, quasi ex compacto redit eadem vox, quasi firmulos addens iuueni, atque exhortans vt Religiosam vitam magno animo capefferat: interea in manu dat illi Schedulam: Sunt istuc nomina trium Religionum: Capuccinorum, Carthusianorum, Societatis Iesu, opta quem voles, ego amplius non reuertar. Ita relictus Ioannes plenus admirationis & metus. In Schola

dula erant trium Ordinum nomina & duos quidem argentea litera, nostrum (is erat tertius) aurea exprimebant, quem & sequi constituit.

183.
Anno 1595.
pag. 601.
602, 604.

Huc spectat & vocatio Patris Ioannis Fernandij, celeberrimi sacrorum literarum in Romano Collegio & in Hispania Professoris ac Apostolici Concionatoris, qui cum primis emensus annos pueritiae, à patre, cui vnicus erat, à studiis humanitatis ad mercaturam vocaretur, cum mœrens amore studiorum, Toleti in sua Patria ante imaginem B. Virginis fusus in preces, à cœlesti Matre flagitaret, ne rei augenda causa à literarum studio auelleretur, aliquamdiu perfluerat in precibus, cum leui somno occupatus, sibi visus est audire diuinam Matrem, ex ipsa imagine loquentem sibi, perennem, quem petebat studiorum cursum pollicentem, insuper Societatis Iesu alumnus futurum prædicere, à qua tamen voluntate, erat ille in præsens alienus. Experrectus, magnâ concepta animo letitia, Sanctissimæ Matri perpetuam Virginitatem vouit, quam ad finem vsque & corpore & animo seruauit. Ita progressus in studiis, duo de vigesimo etatis anno in Societatem est admissus, statim, tempore inchoata studia absoluit. Quadraginta annos in Societate egit, vir doctrinæ eximius illustre Religionis exemplum, & odore Sanctitatis inprimis clarus. Repertus post mortem eius commentariolus, cursum illius meditationum indicans, ab anno eius sæculi Octogesimo septimo ad Nonagesimum: In eo est, B. P. N. Ignatium bis ei se visendum præbuisse, Angelorum choros, quorum etiam adscripti cantus, tum B. Virginem cum Sancto cœlestium Virginum comitatu, Sanctum quoque Mauritium cum sociis, illi sese ostendisse. Inter alia enim pietatis opera in Belgio operam in Castris Catholicis militibus præstitit, miraculosè non semel à morte præseruatus.

184.
An. p. 718.

Mexici Anno 1591. iuuenis profigitatus ac perditus, cum nec parentum, nec uxoris admonitu innouare se vellet ad honestatem vitam, in nocturnis tenebris, post strepitum ac fragorem ingentem, videre visus Draconem horribili specie, & statim perterritus exclamat ad coniugem: Fer opem, vxor, Draco diductis faucibus mihi interitum minatur: At mulier nihilo audacior, Cruce frontem munit inquit & Mariam Dei Matrem voca. Hoc factò diffugit spectrum: & audita vox, abiiceret Sarcinam peccatorum, adiret Societatis Iesu Patres, de tota vita consilium daturus.

An. p. 741.

Eodem anno in Prouincia Peruana, Indus ægrotans, vidit noctu Mulierem eximia pulchritudine in candenti veste, prædicentem de aduentu Sacerdotis nostra Societatis, auxilio multis & solatio futuri, cum hoc, ad communicandos sermones non fore opus interprete, cum illorum linguam calleret: proinde eluerent apud illum conscientie labes, eiusque consilio vt erentur: ipsam quidem si hoc fecerit, non multò post conualiturum. Aegroti visum probauit aduentus promissi à Virgine Maria Sacerdotis: qui auditus est (externis quamuis esset) ita intelligenter & expedite loqui, vt auditores miraren ur. Et ille eger alloquio eius firmatus, breui valetudinem recepit.

185.

Anno 1592. in Gallia Adolescens Societatem no-

stram cogitans, vt parentum ac domesticorum oculis vitaret, in remotissimam se adiuu partem abdere consueuerat, vbi solus cum Deo sine arbitris versaretur. Huic cubitum eunti, extincto iam lumine, oblata in tenebris Eximia species Virginis, quæ illum timore perterritum ac sese auertentem, nihilo secius blande intueretur. Hoc illo viso mirum in modum se in suscepto consilio confirmatum sensit nec dubitabat, quin illa B. Virginis species fuisset.

Eodem anno in Polonia quidam de suscipiendo sacra vite instituto (vna excepta Societate à qua mirum in modum abhorrebat) dum secum deliberat, in grauem mororem incidit qui illi causa adamanda Societatis fuit. Nam cum angore animi vrgeretur, visus est sibi per quietem à B. Virgine admoneri, vt si morore liberari vellet, ad Christum, (qui oppressus ærumnis adesse videbatur) confugeret, hunc cogitur cum afflictum ac tacentem adolescens subleuare conaretur, eius vocem audire sibi visus est: Confide fili, quoniam me subleuasti, ipse vicissim à me subleuaberis. Qua ille voce permotus, incredibili cupiditate Societatis exarsit. Itaq; contemptis sollicitudinibus ac nimis potentissimi viri, in cuius fide ac tutela erat, ex Polonia, Brunam ad Nouiciatum Societatis in Morauianum profugit.

Reginam Cælorum Sancti Cælestes imitati, suo quoque patrocinio Societatem Iesu in eius parente & filii illustrant.

Inprimis S. Petrus Apostolus Ignatio ad fundandam Societatem & tuendam Sedis Apostolicæ authoritatem diuinitus destinato, cum morbo lethali pene extinctus iaceret, apparuit, & deploratam à medicis valetudinem, restituit. Vt qui quarto Obedientiæ peculiaris voto, se & suos Professos, Christi Vicariis deinceps esset, eum primus Christi Vicarius sanaret, vitâ prolongaret longiorem, ad statuenda & exequenda ea, quæ per eum deinceps fundata Societas, vbique terrarum in dilatandis S. Ecclesiæ finibus & Romani Pontificis imperio præstituta erat.

Cum primus è Societate, adhuc ante confirmatam à Sede Apostolica Societatem, mortuus esset Patavij Baccalaureus Hozius, & eo ipso tempore Ignatius in monte Cassinate esset, diuinitus, cognouisset socium Patavij mortuum, vidit animam socij, luce clarissima radiantem, deducentibus Angelis in sublime ferri, atque ipsa diuinam calibetissima regna consistere. Deinde cum ad Sanctum altare accessisset, magnum Sanctorum numerum fulgentem gloria ante oculos positum vidit, inter quos & Hozius aderat, splendidiore, quam reliqui habitu, gloriaq; multo illustriore. Ita primo Societatis filio, ex hac vita translato, Sancti cælestes fauentes ipsam Societatem quæ eum cælo donauit, honorarunt in filio, & hac ratione eius Institutum, tanquam facilem ad cælum viam aperientem, declararunt.

Sed & ipsum honorarunt Ignatium, & in eorum totam Societatem, cuius ille fuit caput, siquidem datus fuit ei diuinitus cultus illius, non ex infirma

infima Angelorum Hierarchia, vti solet dari omnibus communiter, sed Archangelorum vnus, vt quemadmodum iudicio S. Bernardi Archangelus Gabriel Beatissima Dei Matris custos fuit, ita & Ignatij cultum Deiparæ per se & per filios suos promoturi, vnus ex luptemis Archangelis custos esset. Probabile enim est, inquit Soarius, committi Archangelis curam quarundam insignium personarum. Quod etiam antiquiores docuerunt Theologi, & alij recentiores, & S. Gertrudi Virgini non solum de choris Angelorum & Archangelorum, sed etiam altiorum sæpius deputatos fuisse in ministerium, ipsamet fassa est, vt scribitur in libro Insinuationum diuinæ pietatis Dei iussu conscripto. Quod etiam de S. Francisca Romana scribitur in eius vita Romæ edita anno 1641. l. 1. c. 14. Et l. 5. c. 3.

189. Quam verò gratum acceptumque sit Cælitibus, quo iudicium in Societate maturinæ meditationis obsequium à S. Ignatio præscriptum, hinc quoque apparet. Receptus in Societatem fuit viuentis Ignatio Ioannes Cartera, vix annos ingressus adolescentiæ, qui cum se totum contulisset ad exercitacionem disciplinamque virtutum, tantam cum suo Custode Angelo familiaritatem contraxit, vt velut intimo cum amico sua consilia sermoneque conferret. Sape ad eum de suis rebus dubiis arduis, referret, sepe interrogaret, exquireret, consilium, vti semper et Angelus ad omnia notis hinc vtriusque, vocibus responderet. Denique tam familiaris fuit vsu angelo suo coniunctus, vt ab eo quotiense horis antelucanis ad orationem excitaretur à somno.

190. Quanti autem faciant Cælitibus amorem vocationis ad Societatem, & in ea castè viuendi, ac ad mortem perseuerandi sollicitudinem, apparuit in Patre Iacobo Ledesma, qui cum esset ad Societatem vocatus viuentis S. Ignatio & Romam proficisceretur, illi Tyrocinitium suum inchoaturus & de seruaanda castimonia ac vita in Societate finienda, esset sollicitus; post visum Christum Dominum, qui ei apparens, sanctissimi quoque suo ore illum consolans, æquo animo esse iusserat, daturumque se illi vt castè & vsque ad extremum spiritum in Societate perseueraret, promiserat, adfuit quoque alio tempore & loco, Virgo Deipara cum tribus comitibus, Maria Magdalena, Catharina Virg. & Mart. & Catharina Senensî, ac dulcissimè eum affata non modò pudicitiam & perseuerantiam in Societate pollicita est, sed etiam rursus ad vitæ finem se ei apparituram: tumque intellectorum sibi vera pollicitam quamque excellens donum sit, cordis corporisque munditia, & quantum beneficium sit, vocatio ad Societatem & perseuerantia in illa.

191. Porro quantoperè placeat Cælitibus, dum noua fundantur Societatis Domicia, docuit S. Felix Nolanorum Patronus, cum enim Nolam vocati ad inchoandum ibi Collegium Patres &

Magistri venissent, & à ciuibus perhonorificè perhumaniterque (multis primorum, partim in equis, partim pedibus longe obuiam egressis) excepti fuissent, festo interim campanarum sonitu, publicam celebrante lætitiâ, ea ipsa nocte qua urbem ingressi sunt Patres, è corpore S. Felicis ibi sepulto, latex qui facer ac saluber habetur (manna à vulgo appellatus) manauit, felicitatem portendens, & tanquam nomine veteris loci Patroni, nouos hospites lætus ac fauens excipiens.

192. Circa Annum Domini 1585. Mustiponti cum quidam ancipiti distraberetur consilio, daremè Societati Nomen, ad quam se videbat impelli, an optimo Ecclesiastico beneficio, quod ei offerrebat optulatum iret suis, vidit per quietem eximia dignitate oris iuuenem (Angelum credidit) à quo primum dubitans castigatus est, deinde verò ita confirmatus in meliore proposito, vt omnis recusatio fuerit adempta.

193. Anno 1591. Cum Pater Edmundus Augerius multis rebus pro Dei gloria in Gallia gestis clarissimus, Comi in Prouincia Mediolanensi piè obiisset, quedam pia Mulier vidit Arona Angelos circumfidentes lectulum Patris, moxque exeuntem animam deducere in calum, ingenti lætitiâ, pulcherrimo puerorum Sodalitio, quale ipse instituerat olim in Gallia, celebrem pompam profequente.

194. Eodem anno in Mexicana Prouincia Occidentalis Indiæ, in sede Pascuarensi, Indus rerum diuinarum vsui deditus, mira tenebatur cupiditate nostros videndi: hoc maximum ipsius votum ac postulatam erat, vt veniret ad oppidum. Cum in ea cogitatione versaretur, noctu tres iuuenes secundum quietem videt diuinæ speciei, è quibus vnus, aureum vas elegantè elaboratum artificio ferebat. Tum quale hoc esset spectaculum, & quid portenderet, cum sive cuperet tacitus, occupauit alter comitum, qui nihil ferebant. Num illum nosti: neganti subiecit, Michael est. In eo vase est medicina qua Patres Societatis Iesu, post tertium diem venturi ad vos, Indorum ægritudines sanabunt. Vsum comprobauit euentus.

CAPVT TERTIVM.

De beneuolentia erga Societatem Iesu personarum illustrium sanctitate vitæ, & à Sede Apostolica Canonizatarum qua primo saculo Societatis vixerunt.

PRÆter beneficia à sanctis cælestibus Societati præstita, multa quoque à sanctis eximii, in terra viuentibus, in Societatem manarunt. Nam quotquot vixerunt à Societate fundata, personæ laude & fama sanctitatis celebratæ, magno amore Societatem vniuersam profecuræ sunt, & miris laudibus res eius celebrant, & plerique etiam consilia, & spiritalia auxilia à Societatis hominibus quæsiuerunt; ab eis que in rebus spiritalibus, partim institui, partim dirigi voluerunt.

A a a Inter

177. fin.

178. de

179. de

180. de

181. de

182. de

183. de

184. de

185. de

186. de

187. de

188. de

189. de

190. de

191. de

192. de

193. de

194. de

195. de

196. de

197. de

198. de

199. de

200. de

201. de

202. de

203. de

204. de

205. de

206. de

207. de

208. de

209. de

210. de

211. de

212. de

213. de

214. de

215. de

216. de

217. de

218. de

219. de

220. de

221. de

222. de

223. de

224. de

225. de

226. de

227. de

228. de

229. de

230. de

231. de

232. de

233. de

234. de

235. de

236. de

237. de

238. de

239. de

240. de

241. de

242. de

243. de

244. de

245. de

246. de

247. de

248. de

595. Inter hos primo commemorandus est S. Carolus Borromæus Cardinalis & Archiepiscopus Mediolanensis, notæ sanctitatis Antistes, aded in toto orbe celebris, qui quantopere fuerit, amarit, & æstimarit Societate, testes sunt tum alij, tum eius vitæ scriptores & domestici, præsertim Ioannes Petrus Giullanus, Patricius, & Sacerdos Mediolanensis eius familiaris, in vita S. Caroli quam copiosissimè post alios vltimus edidit.

Cum enim S. Carolus sacris Ordinibus initiatus esset, & se ad primam Deo hostiam offerendam præpararet, elegit pro hac re Domum Professam Societatis Romanam, in qua ab vno è Societate spiritualibus exercitiis S. Ignatij fuit excoltus.

Post celebratum primum Missæ sacrificium, vt publicæ pietati seruiret, secundum vt pietati suæ indulgeret liberius, in privato sacello Domus Romanæ, quo S. Ignatius vtebatur Sacrum fecit.

Initio Sacerdotij, cupiens se totum virtutum exercitationi impendere, & vitæ sanctimonie acquirendæ vacare, elegit pro Duce & Directore suo P. Ioannem Baptistam Riberam, qui cū S. Carolum Exercitiis spiritualibus S. Ignatij excoluisset, per veras solidasque virtutes eum ducebat, exercendo in actibus perfectioribus earum.

Sciens S. Carolus in suo Mediolanensi Archiepiscopatu corruptissimos Cleri & populi mores, volens corrigere eos, & suam amplissimam diæcesim reformare, Patres Societatis primus Mediolanum induxit, & ibi eis Collegium nobilissimum fundauit.

In primo Concilio Prouinciali Mediolanensi, ad reformandum Clerum & Populum instituto, præsentibus vndecim Episcopis, & quatuor Cardinalibus, Concionem italicam habere iussit P. Benedictum Palmium Societatis Iesu, de necessitate modoque reformandæ Ecclesiæ.

Præcipui seminarij pro Clero reformando à se instituti curam Patribus Societatis Iesu commisit, qui illam susceperunt ad tempus, donec aptas pro eo deinceps regendo personas formarent, quibus formatis, impetrauit à S. Cardinali primus seminarij Rector P. Iacobus Crucius, eam vt curâ eum ac socios liberaret, aliisque à se bene informatis committeret, vt ille postea ipse mihi Romæ diu familiaris, narrauit, & scriptum hac de re testimonium (quod penes me est) ad perpetuam rei memoriam reliquit. An. 1631. 12. septemb. præsertim ad obstruenda oratorum, qui rerum ignari, falsò sperferant, nobis inuidis, & non petentibus, ademptam esse per S. Carolum à Societate nostra illius seminarij administrationem; illam enim petenti S. Carolo, & perpetuò penes Societatem esset; recusauit: ea tantum ei conditione proposita suscepit nostra Societas, vt ab ea administratione libera

forer; postquam viros pro illo seminario bene gubernando idoneos educaffer; illis verò sub sua cura educatis, sponte & libens cessit, ac se liberari petiit.

In omnibus Ministeriis suæ Ecclesiæ S. Carolus vtebatur operâ Patrum Societatis Iesu, Siquidem ij (verba sunt Giullani) tanquam pleni charitate & spiritu diuino, multaque doctrina & prudentia ornati, erant efficaces & seruentissimi in concionibus, assidui & diligentes in Confessionibus, & in omni ministerio Ecclesiastico.

Præter Collegium Mediolanense, etiâ Domum Professam Mediolani Patribus fundauit, templumque S. Fidelis attribuit, imò à fundamentis erigi curauit; præterea Nouitiatum Societatis in eadem Prouincia fundauit Atonæ. Author fuit quoque vt in Heluetia duo Societatis Iesu Collegia fundaretur, Lucernæ vnum, Friburgi alterum in Heluetia.

Faciebat Carolus Exercitia Societatis quolibet anno primis sui Sacerdotij annis, deinde ea bis in anno faciebat, & in hac consuetudine perstitit vsque ad mortem, & semper ab aliquo è Societate in illis Directore vtebatur, & per ea crescebat semper magis in seruore spiritus, & perficiebat se valde in sanctis virtutibus.

Suo fructu quem ex Exercitiis spiritualibus S. P. Ignatij percipiebat non contentus, multos alios, præsertim Ministros suos, frequenter ad eadem Exercitia inducebat: suos verò dilectos Clericos in seminario, tum in ipso ad illud, ingressu, tum ante susceptionem sacrorum Ordinum iis excoli voluit: Et pro hac re in Canonico habitaculo, quoddam Domicilium erexit plenum cubiculis, cui titulum græcum inscripsit, *Asceterion*, id est, exercitatorium, vt in eo separati ab aliis singuli, commodius rerum diuinarum meditationibus vacarent.

Quotiescunque suscipiebat itinera vel Romam, vel ad alia loca sacra, accipiebat aliquem è Societate Sacerdotem, cuius in rebus spiritualibus directione, itineris tempore vteretur, & à quo quotidie vesperi, puncta meditationis pro die sequente proponeretur.

Alumnis Collegij Helueticæ à se fundati scholæ Societatis vt adirent, præscripsit.

Ad mortem se dispositurus, vltimo vitæ suæ mense à P. Francisco Adorno è Societate Iesu, sibi dari Exercitia spiritualia S. Ignatij voluit, vt regeretur, inquit Giullanus, ab eius directione, & penderet ab eius obedientia, tanquam ab homine sanctæ vitæ & multa experientia in rebus spiritualibus ac regimine animarum: quo solebat pri ordinare in similibus necessitatibus. In hoc secessu sacro, vacans Exercitiis S. Carolus: ipse ante diem ferebat lumen P. Adorno, vt is deinde excitaret Cardinalis familiaris, eadem spiritualia Exercitia iussu Cardinalis ibidem facerent. Tanta autem reuerentia prosequeretur S. Carolus P. Adornum suum Confessarium, & Patrem spiritualem, vt ante eum cum accenso lumine transiret, semper

Gratt. successib. vener. S. Caroli. Nigron. or. A. 1601. habita Mediolani. Sacch. 2. p. hist. Soc. l. 2. nu. 11.

Giull. l. 1. cap. 5.

Giull. l. 1. c. 9. l. 2. c. 1.

Giull. l. 1. c. 11.

Giull. l. 2. c. 5. ep. lac. Crucij.

semper illi reuerentiam profundâ capitis inclinatione exhiberet, quamvis cum quandoq; dormientem videret.

cap. 7. In ultimis vita sua horis, S. Carolus in qualibet re exquirebat consilium P. Adorni & dependebat in omnibus ab obedientia illius, tanquam Patris sui spiritua-
li & Confessarij (inquit Giustanus) qui etiam morienti S. Cardinali assistit, crucifixum in manu tenens, & res diuinas in memoriam reuocans.

cap. 8. Sancta quoque Teresia, notæ in toto terrarum Orbe sanctitatis & sapientiæ Virgo Illustrissima tot Religiosarum personarum Fundatrix & reformatrix clarissima, suis exemplis, verbis & scriptis mirificè Societatem commendauit & honorauit.

cap. 9. In primis multis Societatis Sacerdotibus vsa est pro suis Confessionibus; & Directoribus ac Magistris in vita spirituali; quemadmodum eius vitæ scriptores testantur. Non tantum P. Franciscus Ribera, sed etiam Ioannes à Iesu Maria Discalceatus Carmelita, & Didacus Iepesius Archiepiscopus Puriassiniensis, & quod maius est, ipsa S. Teresia in vita tua id fatetur, vt paulò post apparebit.

cap. 10. Confessarij autem & Patres Spirituales è Societate, quorum consilijs, & directione vsa est S. Teresia, hî à prædictis authoribus nominantur. B. Franciscus Borgia, P. Antonius Araoz, P. Egidius Gonzalez, P. Balthasar Aluarez, P. Martinus Gutierrez, P. Salazar, P. Ripalda, P. Paulus Hernandez, P. Rodericus Aluarez, P. Santanderius, P. Franciscus Ribera, P. Henricus Henriquez, P. Bartholomæus Perez, & alij rerum diuinarum consultissimi.

cap. 11. Quæ de re sic S. Teresia scribit in vita sua. Laudatus sit Dominus, quod mihi gratiam dederit, obedientiæ meæ confessarijs, quâuis imperfectè, qui quasi semper fuerunt isti benedicti homines Societatis Iesu. &c. Caput postea anima mea sentire manifestam meliorationem, sicut nunc dicam.

cap. 12. Et alio in loco sic scribit hæc sancta: mansi in hac cecitate credo plusquam septemdecim annis, donec quidam Pater S. Dominici valde doctus mihi aperuit oculos in aliquibus rebus, & illi ex Societate Iesu totaliter mihi iniecerunt tantum timorem (scilicet non parui faciendi quædam peccata venialia, quæ quidam rudes Confessarij dicebant S. Teresiæ, non esse peccata) aggrauando me adeò mala principia, sicut postea dicam.

cap. 13. Alter modus, quo S. Teresia Societatem Iesu commendauit, situs est, in miris laudibus Societatis, de qua hæc scripsit in vita sua. Cum venissent hæc Patres Societatis Iesu, quibus ego non cognoscendo vllum eorum, etiam multum addicta, tantum, quia sciebam modum eorum, ita viuendi, sicut orandi: sed non me inueniebam dignam loquendi cum illis, nec sortem ad obediendum illis.

cap. 14. Et infra: Fuit propter maius bonum meum, vt ego cognoscerem, & tractarem cum gente adeò sancta, qualis est Societas Iesu.

Lancij Opus, Tom. 2.

Et alio in loco eiusdem capituli sic ait: Affligebat, quod domestici me viderent tractantem cum personis adeò sanctis, vt erant illa ex Societate, timens miseriam meam, & videbar magis esse obligata, na esse adeò misera; & vt me priuarem meæ recreationibus otiosis.

cap. 15. Et alibi sic, scribit: Habitabam prope illos (scilicet Patres Societatis Iesu, de quibus ibi egit) gaudendo valde, quòd tractarem frequenter cum illis, quia tantum cognoscendo sanctitatem illorum conuersationis, erat magnus profectus, quem anima mea sentiebat.

cap. 16. Et alio in loco. Confolabar multum, quòd scirem in loco illo esse Domum Societatis Iesu.

cap. 17. Extat quoque S. Teresiæ epistola scripta A. Imago p. bulae Anno 1568, 28. Iulij ad Christophorum sec. 1. 5. c. 12. Rodriguez de Moya, cum illo Segura de la pag. 675. Sierra erigere percuperet Claustrum Discal- And Luc. ceatatum Virginum, in idque suas filias ipse inducere, eâ tantum lege, vt Societatis directioni tam filia, quam reliquæ abs se fundati Cœnobij Virgines subiacerent. S. Teresiæ sententia verbotenus ex Hispanico latine sic sonat.

cap. 18. Homines Societatis Iesu, sunt mei Patres, quibus post Deum debet anima mea bonum omne, si quod habet Filiabus eius afficitur ex eo, quod intelligam eas cum Patribus istis agere solitas: nec enim quæuis spirituales licet sint, illud conueniunt nostro Instituto, nisi quibus illi à confessionibus sunt, quales sunt prope modum omnes monasteriorum nostrorum alumnae: neque mihi vllam recepisse me, quæ non esset illorum filia, quandoquidem ea præsertim nobis apta sint. Equidem gratias ago Deo, quod eorum qui me genuere, Patrum Spiritus mea in Cœnobio ab isdem transfusus sit. Itaque Reuerendissimus Generalis Noster, nuper hac transfusus, ita præcepit, vt Patres Societatis exhortationes haberent ad nostras, nec vllius autoritate prohiberi possent, absolverentq; passim confiteri volentes. Obstare quidem Constitutiones eorum non vetare tamen quod minus interdam id fiat, nobisq; inter agendum rectè consulant; quod faciunt magno cum fructu. Desiderium tuarum filiarum, vt nouum illud cœnobium tuum Patrum cura subsiciant, idem & meum est. Scito tamen illos id non admissuros, esset licet Principum sammarum, qualia modo vellent, ex hoc multa haberent; adeoq; quod optas, fieri non potest. Benedictus sit Deus, habere nos præ alijs libertatem agendi cum Patribus istis, quam nec auferret vllus vnquam, neque auferet.

cap. 19. Tertio modo S. Teresia honorauit Societatem, seu potius Deus per eam, quia res eximias ei reuelauit, tum de vniuersa Societate Iesu, tum de varijs eius personis. Quæ de re sic ipsamet scribit in vita sua: De aliquibus Religiosis vnus certi Ordinis, & de toto Ordine simul, vidi magnas res vidi illos in Calo cum vexillis albis in manu altquoties & alias res similes magnæ admirationis: propter quod habeo dictum Ordinem in magna veneratione: quia longo tempore conuersata sum cum illis, & video illorum vitam conformem ei, quod Dominus de ipsis mihi monstrauit.

A a a 2 Porro

Porro per hos Religiosos, & per hunc Ordine S. Teresiam intellexisse, non alium quam Societatem Iesu, testatur eius familiaris & Confessarius P. Franciscus Ribera, ob preclaros Commentarios in Prophetas minores, & ob alios libros editos, toti orbi notissimus, in ea qua scripsit S. Teresiae vita, in qua etiam asserit, S. Teresiam in sua manu scripta originali vita expressisse hoc loco nomen Societatis Iesu, & ore tenus idem narrasse. Quod etiam confirmavit Sanctius de Auila Episcopus Seguntinus Confessarius S. Teresiae. Porro vitam S. Teresiae a P. Ribera conscriptam, appellat *historiam fide dignissimam*, R. P. F. Ioannes a Iesu Maria Carmelita discalceatus, vir sanctus, Officio Praepositi Generalis in suo Ordine functus, integritate corporis post mortem & alius sanctitatis ornamentis illustris, in Compendio vitae S. Teresiae a se prima vice edito Romae anno 1609, ibique impresso, & dicato Paulo V. Pontifici Maximo.

Eadem S. Teresiae alio loco sic de Societate Iesu loquitur teste Ribera, & ipsa met. scribit in vita sua, & testatur R. P. F. Dominicus Gracina Dominicanus, Manens quadam vice in oratione, cum magna recollectione suavitatis, & quiete, videbar esse circumdata ab Angelis, & valde vicina Deo, capere suam maiestatem pro Ecclesia. Euit mihi indicatum magis profectus, quem debebat facere quadam Religio, temporibus vltimis, & seruitudo cum qua debebat sustentare fidem &c. Ribera vero loco citato ponit haec ipsa verba. tunc S. Teresiae dicta a Christo Domino de Societate Iesu: Si vero inquit Christus Dominus, si res quas huiusmodi seculi, Ecclesia laboranti modo, suppetas sunt lauris? Haec sibi ait visionem etiam saepius oblatam. Esi vero, inquit Ribera, latine redditus a Martino Martinez, in illa Teresiae vita, qua typis edita circumfertur suo hac familia singularim non indicetur nomine, in ipso tamen autographo, & in omnibus quos videre contigit, calamo exaratis libris illius nomen aperte productum est. Haec quidem Redemptoris Iesu verba, infra cap. 40. rursus repetit, non tamen declarato Religionis ipsius nomine, quod tamen dixi, certissimum est, & ipsiusmet Teresiae ex ore acceptum. Haec Ribera, & eius interpretes Martinez.

Eadem alio in loco sic scribit: Cum essem in quodam templo Societatis Iesu, & communicarent Fratres illius domus, vidi pretiosam vestem, seu umbellam aut baldachinum (Italicè, pallio) supra caput illorum. Hoc videbam sed quando aliae personae communicabant, hoc non videbam.

Eadem alibi sic habet: Cum essem in quodam templo Collegij Societatis Iesu, cum illis magnis afflictionibus, quas sensi in animo & corpore, audiendo Missam, quam quidam Pater dicebat pro vno fratre Societatis mortuo, vidi illum ire ad Caelum cum multa gloria, & ex particulari favore eum comitari Maiestatem Domini nostri.

Eadem teste Didaco Iepesio Archiepiscopo Turrisaionensi in eius vita, Deo reuelante sciuit

mortem quadraginta Patrum & Fratrum Societatis Iesu eunium in Brasiliam, ab haereticis occisum, statimq; ac illos occiderunt, dixit P. Balthazar Aluarez suo Confessario, se eos videri cum coram Martyrum in calo.

Eadem teste F. Elia a S. Teresiae, & autore vitae Patre Suarez, longe inde in Hispania exiens, animam Patris Martini Gutierrez (in Galia defuncti) in ipso mortis articulo vidit euantem, & Martyrum laureola donatam, caelum recta conscendere.

Porro notandum est, Antonium Kerbeckii Augustinianum, in latina versione vitae S. Teresiae, edita Moguntiae Anno 1609, Typis Ioannis Albini, omisisse haec, & fere omnia alia, quae sunt a S. Teresiae in commendationem Societatis Iesu scripta. Cur autem omiserit, non est difficile diuinare, scientibus, quomodo Religiosi Societatis Iesu tractentur a quibusdam Religiosis, & priuatim & publice, verbo & scripto.

Eadem S. Teresiae, audiens quadam die sacrum P. Balthazaris Aluarez de Societate Iesu, sui Confessorij, vidit eum toto tempore quo sacram durantibus, se in capite diadema quoddam magis splendens, & scribit in vita impressa P. Aluarez P. Ludouicus de Ponte, vitam autem latinam cito.

Eadem Deo reuelante cognouit dictum P. Aluarez fore saluam: ostenditq; illi Dominus Noster prestentem quandam locum in Caelo, quem esset habiturus, & adiecit, quod ille tunc in terra esset, addidit in excelsis perfectionis gradu constitutus, & eo tempore nullus esset in alio, & iuxta a eodem gradum reddendus illi gradus in Caelo: & quod ipse P. Aluarez excederet in perfectione omnes tunc in terra existentes. Quo tempore plurimi erant insignis sanctitatis in Ecclesia, & in ipsa Societate, & extra illam (postea canonizati & beatificati.) Hanc caelestem reuelationem ipsa met S. Teresiae tulit & Patri Aluarez, & multis aliis Societatis Patribus, & aliquibus suis monialibus, alijsq; personis Religiosis, quae id tanquam certissimum referebant. Quae etiam eandem reuelationem S. Teresiae notauit in secretioribus suis chartis, quae postea peruenerunt ad manus Didaci Iepesij Episcopi Turrisaionensis, qui sanctae huius vitam hispanice edidit, Anno 1606, & Paulo V. dicauit, & in eis eam legit, alijsq; legendam proposuit, vt scribit P. Ludouicus de Ponte in vita Patris Aluarez.

Eadem S. Teresiae interrogata a quadam sua moniali, an sibi expediret cum sancto illo Patre Balthazare agere, respondit, Magna Deo ergate esset misericordia, nam talis est, cui anima mea pro omnibus alijs plus debet in hac vita, & qui pra alijs adiunxit me, ac direxit in via ad perfectionem. Ita scribit P. Ludouicus de Ponte in vita P. Aluarez, & F. Elia a S. Teresiae in legatione triumph. Eccl. ad militanciam.

Eadem S. Teresiae, multis annis post suam mortem, apparuit cuidam famulae Dei, S. Marti Teresiae valde deuota, probatae virtutis, & fidei.

l. 4. c. 5.

Imag. pt. sec. p. 676.

l. i. c. 1.

l. 4. c. 5. cap. 40. Vox Tur. 2. p. c. 32.

c. 19. vitæ.

cap. 40.

l. 3. c. 17.

in leg. trip. Ed. l. 1. c. 10. 604. 21.

c. 18. l. 1. p. 607.

2. 6. 59.

c. 11. p. 114. 59.

l. 1. c. 17. p. 114. 59.

fidei, volens ipsam in quadam afflictione magna solari, inter alia multa hæc verba ei dixit: *Et ego sum filia Societatis: habui in ea Confessarium, quem nunc in calo & cognosco & venero. Quod intellexit de P. Aluarez. Nam est alios quoque multos ex Societate Confessarios habuerit, hic tamen diuturnior fuit, ipsamq; à calumniis multorum defendit, & magnâ curâ præ aliis euexit, ad præcelsa sua desiderio executioni mandanda: & de quo ipsa gloriabatur, quod Confessarium & Magistrum Spiritus illum habuerit.* Ita P. Ludouicus de Ponte in vita P. Aluarez.

Magnæ autem auctoritatis & fidei esse debent apud omnes, hæc S. Teresie reuelationes, tum quia sunt sanctæ Canonizatae, tum quia ante eius Canonizationem, eâ & viuentem, & mortua fuerunt examinatae, & approbatae à viris Sanctis, doctis, & rerum spiritualium, ac discretione Spirituum præditis.

Sanctus B. Petrus de Alcantara à Gregorio XV. catalogo Beatorum adscriptus dicebat, exceptis fidei catholice assertionibus, nihil sibi certius, quam spiritum Teresie esse diuinum. Beatus quoque Franciscus Borgia, cum, (ea id ab ipso petente) examinasset eius spiritum & orationis modum, valdè eum probauit, vt ipsam scribit in vita sua. Hoc ipsum iudicium de eius reuelationibus, fuit aliorum virorum eximiorum: Ioannis Auilæ, Ludouici Granatensis, Dominici Barnes, Bartholomæi Medinæ & aliorum apud Ioannem à Iesu Maria libro 1. capite 1. & Riberam libro 4. capite 7. nominatorum, virorum omni exceptione maiorum.

197. Sanctus quoque Philippus Neri magnopere Societati Iesu fuit addictus. Nam diu vixit Confessario à Societate Iesu, Patre Ioanne Baptista Perusco, antequam Cæsar Baronius, (postea ad Cardinalatum promotus) factus esset Præpositus Generalis Congregationis Oratorij. Quo est tunc pro suis Confessionibus vt capisset, quia Pater Peruscus in Domicilio valdè distante habitabat, solebat tamen aliquoties in anno venire S. Philippus ad Patrem Peruscum eique suam conscientiam in Confessione aperire, quod ab ipsomet Patre Perusco audiui Romæ, primo post S. Philippi mortem anno, quo cepit publicis honoribus à pietate Præsulum, Procorum, & Ciuium Romanorum coli, tanquam sanctus magnus. Et meritò, fuit enim ex illustrissimis S. Ecclesie sanctis.

Habuit quoque in more, sat diu, cum omnibus suis Patribus, diebus festis ad templum Societatis Domus Professæ Romanæ accedere, ad audiendam concionem seu lectionem sacram pomeridianam P. Emanuelis Sa, uti audiui ab oculatis testibus non semel. Hoc non contentus, viuentem S. Ignatio cui erat fa-

Lancij Opusc. Tom. 2.

miliarissimus, vehementer institit ante fundatam Congregationem Oratorij, cum vt in Societate Iesu reciperet. Sed diuino planè consilio factum est, vt illum recipere noluerit, què Deus ad aliam sanctè viuendi rationem elegerat, piis Sacerdotibus iuuantibus, qui cuperent, sine oneribus & difficultatibus religiosæ disciplinæ, remoti à curis & periculis sæculi, vitæ integritatem sectari, & aliis prodesse. Hoc ex ore S. Philippi se accepisse Robertus Cardinalis Belarminus, magnus S. Philippi amicus, Romæ mihi dixit Anno 1596. & postea hoc ipsum, se ab ipsomet S. Philippo audiuisse mihi narrauit, A. R. P. N. Generalis Mutius Vitellefcus Anno 1630. & meo rogatu postea, scriptum hac de re testimonium, reliquit in Archiuo Romano Anno 1636. 28. Iul. cuius vnum exemplar authenticum penes me est, estque eiusmodi.

Reuerende in Christo Pater.

Pax Christi.

Quod Reuerentia vestra litteris 22. Maij datis à me petiit, ac scire desiderat, An S. Philippus Neri Societatem Nostram, antequam Congregationem Oratorij instituisset ingredi voluerit, idque à S. Patre Nostro Ignatio petierit, & hic illi certas ob causas negauerit: Ego id affirmare optimâ fide possum, verum esse. & S. Philippum id à S. P. Ignatio petisse; vt enim alios testes omitam, qui idem asserere possunt, Ego firmissima adhuc memoriâ teneo S. Philippum non semel id mihi in familiari colloquio affirmasse. Vt proinde Reuer. vestra tam certò id, ac firmiter posui credere, quamram meis verbis adhibendam esse fidem existimauerit. Atque hisce me sanctis Reuerentia vestra sacrificiis & orationibus iterum iterumq; commendo. Roma 28. Iulij 1636.

Reuerentia vestra

Seruus in Christo

Mutius Vitellefcus.

Quamvis autem ad Societatem à S. Ignatio admittus non fuerit, illam tamen semper amavit, & aliis commendauit, & cum S. Ignatio coniunctissimè vixit, & tanquam magnum sanctum veneratus est, tum ob alias causas, tum quia sæpe videbat S. Ignatij faciem, caelestibus coruscantem splendoribus, & mitros lucis supernaturalis radios emittentem, in signum, vt ipse dicebat, *internæ eius sanctitatis*, vt scribunt eius vitæ scriptores, & ego à S. Philippi familiaribus, qui hoc ex ore eius audierunt, accepti anno 1616. dum Romæ adessem primæ solennitatis, factæ in primo eius Anniuertario, in templo in quo sepultus est.

Ad S. quoque Ignatij consilium in rebus dubis confugere solebat, cuius & cum angeretur animo, vel solo recreabatur aspectu. Mortuo verò Ignatio, ad eius sepulchrum veniebat, cum esset in aliqua necessitate constitutus, & inde se mirè adiuuari sentiebat, quem admodum ipse S. Philippus narrauit dilecto suo spirituali filio, Abbati Marco Antonio Massæ Salernitano, & is Andree Sorbellongo

A a a 3

ma-

Ribad. in
Compend.
vitæ S.
Ign. p. 382.

Gallon. A.
1538 9.
Laicus.
Baccius l.
3. c. 1. n. 12.
Aug. Man-
nus c. 261.

selectæ
historiæ.

Process.
Canoniz.
S. Ignatij.

magna autoritatis Prælati, postea Episcopo Eugubino, qui id iureiurando testatus est, dum Processus pro S. Ignatij Canonizatione conficerentur inter quos insertum hoc Sorbellongi Episcopi iureiurando confirmatum testimoniū, non semel legi.

CAPVT QVARTVM.

De aliorum Sanctorum nondum Canonizatorum erga Societatem Iesu beneuolentia.

PRæter hos in Sanctorum numerum relatos, non minore beneuolentia & honore Societatem Iesu persecuti sunt omnes ij, nullo prorsus excepto, qui primo Societatis sæculo ob vitæ sanctimoniam, & insignium miraculorum gloriam, sunt ab Apostolica sede in Beatorum Catalogum ritè relati, & concessio Diuino officio ac Sacrificio Missæ, Deo in memoriam & cultum eorum offerendo, honorati, aliq̄ue eodem honore & cultu (postea, vt spes est, confertendo) digni.

198. Inter hos primus Regni Arragoniæ Archiepiscopus & Patriarcha Valentinus, ex sacra S. Augustini familia, fuit B. Thomas de Villa noua, à Paulo V. Beatorum Pontificum adscriptus Catalogo, eximia vitæ sanctitate ornatus, & miraculorum luce illustris, copiosè in libris aliquot à Francisco Soto descriptorum. Is Valentiæ fundatum Societati Collegium adeo amauit, & in pretio habuit, vt si quem ex Patribus Societatis amoveri Valentiæ cerneret amanter exostularer, sibi auxilium detrahi, eo quod nostrorum hominum operâ, ad omnes Episcopalis muneris functiones, cum Sacerdotibus communès, perpetuò magna cum commendatione, & suarum ouium ingenti utilitate ac profectu vteretur, & sua cum illis consilia communicaret, ac si non Antistes esset doctissimus, (libris præclaris typo vulgatis celebris) sed vnus ex infimo Cleri gradu. Moriturus verò cum quandam haberet in nominibus pecuniam (nam ferè aliam non habebat, quam pauperum manus) eius partem ampliorem Collegio Valentino legauit: ratus illi hominum cætui copiosorem eleemosynam donandam, per quos viderat, & plures adduci ad Christianam pietatem animas Catholicorum, & Hæreticorum ad Christi onile: pluribusq̄ue per eisdem instrumenti ac medijs, non tantum prouectæ, sed etiam tenerè ac crescentis ætatis homines, non modo virtutum, sed etiam motum ciuiliū, ac honestatum artium excoli disciplinis, & ad S. Ecclesiæ ac Reipublicæ ornamenta auxiliaq̄ue formari.

199. Huic coæuus ex Sanctissimo Prædicatorum Ordine Ludonicus Beltranus, seu vt alij nominant Bertrandus, non tantum Beati appellatio-

ne ab Apostolica Sede officioq̄ue Diuino & Missa ornatus, sed Sancti titulo ab Hispanis & Italijs Historicis, iure optimo honoratus Regni Valentini splendidissimum lumen toto quo vixit tempore & in Europa & in Occidentali ad quam secesserat, India, Societatis fuit non amicus tantum addicissimus, sed etiam Patronus, adeo manifestus, vt plurimum accesserit nostris nomini apud omnes, cum cunctis pateret, à cæto viro non virtutum tantum extimiarum splendore, sed miraculorum quoque insignium luce illustri, non solum amari, sed etiam honorari, atque ab aduersariorum calumnijs Societatem defendi. Is præter alia erga Societatem honoris argumenta, P. Hieronymo Domenecho è Societate nostra Confessario vtebatur: & ad consilia adhibebat: imò cum de transeundo ad alium Ordinem (vti scribitur in eius vita) cogitaret, etiam de amplectenda Societate deliberauit, sed cum per leges Societatis id fieri non posset, vnus è Nostris (à quo id Romæ audiui) id ei dissuasit.

Quantus autem vir ille Sanctissimus fuerit, fusè ostendunt eius vitæ Scriptores nobiles tum ex S. Dominici Ordine, tum alij, tum testes in processu eius Canonizationis examinati. Nam cum esset in Occidentalibus Indijs, & verbum Dei prædicaret Hispanicè, Indi qui linguam non callebant Hispanicam, & varijs vtebantur linguis, vim tamen eius verborum intelligebant. Inter eos mortuam puellam reuocauit ad vitam: venenum bibit abundè sine nocumèto villo: plurimos ægrotos tum ibi tum in Hispania viuens sanauit: ingens incendium & terrorem cunctis, qui videbant iniiciens, formato super illud Crucis signo, in eodem instanti ita restinxit, vt statim penitus penitusq̄ue cessauerit: multa futura prædixit: multa absentia cognouit: cogitationes occultissimas cordium patefecit, vt i & peccata in confessione celata. Sed hoc est rarius & ferè mirabilis. Cum Valentia quicquid ob remotam à se suam B. Bertrandi concubinam eum occidere voluisset, & contra eum exorare bombardulam conaretur, repente vidit eam sua in manu, in Christi crucifixi scriptam imaginem, esse conuersam. Quo miraculo commotus, ex equo desiliit, & procidit ad pedes Sancti, veniam petiit, & vitæ melioris inchoationem promisit. Cum vero B. Bertrandi anima separaretur à corpore, luculenta quadam lux seu splendor instar lucidissimi radij ex ore morientis exire visus est, qui mirificè totum illustrauit cubiculum, & omnes adstantes (qui frequentes vndique conuenerant) non mediocri stupore & consolatione affectit. Tanto insuper tamq̄ue admirando splendore B. Viri cadauer coruscavit, vt circumstantes hand secus quam in limpidissimo speculo proprias effigies in lucentibus eius carnibus intuerentur. Dum verò ante sepulturam corpus eius asseruaretur, audit

audita est à compluribus tam in templo quam in monasterio suauissima celestis harmonia, & suauissimus odor, ex toto eius corpore ab aëribus percipiebatur. O Felicissima Societas Iesu, quæ primo tuo sæculo tantæ sanctimonie virum, tui non tantum amantem, sed etiam laudatorem & defenforem habuisti, & quamuis non re (quia id per Societatis leges non licuit) plena tamen deliberatione animi, socium.

260. Præter hunc etiam Ioannes Mico, Hispanus doctissimus ex sacra Dominicanæ familia Theologus, fama miraculorum indyltus, tantæ Societatis Iesu à se tenerrimè amatam fecit, vt perditos homines implicatissimæque conscientie cum sani esse vellent, & suos mores componere animos iuduxissent, auxiliij consilijque causa mitteret ad nostros, maiore cum Societatis laude, quam referte modestum sit. Porro hac re non contentus, à maleuolorum obtreccionibus Societatem vindicabat, eiusque palam vsu crebroque consuetudine vtens, magnopere Societatis existimationi consulebat.

261. Hoc ipsum experta est Societas ab Alexandro Capochio Florentino, ex eodem S. Dominici Ordine, multis prædictionibus Prophetiis, aliisque veræ sanctitatis indicis commendato, descriptis à Seraphino Razzio cum aliis Beatorum Beatarumque vitis in Tuscia oriundis.

262. Hanc etiam beneuolentiæ & venerationis affectum erga Societatem habuere B. Caietanus Thyaneus Fundator Clericorum Regularium ab Urbano VIII. & B. Andreas Auellinus à Paulo V. Beatis aggregati & B. Ioannes Marionus ex eodem illusterrimo Ordine Clericorum Regularium, quos vulgus, Theatinos appellat, omnes in Italia famâ sanctitatis indubie commendati, & ab Historicis fide dignissimis in vitis eorum impetris, merito laudati.

263. His accessit Petrus Nicolaus Factorius, Ordinis Minorum de strictiore obseruantia Sacerdos, admirabilibus Dei donis ac virtutibus cumularus, accuratè descriptis à Christophoro Moreno, & aliqua ex parte à Thoma Bozio commemoratus. Is Societatis homines eiusque institutum eximii laudibus pene ad aliorum inuidiam extollebat, beatoque putabat, qui eorum consiliis ac directione spirituali vterentur: occurrentes sibi tanquam Angelos venerabatur, summâ beneuolentiæ & cultus significatione. Solebat vir iste, caelestem magis quam terrestris vitam ducens frequenter etiam in publicis locis ab omnibus abstrahi sensibus, mortuo similior, in quo raptus, quandoque viginti quatuor horas integras traducebat. A multis visus est quandoque immensa luce circumfulgens, plurimis plurimâ prædixit aliorum cogitata sæpè præuidit, atque ipsis cogitantibus, qui nihil eorum cuiquam fuerunt effati detexit: sæpius absentibus, & longissimo locorum interuallo seiuinctis, vo-

catus in vota, apparuit temporis momento, multos à morbis mirabiliter liberauit, quibus de improviso inuocatus, adhuc viuens apparebat.

Simili amore & obseruantia prosequabatur Societatis institutum, & personas B. Ioannes Dei, & B. Felix Capurinus ab Urbano VIII. ob clarissimam vitæ sanctimoniam ac miraculorum splendorem relati in Beatorum Confessorum numerum.

264. Eodem beneuolentiæ affectu persecutus est Societatem Alexander Saulius, ex pûssima Congregatione S. Pauli, vulgo Barnabitarum dicta, ad Episcopale munus in Italia assumptus, qui vii S. Carolo Borromæo carissimus, communibus amoris significationibus, & studiis auctoritatem apud alios conciliabat, Societati maximam.

265. Denique omnes quorum notitia ad me peruenit, & quibuscum vixi sanctitatis opinione celebres, summa prosequabantur Societatem nostram beneuolentiâ: vi fuerunt Ioannes Auila Cõcionator in Hispania Apostolicus, Gregorius Lopez, Martinus Nauarrus, Camillus de Lellis Fundator Ordinis ministrantium infirmis, Franciscus de Sales Episcopus Genuensis, qui Societatem tanquam sanctam commendat in præstanti libello Gallico, de Introductione veræ deuotionis edito, & non semel Neapoli & Romæ Italicè impresso.

266. Bartholomæus de Martyribus Archiepiscopus Bracharensis ex Ordine S. Dominici assumptus, qui etiam Collegium Societati Bracharente fundauit.

267. Alexander Luzagus Nobilis Brixienfis Societatis Candidatus.

268. Hippolitus Gallatinus qui ab adolescentia sua & postea Societatis spirituali institutione vsus est, & in eius templo suas deuotiones quotidianas expediebat: ibique admirabiles visiones habere solebat, quæ in eius vita Romæ impressa (in qua Gregorij decimi quinti concessu Beatus appellatur) multis miraculis ab eopatratis plena, narrantur. Hic vsus inter alios Confessariis è Societate P. Ioanne Saffarano, & P. Antonio Santarellò, (à quibus id accepi) magna verborum significatione protastabatur se plurimum debere Societati pro spirituali in via Dei institutione. Colitur Florentiæ tanquã Sanctus, & Apostolus illius Ciuitatis, magno omnium concursu in Sepulchro honorifico & splendido reconditus.

269. Iacobus Candidus, mihi Romæ familiariter notus, præstari doctrina & virtute præditus, sæper Societate nostrâ coluit, ab ea Philosophicis & Theologicis scientiis in Romano Collegio imbutus: quod deinde sæpenumero in publicis disputationibus inuitatus ad oppugnandas multorum Theologicas & Philosophicas theses illustrauit, etiam tunc dum à Paulo V. in domesti-

corum suorum numerum esset adscitus. Is primus fuit, qui ad S. P. N. Ignatij sepulchrum vetus, propè aram maximam positum votiuam tabellam appendit anno circiter 1599. sua inscriptione insignitam. Idem anno 1600. publicam concionem de S. Ignatij laudibus Romæ in nobili Nationis Florentinæ templo ad ripas Tiberis magnificè exstructo, habuit, & à me impetrauit vt ei res præcipuas pro illa concione ex S. Ignatij vita decerptas scripto (vt feci) traderem, & vt deantatis cancellis exornaret à Nobili quodam Florentino impetrauit. Factus à Paulo V. in quadam Italix Ciuitate Episcopus, Deo seruum suum honorante, & dono admirabili prophetiæ, & miraculorum gloria illustratus fuit in vita & post mortem. Legi accuratè processum informatiuum pro eius Canonizatione factum in Episcopatu eius, in quo præter multa valdè admiranda, tres ab eo fuscitatos mortuos testium oculatorum iureiurando probatos vidi. Et quo affectu beneuolentiæ is nostram Societatem profecutus sit, testes sunt omnes qui eius familiari consuetudine vsi sunt. Ego sanè hoc sanctè affirmare possum, me nullū e Nostris in Societate vidisse, qui eum affectu erga Societatem, & maxima de eius sanctitate existimatione superauerit. Quando arrepta occasione minima, de rebus nostris, verba facere inciperet, non solo ore & gestibus, sed ipso corde loqui videbatur, & quodammodo viscera effundebat in amplissimam Societatis omniumque eius rerum commendationem. Hoc in eo sapissimè pro arcta inter me & ipsum sanctæ amicitix necessitudine & cōuersatione per multos annos obseruauit.

211.

B. Iosaphat Archiepiscopus Polocensis ex Ordine S. Basilij, vnionis cum S. Romana Ecclesia promotor indefessus, à Schismaticis Ruthenis Vitebsci pro Christi nomine, & fide Catholica, & pro Sancta potissimum vnione cum Ecclesia Romana, trucidatus anno 1623. & ab Urbano Papa VIII. Beatorum Martyrum Catalogo adscriptus anno 1642. 14. Decembris, & concessa recitatione Diuini officij ac Missæ die Natalis ipsius 12. videlicet Nouembris in Ecclesijs Vnitorum Metropolitæ totius Russiæ honoratus, tanti faciebat Societatem, vt palam diceret, se eum non habere pro bono Catholico qui Societatem Iesu non amaret. Idem cum semel in frequenti Nobilium confesso, præcipuæ nobilitatis virum, acerbis ad mensam contra Societatis homines inuehi audiret, grauiter iniuriâ Societatis commotus: Apparet, inquit, Magnifice Domine, te non esse ex numero prædestinatorum, qui tam sanctam Religionem verbis adeo iniuriosis, carpere non metuas. Iamque mensam relinquere statuerat, ni ille sinem maledictis fecisset. Dum esset Archiepiscopus Polocensis, & alijs nostris confitebatur, discedens Polocia adibat Collegium nostrum, benedi-

tionem pro itinere petens. Polociam rediens, primum omnium Collegium nostrum inuisebat, & tum pro directione spiritali animæ suæ, & ouium suæ pastoralis curæ concreditarum, & pro alijs spiritalibus negotijs consilia à Nostris quaerebat, & sequebatur instar Nouitij, ex ore Magistri sui pendens.

Ioannes quoque Baptista Vitellius Fuliginij cum sanctitatis opinione mortuus (vt etiam vixit) summo venerationis & amoris affectu colebatur Societatem, ex quo ortum est, vt in priuato sui cubiculi oratorio, præter B. Virginis imaginem, aliam non habuerit, quam S. Ignatij nostri Fundatoris, & nostri B. Stanislai Kostæ, coram quibus suas ad Deum preces priuatas fundebat.

Illustres etiam sanctitate famina, quæ vixerunt à fundata Societate, eam valdè coluerunt. Inter quas Antonia Romana ob vitæ sanctimoniam à Thoma Bozio merito celebrata, & à S. Philippo Nerio laudata, Societatis Patribus pro suis Confessionibus ad mortem vsq. eorum institutione ac directione gaudebat.

Carharina de la Vela in Hispania celebris, Marina de Escobar in Hispania famâ eximia sanctitatis celeberrima.

Item Palthea Senensis filia spiritalis nostræ Societatis, & Vrsula Benincasa cum fama sanctitatis & miraculorum Neapoli defuncta Anno 1618. 20. Octobris.

Claudat hoc caput B. Maria Magdalena de Pazzis supra nominata, & virtutum eximio splendore, & miraculorum in vita & post mortem gloria illustrissima, omnibusque gratis gratis datis ornata, quæ magno debet esse solatio addictis Societatis Iesu, & iis qui ad eam aspirant incitamento. Nam à pueritia ad finem vitæ vsa est Societatis Patrum spiritali institutione & directione, & experta in se alisque quantum emolumenti inde accedat. Societatis hominum operam, eiusque institutum amabat, & alijs commendabat quàm maximè. Hinc (vt alia, præteream) ortum est, vt sæpe Exercitijs spiritalibus S. P. N. Ignatij excoli ipsa voluerit, aliaque Moniales iis excolere ad magnam sanctimoniam accessionem solita fuerit: vt in eius Monasterio non alij Confessarij quàm Societatis Sacerdotes aliquoties in anno, iuxta Concilij Tridentini concessionem, ad generales Confessiones suas, & monialium mitrentur, vehementer desiderauit, & id fore, Deo reuelante cognouit: quemadmodum etiam Spiritum suum ab omni illusionum in reuelationibus & raptibus suis, esse liberum, ab vno Societatis Patre declarandum (vt optabat & petebat à Deo pro suæ animæ securitate ac solatio) diuinitus didicit, Deoque pro hac re tanquam pro singulari beneficio gratias egit. Renouationem votorum bis quotannis in Societate vsitatam, tanquam Deo placentem, & me-

riò in ea institutam in raptu quodam commendauit. Rector Collegij Florentini suo Cofessario P. Virgilio Cepario, dum ordinariam pro morte Societatis cum suis Consultoribus consultationem haberet vidit in Spiritu omnia verba quæ proferebat, ei à Spiritu S. inspirari. Et illam ipsam rem, de qua consilia suorum exquirebat, indicauit nominatum euidam Nouitia, olim in sæculo filie spirituali P. Ceparij. Cum Principissa Maria filia serenissimæ Hetruricæ Ducis Francisci, desponsata esset Christianissimo Regi Gallie Henrico quarto, & B. Mariam Magdalenam visitasset anno 1600. suasque necessitates eius precibus commendasset: nominatum autem desiderium proles mascula, promisit illa se id patituram à Deo, (immo aliis id fore prædixit) dummodo tria ipsamet ad regni thronum euecta præstaret. Primum vt procuraret apud Maiestatem regiam, reuocari in Galliam Patres Societatis Iesu, dicens illi, hoc esse vnum ex magnis obsequiis, quæ illa posset præstare Deo in beneficium illius regni. Secundò vt procuraret extirpationem Hæresum, & reddaci regnum ad illum statum, in quo erat tempore S. Ludouici. Tertiò vt esset amatrix, pauperum.

Hæc Dei & Sanctorum iudicia & fauores Societati præstiti, sufficiens iis, qui ad eam vocantur, ad amandam hanc Religionem & amplectendam: & ad spernenda iudicia contraria hominum, vel improborum (vbi sunt Hæretici & Catholici scandalose viuentes) vel proborum, non noscentium intimè Societatis institutum, & procedendi modum, aut à malenolis deceptorum fallis informationibus. *Sanctorum enim iudicia, inquit S. Chryostomus, nec ad gratiam neque ad inimicitiam sunt, sed ab omni sunt dubitatione libera.*

Ad hoc caput referri potest quod Deus seuerè puniat in altera vita eorum animas, qui in Societate vacillarunt in vocatione, etsi eam non deseruerint. Mea memorià ante annos circiter sexaginta apparuit Vilne noster quidam Coadiutor Sartor P. Petro S. Karga post mortem, rotus igneus, in ferreo vneo parieti infixis fauces transeunte appensus: & causam dixit esse vacillationem suam circa vocationem, hoc est negligentiam in repellendis tentationibus, suadetibus vt Societatem desereret. Aliud (vt omittam multa alia) contigit Iaroslauicæ, quod hic referam, illis ipsi verbis, quibus scriptum est ab iis qui fuerunt eo tempore in illo Collegio.

Circa annum 1630. in Collegio Iaroslauicensi Societatis Iesu apparuit quidam frater è nostris, pia memorià P. Iohanni Wienensi, dicens, annis 14. se fuisse detentum in purgatorio, ob vacillationem in vocatione (ad quam tamen deserendam non consererat) petens ab eo orationes. Prædie bonus Pater, in recreatione eam retulit visionem, orationes pro eo efflagitans, sed deri-

sus est, non solum coram præsentibus, sed etiam coram veniente cum R. P. Rectore, P. Stanislao Bronouovvs, qui per iocum dixit P. Wisnensi, vt eum participem efficeret eorum visionum. Promisit P. Wisnensis, & ecce cum venisset intempestâ nocte ille idem mortuus ad P. Wisnensem, remissus ab eo est, ad P. Bronouovvs. Venit igitur ad cubiculum dicti P. Bronouovski Rectoris tum Iaroslauicensis, pulsat, intrat, in medio cubiculi consistit. Inopinata visione perterrefactus P. Bronouovski, otius egrediens è cubiculo iubet orationes Patrum & Fratrum promittens. Postridie P. Wisnense vocato, & quod iocum eius non intellexisset paternè correpto (post eam etiam visionem statim in morbum incidens, aliquot paroxysmis incredulitatem suâ P. Bronouovski iussit) iussit, vt mortuum iterum ad se remitteret. Sequenti igitur nocte venit defunctus ad P. Rectorem, & cum eo placidè collocutus est, in discessu etiam amplexatus, cùm mira animi delectatione, quod eum amplecteretur, qui certò in celo futurus erat. Hæc cum ab aliis, tum ab ipsomet P. Stanislao Bronouovski pro Superioratu Periaslauum discedente, audiui Ostrogij, dum ei pedes (vt hostij, qui eò venerat) lauarem. In fidem huius rei me subscripsi, rogatus à R. P. Nicolao Lancicio. Cracouicæ 29. Augusti 1642.

*Stanislaus Szozepanovvski
Societatis Iesu manu propria.*

Hanc ipsam Historiam confirmauit, & fusiùs descripsit meo rogatu, R. P. Matthias Paluszkievvicz Theologiae professor, & in Collegio nostro Cracouicensi Theologicorum studiorum Præfectus, qui eo tempore Iaroslauicæ Rhetoricam in Collegio nostro docebat, & nomen huius fratris, Magistri infimæ Grammaticæ (qui P. Wisnensi & P. Rectori apparuit) ait fuisse, Alberti Mohovvski. Quod ipsum confirmauit R. P. Iohannes Krempski, professor Theologiae in Collegio Cracouicensi, qui tunc, dum hæc res contigisset Iaroslauicæ, & publicè narraretur, tertium probationis annum, iuxta morem Societatis peragebat. Amborum scripto data mihi testimonia indubitata, hæc de re conseruo, & habere hæc de re testimonia P. Bronouovski & P. Wisnensis, quibus, hic mortuus, apparuit, sed pridem sunt piè mortui, antequam huius rei notitia ad me peruenisset.

CAPVT QVINTVM.

Responsio ad ea quæ Societatis Homini bus obicitur.

Qvod legimus in sacris literis, à Iudæis S. 219. Paulo Apostolo dictum, de primitiua & Act. 28. 23. florente Christi Ecclesia, quia vbique ei contradicitur: hoc experitur Societas Iesu vbique & semper

per experta est, & experietur deinceps si erit Deo accepta, & si sua munia rectè obibat sine humanis respectibus, ad solius Dei gloriam sincerè promouendam & defendendam intenta. Quia vt ait Apostolus: *Quem diligit Deus, castigat.*

Heb. 12. 6. Et, vt ipse Dominus dixit in alio loco per dilectum suum Discipulum, *Ego quos amo, arguo.*

Apoc. 3. 19. *castigo.* Et hic fuit Dei mos semper. Hinc Proverb. 3. 12. scriptum est: *Quem diligit Deus, corripit, & quasi Pater in filio complacet sibi.* Quocirca hanc S. Raphael causam attulit tribulationum

Tob. 12. 13. *Tobia: Quia acceptus eras Deo, necesse fuit, vt tentatio probaret te.* Ideò dum Nostri in Lusitania non

Orland. 220. *inutiliter nec per ignauiam tempus exigent, eis que ingenti populi plausu ad voluntatem fluerent omnia, vnus illud crucis amatores angebat; quòd nulli infortunibus exercebantur: quibus si diu carerent, dicebat Xauerius, videri sibi nequaquam fideliter militare.* Didicerat hoc à S. P. Ignatio idem sentiente.

Orl. 11. n. 60. *Quocirca cum Archiepiscopus Toletanus Silicau in Templis curasset edici anathema, ne quis è suis populis apud nostros aut peccata confiteretur, aut alia Sacramenta suscipere, neque Parochus quispiam aut Ecclesie Toletanae Sacerdos, quenquam è Societate, in suis Templis permitteret, vel concionari, vel vulgo Sacramenta prebere, ac ne vii quidem suo iniussu ad rem Diuinam cultu vilo apparatus, sacrorum; Tomatus re cognita, hilari statim fronte explicataq; dixit: quòd iis literis nunciabatur, id in latis numerandum videri. Vt postea euenit cum magna commendatione Societatis, & confusione eius Aduersariorum.*

221. *Meritò in latis numerandæ sunt persecutiones, Primò, quia vt S. Augustinus scripsit: Coniectura est, cum te Deus immensis persecutionibus corripit, te in electorum suorum numerum destinasse; nec tantum coniectura, sed certum argumentum eò quod Apostolus dicat: Quos presciuit, & predestinauit conformes fieri imagini Filij sui, id est vt benè explicat S. Augustinus, Vasquez, & Cornelius, predestinauit ad hoc, vt patiantur sicut passus est Filius Dei Christi autem tota vita fuit crux & martyrium: vt docent S. Ambrosius S. Bernardus, & B. Laurentius Iustinianus.*

222. *Secundò, meritò in latis numerandæ sunt persecutiones. Quia vt ait S. Gregorius: Ego Abel esse non suspicor, qui Cain non habuerit. Et vt dicit S. Chrysostomus: Si flagellat proprium filium quem recipit, qui non flagellatur, sine dubio, non est in numero filiorum.*

223. *Tertiò, quia vt scribit S. Leo. Quando studiosiores pro nostra salute fuerimus, tantò nos reuolentius aduersarij impetent.*

224. *Verumenimuerò, quemadmodum S. Stephanus Protomartyr, à quinque classibus Iudæorum persecutiones patiebatur; ita Societas à totidem generibus hominum, ea quæ sustinet, patitur: nimirum ab Hæreticis, ab Ethnicis, à Catholicis vita scelestâ contaminatis, ab aliquibus Prælati, & Ecclesiasticis ob priuatas quasdam causas, Societati immeritò offensis,*

denique à quibusdam viris probis, finitè in formatione maleuolorum vel leuium hominū seductis, & deceptis, aut inuidiâ laborantibus. Vt enim B. Laurentius Iustinianus ait: *Demon de inuicis virtutum viros aliter atque impugnat, nunc maius conficitur lorum animos commouet, nunc bonorum etiam sub bo. c. 6. ni zelo irritat contra illos: fit, diuinâ dissonantia clementiâ plerumq; vt iste sit confusus conflictus, vt neque qui impugnatur, neque qui infestus est, mysterium iniquitatis agnoscat.* Sed quæ hæcenus passa est Societas à talibus, per exilia, per carceres; per detractiones, per libellos famofos calumniis & mendaciis plenos; per rapinam famofos bonorum per usurpationem iniquam; ac per impedimenta iurium iis debitòrum, per lites iniuriosas iis intentatas, per excommunicationes & interdicia iniustissima proclamata, & aliis ab odio & furore ac inuidiâ inspiratis modis, his similia & maiora, multi eximij in Sancta Ecclesia Sancti, benè de Ecclesia meriti, passi sunt (vt ostendi alatis exemplis, in Opusculo de modis portandæ Christi crucis) & alij sanctissimi Religiosorum Ordines, præsertim Mendicantes. *Quid mirari, inquit S. Isidorus Pelusior S. Chrysostomi discipulus, si sancti etiam viri bello exagitantur: Ex bellis enim præclariora trophæa, atque ornatiores spolia esse videntur.*

Ne tamen hæc linguarum & calomorum bella nocerent aliis, & à religiosa vita absterrent ad eam aspirantes, post antiquiores S. Ecclesie Doctores, Chrysostomum & Hieronymum, S. Thomas Aquinas, & S. Bonauentura scribere coacti sunt defensorios Tractatus Religiosorum: in quibus responderunt ad ea quæ obieciuntur. Ideò S. Thomas edidit Opusculum decimum nonum, contra impugnantem Religionem: & S. Bonauentura Tractatum de Tr. con. Paupertate Christi, & pluribus post annis Opusculum cui titulus, Apologia Pauperum scripta contra Cyrillum de Abbatis Villa. Et ille quidem, in Prooemio Opusculi decimi noni, eos qui impugnant Religiosos, appellat *Amisillos Diaboli; Diuina gloria & humane salutis inuidia* (quos ad persecutionem Religiosorum incitat) & *Diaboli inimicos: super populum Dei; vt ait Psalmista, malignantes consilium; & cogitantes aduersus Sanctos Dei; & viros caelestes, iuxta illud S. Gregorij Papae illos precipue reprobi in sancta Ecclesia persequuntur, qui multis conspiciunt profuturos, idq; eo animo eos auferere, primò, vt ipsos annihilent; secundò, vt si hoc non possint, saltem eorum famam destruant apud homines, vt in eis fructificare non possint, vt nomen eorum in fama non habeatur.* Nominatim autem commemorat antiquos Religiosorum Mendicantium inimicos, & persecutores, excelsisse pro possessi à consorcio studentium; & conatos esse impedire predicationem, & confessionum audientiam: quibus in populo fructificabant; & paupertatem eorum ac perfectionem vitæ blasphemasse, elemosinas subtraxisse, & non solum verbis eos infamasse, sed etiam literis per-

niserum orbem directis, non contentos, iniquitatem propriam deorare, vel proximos ledere, sed quod semel oderunt, per totum orbem insinuarere, & ubique blasphemias seminare. Et ita, inquit, prædicatorum malignantium nequitiam comprimere intendendo, viginti quinque capitibus fusè tractatis, Religiosorum Mandicantium viuendi ratione defendit.

227. Quin & Alexander quartus Papa, quosdam Magistros & Scholares ac Auditores, Academiae Parisiensis Professores, Mendicantium aliquos infestantes, in Bulla quadam ait, Euidenter cognosci, quod ipsi non pacifici, sed auctores scandali, non Dei sed Sathane filij vocari delectantur. Charitativè ordinem adeo pervertentes, quod non solum à seip-sis, sed etiam ab aliis excludunt damnabiliter pietatis studium. & desiderabilem nobis super omnia salutem impediunt animarum.

Ego abstinere à tam graui censura, nos dictis & scriptis denigrantium sed tanquam amicos tractabo. Magni enim amici sunt, qui nobis suppeditant multas & magnas occasiones meritorum in mundo, & coronarum æternarum in Cælo, dum has æquo & libenti animo ferimus ab iis illatas iniurias, & eos amando, oramus pro ipsis, & bona pro malis, (benefaciendo) reddere satagimus, & reddimus, dum possumus. Factis enim exprimerè volumus illam B. Baptiste Veranæ Franciscanæ doctrinam.

228. Quando, inquit anima crescit in gratia, non cognoscit amplius inimicos, imò quamlibet personam, qua adiuuat ad salutem (vbi adiuuant offerentes materiam patientiæ) cognoscit pro amico. Ideo merito Sanctus ille Monachus Stephanus, laudatus ob id, à S. Gregorio Papa, eum sibi amicum credebat, qui sibi molestie aliquid irrogasset. & omnes suos aduersarios, nihil aliud, quam adiuutores estimabat. Adiuuabatur enim ab iis, ad altum in celis locum ascendendum. Quocirca bene monet S. Chrysostomus, vt eos, qui hostiliter nos persequuntur, magis diligere studeamus, vt ipse eos, qui nobis innumerorum bonorum sunt auctores.

230. Respondendum tamen est præcipuis siue contumeliis, siue admirationibus & irrisionibus quorundam. Bene enim docet S. Thomas Doctor Angelicus, Tenemur habere animam paratum ad contumelias tolerandas, si expediens fuerit: quandoq; tamen oportet, vt contumeliam illatam repellamus; maxime propter duo. Primum: propter bonum eius, qui contumeliam infert, vt videlicet eius audacia reprimatur, & de cætero talia non atterent, secundum illud: Responde stulto, secundum stultitiam suam, ne sibi sapiens videatur. Alio modo, propter honum multorum, quorum profectus impeditur, per contumelias nobis illatas. Vnde Gregorius dicit, hi quorum vita in exemplo imitationis est posita, debent, si possunt, detrahentium sibi verba compescere, ne eorum prædicationem non audiant, qui audire poterant, & ita in prauis moribus remanentes, bene viuere contemnunt. Nos tanthæ, contra nos linguarum & manuum, sagittæ minimè lædunt.

Mundus (vt dixit Deus Patet S. Catharinae Senens) percutit exteriorem corticem corporis eorum: putans eos offendere, sed ipse ab eis offenditur: quia sagitta que non inuenit vbi possit intrare, illud redit ad sagittantem. Ita mundus operatur cum sagittis iniuriarum, persecutionum atque murmurationum suarum, sagittare volens istos perfectissimos seruos meos, sed eis nocere non valet. Nam hortus animarum eorum est valde clausus, & non inuenit vbi possit intrare. Ideo sagitta redit ad eum qui sagittauit veneno culpa venenata: seruos autem meos & amicos nullo modo ledere potest. Et, si forte modicum in corpore ledat, animam verò vel in minimo ledere non potest, immo beata simul & dolorosa consilii. Beata quidem est propter vnionem & affectum charitatis quam habet in se: dolorosa verò propter peccatum proximi.

Solatur nos inprimis Domini Iesu, Ducis huius militiæ præmonitio dicentis: Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis, odio habuit. Si de mundo fuisset (absoluendo à peccatis, concubinos, vsurarios, & similes, potando, saltando, graua scelerata in concionibus, confessionibus, & priuatis colloquiis non corrigendo, & similia faciendo more mundanè vinentium) Mundus quod suum erat, diligeret: quia verò de Mundo non estis, propterea odit vos mundus. Non est seruius maior Domino suo, si me persecuti sunt, & vos persequuntur.

Solatur nos id quod scribit S. Chrysostomus. Fieri non potest, vt qui virtutibus dediti sunt, ab omnibus audiant bene semper: & illud præterea, ne virtutis curam agentibus viris, multi vbiq; detractores insurgant. Bona enim apud omnes fama, signum certè vel maximum est, haud multam sanè virtutis haberi rationem. Quomodo enim à cunctis laudatur, si quis affectos iniuria homines ab improbis eripere studeat: Rursus verò si peccatores castigare, iustos laudare velit (vt par est) laudabit hos quidem, vituperabit illos: Ita qui virtutis exquisitus imitator esse voluerit, nec vilius præterea nisi Dei laudem querere, is ab omnibus laudari, & bene semper audire nullo modo poterit. Quippe in virtutem multa vsque viri congelascent insana.

Est & altera causa, ob quam Dæmon Societatem persequitur, quia videt tam multos infideles & hæreticos & impios per eam Deo optulante esse ereptos & quotidie eripi in India Orientali & Occidentali, in Iaponia in Regno Sinesis, in Germania, Polonia, Lithuania, Austria, Bohemia Moravia, Silesia, & alibi, quam ob rem etiam hæresi infectarum ciuitatum Magistratus & ciues alios patiuntur apud se Catholicos, nostros nequaquam, quia vident & audiunt, plurimos à Lutheri & Caluini hatis ad Ecclesiæ Romanæ gremium per nostros homines adduci. Quam rem pulchrè ponderans, vt solet omnia, S. Chrysostomus, circa illa verba Apostoli: ostium mihi apertum est magnum, & aduersarij multi, sic ait: Si magnum ostium, quomodo aduersarij? Et paulò post responderet: Quod multi adeo reluctentur, indicium est Euangelica victo-

231. dial. c. 78.

Ioan. 15. 18.

20.

232.

h. de vitæ & vit.

233.

h. 43. in 7.

Cor.

victo-

victoria. Nusquam enim nocentissimus ille aduersarius irritatur grauius, quam cum suorum instrumentorum multa sibi eripi videt. Aduersus eos autem qui humilia & leuia operantur, nihil inuebitur lethalis illa bestia.

orat. 7. Solatur nos illud, quod Dio laudat ex Antisthene, commendatum ab Antonino. Etiam cum benefeceris, male audire, regium est.

Chr C6c. de 8. beat. H. praef. in L. Paralip. Solatur nos id, quod dixit S. Chromatius Aquileiensis Episcopus, appellatus à Hieronymo, sanctissimus & doctissimus: Non est dubium, quia benefacto comes est semper inuidia. Nam vbi ceperis rigidam tenere iustitiam, insolentiam repercutere, incredulos ad pacem Domini conuocare, vbi ceperis denique à mundanis hominibus & erroneis discrepare, statim persecutiones oriuntur, necesse est surgant odia, amulatio laereret.

234. l. 2. ep. 114. Solatur nos, quod ij qui nos impetunt, nulla sunt à nobis affecti iniuria, sed ij ad quorum spiritualia obsequia Ecclesiastica prompti semper sumus, illique nos impendimus, & quorum vice portamus pondus diei & æstus, seruientes animabus, illorum curæ commissis, nocte & die, iudicentur à Sanctis, non à nobis homines valde improbi, quibus displicere, iudicio Sanctorum & Sapientum, laus nostra est: Perdita ac profligata improbitatis mihi esse ille videtur, inquit S. Ildorus Pelusiota, non qui eum, à quo iniuriam & contumeliam accepit, vicissim, verum qui meliorem, atque omnium laudibus celebratum, odio & cauillis insectatur. Ille enim etsi virtutis fastidium minime ascendit, at iustam tamen causam odij habere videtur. Hic autem, cum nulla causa subsit, non tam cum homine, quam cum virtute bellum gerit, ac bona omnia funditus euellere conatur.

235. fasc. amor. c. 11. col. 5. Solatur nos id, quod scribit B. Laurentius Iustinianus. Huiusmodi odium, testimonium sanctitatis est, virtutis decor, innocentie præco, pedisequus gratie, bonorum morum denunciator, & rationale argumentum predestinationis eterne. Gaudeat igitur, quem Mundus persequitur, malorum lingua dilaniat, & Diaboli exercet nequitia. Illum enim mundus conatur euertere, quem diligit Christus. Quem verò suo amore Christus efficit dignum, mundi permittit tolerare flagella.

236. l. 8. ep. 36. Solatur nos Gregorij dictum: In tanto existimet se Deo placuisse quis omnipotentis, quanto se peruersis hominibus displicuisse cognoscit.

237. Cast. Maf. 7. c. 4. Solatur nos præclarum dictum S. Tereciæ, multa etiam à viris bonis passæ: Semper, inquit, obseruatum est, eos qui Christo Domino viciniore & propinquiores fuere, plus alis, laboribus, & aduersis lancinatos & diuexatos fuisse. Et alio in loco. Certissimum est, per viam difficultatis ac laborum, à Deo conduci eos, quos multum diligit, & quod magis eos diligit, ed etiam per grauiore difficultates eos conducere. Itaque vt S. Ildorus Pelusiota scribit: Quem admodum Apostoli fortitudine animiq, magnitudine sepe, diuinoq, auxilio instructi atque armati, tot bellis exagitati, & certaminum causa, satis amplam conso-

lationem capiebant, (non enim sua, sed Dominice glorie causa, ea patiebantur, qua patiebantur) ac primum non inuidia, qua pravorum virorum successibus discrucari solet, eos læsit, eodem modo nos quoque, cum non ob improbitatem nostram, sed pietatis ac iustitie causa, malo aliquo afficimur, animis consternari minime debemus: Nobis enim etiam ante futuras coronas, certaminum causa sufficit.

Et nobis applicamus illud, quod S. Cyprianus Martyr scripsit Antoniano, defendens S. Cornelium Papam calumniis impetitur: Quod quadam de illo inhonesta & maligna iactantur, nolo mireris: cum scias esse hoc opus semper Diaboli, vt seruos Dei mendacio laereret, & opinionibus falsis, gloriosum nomen infamaret. Vt qui conscientie sua luce clarificum, alienis rumoribus sordidantur. Commordeant ergo nos, vt ait Seneca, citius multo frangunt dentes, quam impriment. Et sicut S. Ecclesia, vt scribit S. Ildorus Pelusiota, ita Societas eius pars, oppugnata est, sed non oppressa, verum ipsi qui eam ex-tinguere tentauerunt, splendidior emicuit. Nostra persecutionibus creuit Religio (ita & Societas) in pace deteriores facti sunt Christiani: vt inter alios Sanctos obseruauit S. Gregorius Nazianzenus.

Quapropter possum applicare Societati illud dictum Christi Domini, quod audiuit ex sanctissimo ore eius Ioannes Hispanus è Metymna Campi Sacerdos Capuccinis, vit sanctissimus, vt refert Zacharias Bouerius in præclaris Annalibus huius sanctissimi Ordinis. Fratres mirari desinant: si hanc Congregationem hæcenus tot terroribus concussam, tot persecutionum machinis oppugnatam, tot demonum tentationibus exagitaram, tot denique ac tantis calamitatibus tum tempestatibus iactatam volui. Vndique illa tentanda ac probanda fuit, vt diuinum hoc, mihi acceptissimum opus esse ostenderetur. At verò expleto probationis tempore à me præstito, nihil est quod meuiant, ea enim, virtute meâ excreuerunt, amplificabitur, dilatabitur, atque in orbe proficiet: demum eam metam attinget, ad quam altissimo meo consilio ac Sapientia præordinata fuit. Sed iam ad rem ipsam veniamus, & discutiamus ea, quæ quibusdam in nobis displicent.

PRIMA ACCVSATIO.

IN primis damnant aliqui in Societatis hominibus, communem cum cæteris secularibus victus rationem, nulla fere peccoliarum ieiunia, non abstinentiam à carnibus habentem, nulla ex regula præscripto ciliicia ac similes carnis macerationes adhibentem. Quibus primum illud monitum opponimus Apostoli: Qui non manducat, manducantem non iudicat: nec se manducanti carnes, ab his abstinens, ob id anteponat, cumque superbè despiciat. Si à cibis abstinens, inquit S. Ildorus Pelusiota, quid conuiciis & maledictis, quam carnibus vesceris? præstiterat enim illis ingeritari, quam his contaminari. Quod si ab illis abstinentem,

his infeceris & conspurcaris, ei similis es, qui nonnihil precatur. magna autem ex parte Deum impiis & contumeliosis vocibus inceffit. Sed quomodo Deum is, cum eius seruis profcindit? Iuoco, quia dixit Deus: Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei. Alio qui secus faciendo, illam incureret reprehensionem S. Bernardi, eos Religiosos perstringentis, qui ieiuniis maioribus addicti, & abstinentiis alios tanquam delicatulos carnibus vescentes contemnebant. Repleti, inquit, ventrem sabbat, mentem superbiâ, cibis damnamus saginatos: quasi non melius sit, exiguo sagimine ad vsu vestis, quam ventoso legumine vsque ad ructum exsaturari: & præcipue, cum Esau non de carne sed de lente sit reprehensus: & de pomo Adam non de carne damnatus. Itaque vt S. Isidorus Pelusiota scripsit iunioribus Monachis: Si monasticam vitam legitime colitis ieiunantes, à fastu alienos vos præbere. Sin autem hoc nomine infoliscitis, carnes potius edite. Scimus S. P. N. Ignatium nostri Ordinis Fundatorem, cum Societatem nostram conderet, præter diuinum magisterium, quo leges eius instituit, ac viuendi rationem nostris hominibus præscripsit, præstantes ad consilium adhibuisse Medicos, qui decernerent, an posset suis tot & tantis mentis & corporis laboribus perpetuò vacaturos, plura quam Ecclesiastica ieiunia & abstinentias iniungere. Medici autem re diu agitata, in hanc venere sententiam, ni suos vellet maectare, nulla præterquam Ecclesiastica ieiunia, & abstinentias illis præscriberet, permitteretue. Sanè bene ait S. Diadochus in suis ad perfectionem doctorinis: *vt corpus multo cibo onustum languidam & segetem efficit mentem, sic nimia continentia victus, debilitatum facit, vt ea pars anima, qua in contemplatione versatur, in mesluta sit, & in fastidio sermonis. Oportet igitur ad motiones corporis (addo ego, ad labores assiduos mentis & corporis, in studendo, docendo, meditando, conciones, libros, lectiones componendo, ægros in fordidis Xenodochiis, alios ad carceres fætidus detrusos, inuisendo iacentes infirmos sub dio absoluendo, huc illucque pro lucro animarum discurrendo) cibos etiam accommodare. Nec enim infirmo corpore esse debet qui certat, (qui toties subit labores, quales subimus) sed ita firmo, vt sustinendo certamini par esse queat. Et S. Gregorius Naniansenus: Si debilitare corpus & conficere studeo, iam non habeo quo socio & opitulatore ad res præstantissimas vtar. Nimirum haud ignorans, quam ob causam procreatus sim, quodq; me per actiones ad Deum ascendere oporteat. Quamuis autem extraordinariis in Ecclesia ieiuniis & abstinentiis non simus dediti, tamen debiliores sumus quam multi alij iis dediti, & plures quam alibi apud nos consumuntur tabe, exangues fiunt, & tam debiles, vt facillimè morbis grauissimis tententur, & opprimantur, in debilitata his mentis & corporis laboribus naturâ. Inde præstantissimus quidam in Lusitania Medicus mirabatur, nostros studiis vacan-*

tes, dum leui etiam febricula laborarent, debiliorem habere pulsum, quam quosdam Religiosos magnis ieiuniis deditos, dum fere agonizarent. Quocirca S. Paulus Apostolus dans modum viuendi iussit B. V. Mariæ, Monialibus S. Franciscæ Romanæ, iubet eas etiam carnes certis diebus hebdomada comedere: vt scribitur in vita eius Romæ edita Anno millesimo sexcentesimo quadagesimo primo. Et Christus Dominus in Regula, quam proprio ore dictauit S. Brigittæ, cap. 9, carniem esum concedit. Hinc SS. Patres, & alij vitæ asperitæ dediti, improbarunt nimiam corporis afflictationem, ne per eam bona maiora ad Dei gloriam promouendam impeditentur. S. Basilius, S. Gregorius Nyssenus Cassianus, S. Franciscus, Richardus de S. Victore, & alij. Et in quibusdam Ordinibus, qui à carnibus abstinent mitius quam Carthusiani, oculis meis vidi in diuersis Regnis, vt ab ipsismet fide dignissimis audiui, carniem delicatam, autum esum concedi quia aliquo languore, vel pituita, & catarrho laborant. Quæ res à discreta superiorum indulgentia & charitate profecta, magnam commendationem meretur apud prudentes rerum æstimatores. Sed nostrorum hominum labores mentis & corporis, verè non minùs nos debilitant, qui alios petuuta, languor, & catarrhus proinde nullus vitio nobis debet vertere, quod illis diebus vescamur moderatè carnibus & quidem vilibus, bubulis, agnibus quibus Ecclesia omnibus eorum esum concedit. Itaque & qui abstinent propter Deum à carnibus, & magis cæteris ieiunant, sanctè id faciunt, laudandi sunt & honorandi: & qui carnes moderatè comedunt, nec tam sæpe ieiunant, vt vires necessarias, pro laboribus mentis & corporis in auxilium animarum & sanctæ Ecclesiæ ministeria conferuent, sanctè faciunt: non sunt vituperandi: vtri melius, quam bene vti que, Deus erit iudex.

Benè dixit S. Catharina Senensis alloquendo Deum Patrem c. 378. suorum dialogorum. Tu vis nos seruire tibi ad modum tuum, & diuersimodè ducis seruos tuos, propter quod hodie indicas, quod nullatenus intrinsecum creatura tua iudicare debemus. & hoc maxime de seruis tuis. Vnde alios videmus currere per viam penitentia fundatos in mortificatione corporis: alios in humilitate, in occidendo peruersam voluntatem: alios in fide viuâ: alij quidam per misericordiam accedunt, & alij totaliter dilatati in charitate proximi, relinquendo seipsos. O quam regaliter progrediuntur isti. O quam aduertunt fieri secundum ordinem voluntatis tue: & idèd in omnibus que operantur creaturae tue, considerant voluntatem tuam, nunquam vero voluntatem iudicant creaturae.

Sanè factissimè illi veteres Eremitæ abstinebant, non solùm à carnibus, sed etiam à piscibus, & à lacticiis, & à vino, & à iusculis, & ab oleis coctis, & in tuguriolis incommodissimis perpetuò, habitabât, nec tamen ob hanc abstinentiam

Ruffin. l. 2. Vit. PP. cap. 16. Pallad. in Laus. c. 63.

Ruffin. l. 3. n. 97. & 131. Paschas. c. 14. n. 2.

Rom. 14. 3.

245. h. 10. in Genes.

Doctri. PP. n. 12.

tiam meliores iudicati sunt à Deo, secularibus quibusdam; ab usu communi carnum non abstinentibus. Hinc S. Paphnutio oranti Deum, ut sibi ostenderet, cui sanctorum similis haberetur, respondit Angelus, quod similis esset Symphoniaci cuiusdam, qui in vico illo cantandi arte victum quarebat. Post aliquod tempus, cum Paphnutius sanctius vixisset quam antea, & Domino supplicasset, ut sibi ostenderet, quis sibi similis esset super terram, sic iterum vox Domini ad eum dicens: similem te esse nosco, primario vici illius qui est in proximo. Tertio denique cum Paphnutius perfiteteret in ieiuniis, & orationibus, semetipsum ad maiora & perfectiora extendens, & orasset Dominum, ut sibi ostenderet, cui similis haberetur inter homines, rursus ei vox diuina respondit: similis es negotiatori, quem videris ad te venientem, qui viginti millibus solidorum mercimonia tribus navibus deferrebat ex Thebaide. Sic B. Macario Abbati, à carnibus & piscibus & lacticiis perpetuò abstinenti, Deus dixit: Macari, nondum ad mensuram duarum feminarum coniugarum pervenisti, quæ in proxima habitant civitate: quæ fallæ sunt ei postea, se adhuc maritorum consuetudine uti, ut scribit Ruffinus. Et S. Antonio Abbati celebruntio, diuinitus dictum fuit: Antoni nondum pervenisti ad mensuram Coriarij, qui est in Alexandria.

Sic ergò tam magni sancti, adeo in Ecclesia Dei celebres, perpetui Eremitæ, à carnibus, piscibus, lacticiis, iusculis, & coctis oleribus, ab hominum conviciò abstinentes, assiduis cõtemplationibus & orationibus dediti, in maiore austeritate vitæ, quàm nunc vigeat in aliis Ordinibus constituti, diuino iudicio non fuerunt iudicati meliores secularibus, vescentibus carnibus, & immeris in negotiis civilibus, ac rei familiaris curis, sed eis postpositi: nemo à carnibus abstinens, ob id se perfectiorem putet, & se anteponat manducantibus carnes: veterum vt monet Apostolus: Qui non manducat, manducantem non iudicat: etiam si se putet æqualem sanctitate S. Paphnutio, S. Macario, S. Antonio; quia vt ait S. Chrysostomus: Sunt profectò vitæ, quibus fiducia ad Deum ianua aperiri possunt, multò maiores quàm ciborum abstinentia.

Extat, vt omittam alia, in vitis SS. Patrum, aptum ad confirmandam doctrinam hanc S. Chrysostomi, responsam cuiusdam religiosi senis, quem cum interrogasset quidam iuuenis: Oro te Pater, dic ex animi tui sententia, quid tibi videtur: Duo fratres sunt, quorum alter in tuguriolo suo quietes perdurat, & ieiunium quandoque vsque ad sextum diem producit, nec interim consuetos sibi labores quicquam remittit: alter verd vnius rei satagit, vt agrotis inseruiat, dic obsecro, cuius viuendi genus videtur Deo acceptius? Cui senex: Non opus hic, inquit, deliberatione multa, dico, si frater ille qui sex diebus protrahit ieiunium suu ipse naribus sese suspendat, illi alteri, qui agrotantibus ministrat, pro merito, neuiquam æqualis esse poterit. Si ergò agrotantium corporum cu-

ra, & obsequium illis ex Dei amore impensurum, iudicio huius religiosi Patris, præstantiora sunt ieiunio. multò magis animarum, quæ sunt præstantiores corporibus, curæ, & obsequia pro illis suscepta, docendo in scholis, libros pro confessione hæreticorum, pro defensione & illustratione sanctæ fidei, pro promotione animarum in spiritu, pro instructione rudium & ignorantium, pro auertendis curiosis à lectione librorum, pro rerum spiritualium maiore enucleatione scribendo, carceres, agrotos in Xenodochiis visitando, rudes pueros instruendo, in simo iacentes mendicos à peccatis abfoluendo, itinera molesta pro iuuandis animabus & conuertendis faciendo, (quod à Societatis hominibus fit) ieiunij molesto sunt meliora. Quicquid dum non ita stricto & sereno ieiunio affliguntur corpora, his charitatis laboribus & molestiis ex Dei amore indefessè & vbique gemitum toleratis, accusari tanquam delicatuli non debent, & abstinentibus ab etu carnum postponi. Et vt dixit Deus Pater S. Catharine Senensis, Cauendum est iudicare, quengquam in maiore perfectione consistere, licet amplius in maiori penitentia corpus affligat, illo, qui maiorem penitentiam agat. Nam virtus vel meritum ipsorum in hoc minime consistit: quia malè succederet eis, qui nequeunt ex causa legitima facere penitentiam actualem, sed solummodo in charitatis virtute consistunt, condita lumine vera discretio, nam aliter non valeret. Ideo offedit Deus, quantoperè displiceant ei qui ob esum carni, de seruis Dei scandalizantur. Cum enim Stephanus frater eius secularis valde religiosus & secundum Deum viuens, carnes comedentem vidisset, & ob hanc causam scandalizatus esset, ac corripuit, mox in extasi raptus, vidit quendam dicentem sibi: quare sic de Presbytero scandalizatus es? quia illum vesci carnibus vidisti? Nescis quia necessitate compulsum, & propter obedientiam id fecit; nempe propterea scandalizari, non debuisti: nam si merita & gloriam fratris tui videre cupis, retrò conuertere & videri. Conuersusq; vidit fratrem suum crucifixum cum Domino. Atq; ad eum, is, qui illi apparuerat: Ecce in qua gloria frater tuus est. Possunt ergo comedentes carnes ex necessitate, esse crucifixi cum Christo, & gloriosi Dei iudicio.

Certè S. Elias Propheta, non plures sustinuit mentis & corporis labores, quàm Societatis operarij, & Magistri Scholarum, & Coadiutores ad officia domestica deputati, & tamen ad cõfortationem & refectiõnem corporis, tam pro prandio quàm pro cæna, carnes ei quotidie mittebat Deus: Corui, inquit facit textus, deferrebat ei panem: & carnes mane: similiter panem & carnes vesperi. Neque hoc Dominicum preceptum (sic enim appellatur à S. Basilio) vllus sana mentis aut S. Eliæ prandium & cænam, carnibus quotidie instructum improbauerit, aut propter abstinentiam à carnibus, S. Paulum primum Eremitam (quem non carnibus, sed solo pane, sine piscibus

piscibus & oleribus, Deus per eorum sexaginta annis pascibat (S. Elia Propheta anteposuerit).

Quocirca si Deus ipse S. Elia Monachorum principis (vt appellatur à S. Hieronymo) & quodammodo omnium Religionum primo Fundatori communi, escas, veluti factio ipso suo, præscribens, carnes tam pro prandio quam pro cæna mittebat, non iudicauit Religiosis Ordinibus, præsertim non soli Contemplationi, sed etiam vitæ actiuae & laboriosæ mancipatis, carni eum moderatum inconuenientem, quin potius esse necessarium, miraculosa carniū per voracissimas volucres transmissione, ostendit.

249. Verum est illud S. Chrysostomi dictum: Qui comedit & bibit, non vt ventrem distumpat, aut rationem obtundat sed vt corpus debilitatum reparet, ieiunio per animi modestiam erit equalis.

Verum est id, quod S. Hieronymus austeræ vitæ cultor eximius, scripsit, laudator ieiunij, nō ieiunantes non condemnans. *Parcus cibus, & semper venter esuriens, triduanis ieiuniis præfertur: & multo melius est quotidie parum, quam raro sumere.*

Verum est id, quod in vitis SS. Patrum requisitus Abbas Pæmen, quo modo oporteret ieiunare respondit: *Ego volo Monachum ita esse quotidie parum comedentem, vt non satiatur: nam biduana aut triduania ieiunia vana gloria vacant. Non quod talia ieiunia improbanda sint, abist, quin imò magno opere laudanda, sed non ita extollenda, quasi iis dediti, eam ob causam sint cæteris meliores, & summam ob id perfectionem assecuti. Habet quidem per se gloriam ieiunium, inquit S. Diadochus, sed non apud Deum: (intellige, præcipuam vel summam gloriam, alioquin magnum habet procul dubio, quia est opus bonum) est enim instrumentum, quod ad temperantiam componit eos, qui volunt. Non oportet igitur eo gloriari, (hoc est, vanè, præferendo se aliis non ieiunantibus) qui Christianæ Religionis pugiles sumus. Nec enim cuiuscunque artis perit, de artificio quod profitentur, ex instrumentis gloriantur. Quocirca S. Chrysostomus monet. Si dilecto ob corporis imbecillitatem, non potes diem ieiunius perducere, nullus qui sapit, propter hoc, te arguere poterit. Deum enim habemus mansuetum ac benignū, & nihil supra vires nostras à nobis exigentem, si sobria mente vitam nostram instrueremus, & quicquid otij datur, in spiritualia impenderemus, & cibos ita sumeremus, vt tantum satiaremur, quantum vsus exigit, & vitam omnem in bonis operibus dispenseremus, ita nullo opus esset ex ieiuniis adiumento.*

250. Quocirca mirum non est, eundem S. Chrysostomum instrumentem Heronem Diaconum, non tam laboriosam viuendi rationem agentē, vt agit quilibet è Societate nostra, etiam Tyro, sic ad eum scripsisse: *Ieiunius & precibus vaca, (nimirum ordinariis) ac caue ne immodicè id agas, ne te disticias: vino & carnibus ne prorsus abstineas, nec enim abominanda sunt. Idque suadet sententia s. Lancelij Opuſc. Tom. 2.*

cræ Scripturæ. *Bona terra, inquit, comedatis: Et, edite carnes & olera, & vinum lætificat cor hominū. Alioquin vt dixit Abbas Hyperichius Melius est comedere carnes, & vinum bibere, quam comedere in vituperatione carnes fratrum (id est, fratribus detrahere.) Sicut enim susurrans serpens Euam de paradiso excussit, ita qui de fratre suo detrahit, non suam solum sed & audientis animam perdit. S. Ilidorus Dæmonibus eos comparat, qui cibis abstinent, & malè loquuntur, quod semper est superbia, ex qua oritur inuidia & odium. Quapropter S. Bernardus eos abstinere carnibus pecorum vescei humanis queritur supra citatus. Quid prodest afflictio corporis, inquit S. Cæsarius, si linguam obrectationibus polluamus? nonne omnes labores nostri ad nihilum rediguntur? nonne omne opus nostrum, velut fumus & umbra euascent? & velut stipula familla in nihil redigitur? Quæ enim utilitas, inquit S. Chrysostomus, cum aibus quidem & piscibus abstineamus, fratres verò mordemus & comedamus. Detrahens fraternas carnes comedit, proximi carnem mordit.*

Ego sanè, multos & viros Principes, & Religiosos aliorum Ordinum in diuersis Europæ Prouincijs, audiui non semel, habentes benè perspectum & Societatis nostræ victum ordinarium & aliorum ordinum, constanter assenerantes, longè melius in alijs Ordinibus suos in trichinio tractari, quam tractentur in nostra Societate. Et hoc sciunt bene multi aliorum Ordinum Prælati, quibus nota est nostri victus ratio vbique gentium. Et fuit non nemo mihi probè notus, (quippe ante triginta sex annos meus in Theologia discipulus, in Academia Vilenſi) qui dimissionem è Societate petiit, & importunè extorsit, nullam aliam ob causam, quam quod se diceret, nonquam saturum à mensa surgere, sed cibo copiosiore ac meliore indigere. Et hanc post suum discessum è Societate, palam adferebat causam, eam scire volentibus, factus postmodum Præpositus Bieczensis à Cracouensi Episcopo Tylicio, Sacerdos, sanè nobilis & egregius concionator, à quo hoc ipsum audiui. Habet Societas carnis macerationes in quotidiano vsu, & plures, quam multi putent, & maiores. Habet eandem disertè præscriptas in Regulis & Constitutionibus suis, à S. Ignatio conscriptis: sed certum numerum præscriptum non habet. Multi enim si certi aliquid præscriptum esset, ob debilitatem, aliam uero ob causam, adimplere non possēt. Quocirca dispensatione opus esset, eneruatrice Religiosæ discipline. Ideo per similes dispensationes Sacrum Concilium Tridentinum ait, *Frequentius legem solui, & certis perentibus indulgere, nihil aliud esse, quam vnicuique ad leges transgrediendas, aditum aperire.*

Est in Societate mos, vt iuxta conditionem vitium & necessitatis, vnicuique certæ concedantur à Superiore vel Confessario carnis macera-

Ruffin. l. 1. num. 135. Rof. p. 519. Konz in spec. aul. p. 445. c. 62. §. 11. hom. 27.

251. scilicet. 25. c. 18. de Regulis & format.

252.
cap. r.
Pall. in
Laut. c. 38.

cerationes, plures & maiores fortioribus quam
aliis domesticis. Prudenti sane consilio. Hanc
enim ob causam ipse Deus S. Pachomio in Re-
gulis per Angelum missis præscripsit. *Concede va-
nicuique, ut comedat & bibat pro viribus, & pro viri-
bus quoque comedentium, eis quoque munda opera, qua
proportionè conueniant ac respondeant: & nec ieiunare
prohibe, nec comedere, siquidem fortibus fortia opera
manda, imbecilla autem & leuia iis, qui imbecilliores
sunt. Idem seruandum est in qualitate & quan-
titate mortificationum carnis, quod in cibis la-
boribusque corporis. Quemadmodum enim hi, ut
ait S. Basilus, alij alius necessarii sunt, pro etate scilicet
cuiusque, ac studiis, usque, appositè ad corporis cu-
iuse, habitudinem distracti, ita quoque diuersa sunt v-
sus illorum, modus, ratioque, quo fit, ut nequaquam om-
nes vni, & eadem regule subici possint.*

Reg. 19.
fusa.

253.
h. 3. ad pop.

Claudem hoc argumentum diuino respon-
so dato à Deo Patre S. Catharinæ Senensis: quæ
cum cap. 97. Dialogorum interrogasset Deum
Patrem, *An ambularem cum penitentia magna, &
alium absque penitentia tali, iudicare posset, illum qui
talem penitentiam agit in maiore perfectione fore
quam alium, qui non facit ita.* Respondit, sic Deus
Pater c. 104. Dialog. *Frequenter occurrit, quòd aliqui
vadunt per viam abstinentiæ, vel admirabilis peniten-
tiæ, & ita vellent omnes agere. Si verò ita fieri non vi-
derint, assumunt inde displicentiam, & in se scandali-
zantur, iudicando tales non ambulare salubriter. At-
tende, quòd isti valde decipiuntur: quia frequenter ac-
cidit, quòd ille de quo sic iudicant, ampliore merebitur
haberi gratiam: licet ipse se non affligat in tanta peni-
tentiâ, quàm illi qui scandalizantur in eo, & maiore
penitentiâ conteruntur. Et ideo tibi iam dixi, quòd illi
qui pascuntur in mensa penitentiæ, nisi procedant cum
humilitate vera, & quòd pro principali fundamento
& affectu non assumant penitentiam ipsam, sed pro
virtutis instrumento, sepe propter huiusmodi murmu-
rationem, suam perfectionem offendunt. Et ideo debent
attendere, quia perfectio non consistit solummodo in
macerando corpus, immò potius in occidendo peruersam
atque propriam voluntatem. Non tamen ego contem-
no penitentiam, quia penitentia utilis est ad domandam
atque castigandum corpus, quando spiritum impugna-
re vellet. Sed amantissima filia, nolo ut hoc accipias in-
quam regulam omnibus imponendam. Nam omnia
corpora non sunt æqualis complexionis, quia natura
fortioris est vnus quàm alter. Et etiam quia frequen-
ter occurrit, quòd propter accidentia diuersa, peniten-
tiam iam inceptam oportet omittere. Talia autem
sunt Societatis nostræ munia, quæ assiduum as-
peritatum & macerationum corporis vsum non
ferunt, ne maiores actus virtutum, Deum ma-
gis glorificantes, quàm sit ieiunium & cilicium,
impediant.*

SECUNDA ACCVSATIO.

255. **I**Rrident alij in vestibus nostris colorem ni-
grum, & nos per ludibrium, Coruos appellat.

Æquo id animo audimus, Duce S. Basilio &
S. Benedicto, aliisque. Soli non sumus: tot My-
riades Monachorum pullo vestiri colore vide-
mus, viros doctissimos sanctissimosque & Ec-
clesiæ Dei vtilissimos, & omnes fere per totum
orbem terrarum Clericos, eundem colorem
amplexos scimus: ipsi quoque è Clericorum
numero licet Regularium. Olim etiam Clerici
& Monachi, & Moniales, nigris vestiebantur,
teste S. Athanasio. Et S. Augustinus indicat fusc-
cam vestem (quam nigellam vocat) fuisse infi-
gne continentiam profectionum. Hinc S. Ioan-
nes Climacus Religiosum alloquens, ait: *Ipsam col-
oque indumentum tuum, te ad exercitum ludus
hortetur.* Omnes enim qui mortuos lugent, nigris ve-
stibus operiuntur. Nigra enim vestis, inquit S. Ber-
nardus, insinuat humilitatem mentis. Et Petrus Clu-
niacensis ad S. Bernardum scribens: *Visum est, in-
quit, magis Patribus illis, nigrum hunc, de quo agi-
tur, colorem magis humilitati, magis penitentia, magis
ludui conuenire. Quibus studis quia totam Mona-
chi vitam immutare oportet, deueuerunt, ut color
moribus, vestes virtutibus, qua possent cognatione un-
gerentur.*

Non coruis sed Angelis similes putabant esse
nigris indutos S. Gallaction & S. Epitaphus
Martyres (sub Decio Imperatore occisi. Eos, in-
quit, qui sunt nigro pallio induti, dixit similes esse An-
gelis, nimirum, quia se à mundo separant, & ab his qui
sunt Mundi: & seruant Virginitatem & delegerunt
habere vitam Christo consimilem.

Similiter pullam ac fuscam vestem in vltimo
fuisse Sanctimonialium, scribit S. Hieronymus,
Non vno in loco. Nam epist. 23. ad Marcellam
sic habet, *Scandalizat quempiam vestu fuscior, (id
est, nigra) scandalizat Ioannes qui inter natos muli-
erum Maior nullus fuit: qui Angelus dictus, ipsum quo-
que Dominum baptizauit: qui camelorum vestitus ste-
gmine, zona pellicea cingebatur. Et infra laudans
Blaxillâ quæ amisso viro monachæ vitam pro-
fiteri ceperat, Pulla tunica vlam asserit. Et epist.
ad Marcellam. *Tunicam, inquit, fusciorum viduas,
(Virgo Acella) se Dominus consecrauit.* Et S. Asteria
in secundo Concilio generali Nicæno, de S.
Euphemia Martyre Chalcedonensi, coram iu-
dice stante, dixit: *Adstabat Virgo pulla veste & pal-
lio Philosophiam professa.* Quali veste indutum
fuisse S. Anastasium Martyrem, apparet ex eius
picta imagine, ab eodem Concilio celebrata,
multisque illustrata miraculis, quæ ad hunc diem
Romæ ad Aquas Saluias, vna cum eius reliquiis,
populi venerationi quotannis exponitur vidè-
da. Sanè cum S. Paulus Apostolus iussu Beati-
simæ V. Mariæ traderet Regulam S. Francisce
Romanæ pro eius Monialibus, iussit ut vestem
superiorem portarent ex panno nigro, sicut ad
hunc diem portant.*

Merito ergo Societati nostræ placuit niger
vestitus, quem innumeræ Myriades Clerico-
rum & Monachorum ac Virginum & Mae-
ryum

Tr. de
cedin. vir.
mon. Ferd.
p. hist.
Ord. Præd.
l. c. 4. l.
p. in Cât.

l. c. 6. in
l. p. r. o.
ant. p. o. n. t.
c. 1. d. A.
1640.

l. c. 1. c.
16. de Re-
format.
cap. 12. p.

tyrum elegerunt, præsertim ex S. Benedicti sanctissimo Ordine: ex quo Sanctorum Catalogo adscriptos esse à Sede Apostolica, quindecim, imo sexdecim millia & sexcentos, scribunt disertè nobilissimi Historici, Abbas Trithemius Benedictinus, & Ferdinandus de Castillo Dominicanus.

Denique benè scripsit S. Bernardus, explicâs illa verba Cantic. 1. Nigra sum sed formosa. Non omne quod nigrum est, continuè deforme est. Nigredo (verbi causa) in pupilla non dedecet. Et nigri quidam lapilli in ornamentis placent. Et nigri capilli candidi pulchris etiam decorem augent & gratiam. Gestat Dei beneficio Societas nigra vestimenta, sed candidam & formosam conscientiam Deo exhibet. Nam tot verè scripsit Excellentissimus S. R. Imperij Princeps Dux in Olyka & Nefvievz Cancellarius Magni Ducatus Lithuanie Albertus Stanislaus Raduilius antiquè pietatis & sapientie Heros, & S. Ecclesie in expugnabilis Defensor, ac bonorum omnium Patronus. Mens Iulius copiosam messem adulta segete declinantis facili per Ignatium Loliolam Soc. Iesu Parentem collegit, qui tam vetus quam recens zizanium à Luthe- ro & Caluino profeminatum euellere nititur, Christi- que ac Ecclesie agrum lolio ac tribulis expurgare. Viget Religio ab ipso fundata incorruptione morum, integerrima sanctitatis speculum politissimum, iuuentuti excollenda & erudenda addicta, pro gloria summi Numinis (quod vnicum in votis semper fuerat Ignatio) spirituum bonorum incrementis Ecclesie horreum locuple- tans. Nec immerito veste nigra hac dilecta Iesu Societas tegitur: excipit nimirum luide iustus inuidia, maleuoluntia, persecutionibus impetitur, absq; vlla integritatis ingenua iactura. Ipsi sese denigrant aduersarij suisq; se telis conspiciunt, immersi scelerum facultentia. Potest liberè illud sapientissimi Regum Societas vsurpare effatum: Nigra sum sed formosa; etiam fructuosa, & celo, & Ecclesie, & orbi vniuerso, laboriosa meritis, formidolosa hostibus.

Sequitur peculiarem, vt alij Monachorum & Mendicantium Ordines, Habitum & cucullas non habemus?

Respondeo, quia Clerici sumus, pro talibus à Sede Apostolica recepti & approbati, & appellati à Concilio Trid. ideo communem toti Clero vbique gentium elegimus, à quo cucullas gestari non decet, & vetitum est in Ecclesiasticis Canonibus. Audi Conciliū Aquisgranense sub Stephano Papa S. & Ludouico Pio Imperatore celebratum, id vetans quibusdam Clericis, & causam prohibitionis iustam adferens. Reprehensibilem & Ecclesiasticam emendatione dignū apud plerosq; inoleuisse comperimus vsu, eod quod contra morē Ecclesiasticum cucullas, quibus solis Monachis vtendum est, induant: cum vtique illorū habitus penitus vsurpare non debeant, à quorum proposito quodammodo distat. Quia sicut indecens est, vt arma militaria more laicorū gestent: ita nimirum inhonestum est, & valde indecorū, vt alterius propositi indumenta sibi imponant. *Habitus Lancicij Opusc. Tom. 2.*

namq; singulorum Ordini idcirco in Ecclesia ab iniicē discreti sunt, vt his visis, cuius propositi sit gestans, vel in qua professione Domino militet, liquidò cognoscatur. Et quia huiusmodi vsus nulla auctoritate approbatus, sed potius ab his qui sanum sapienter merito reprehenditur, & repudiatur, oportet vt ab hinc ne fiat, penitus inhibe- ritum sit.

Quocirca merito etiam Vrbanus secundus Papa statuit pœnam, quā subire debet Clericus, habitum monachalem gestans. Et Concilium Gangrense Can. 12. relatum à Gratiano in Decreta, Monachos Eustatia nos anathemate ferti, qui pallis oblongis more philosophorum indu- ti, eoq; habitu quali sanctitatis aut sapientie nota gloriantes & superbientes, ceteros Ecclesiasticos aspernabantur, & condemnabant eos, qui birris id est pallis breuioribus, quibus Clerici & Episc. (vt patet ex S. Aug. & S. Greg. Turonensi & Palladio) vtentur, & veste cōmuni quali nostra Societas vtitur, cōmuni cū Clericis.

Siquis virorum, inquit Concil. putauerit sancte proposito, id est continentie conuenire, vt pallio vtatur, tanquam ex eo iustitiā habeat, & reprehendat & iudicet eos, qui cum reuerentia birris vtuntur, vel alia veste cōmuni qua in vsu est, anathema sit: vt bene obser- uauit inter alios Alardus Gazæus insignis Cōmentator Cassiani, in notis, ad eius librum primum caput septimum: in quo Cassianus instituta veterum Monachorum referens, narrat eos, birros, scilicet Clericales vestes tanquā ambitionem quandam declinasse: Communem autem vestem fuisse birrum, etiam apud Roman. vt ait Cælius Rhodiginus, Græci scribunt: & confirmat libro quarto Martianus Historicus.

TERTIA ACCVSATIO.

Tertio carpunt alij Societate nostram, quod Institutioni Iuuentutis se tam operose impēdat. Ideoq; in Italia præsertim, magnos quosdam Religionum Antistites scio, nostris hominibus imposuisse per contemptū agnomina (pedanti, questa pedantaria) viliū & ignobiliū Præceptorum & Magistrorum. Fatemur nos pro Christo factos esse Magistros, vt isti vocant, & honori nobis ducimus talia à Cēsoribus nostris esse nobis imposita cognomina. Tum quia hæc omnia Deo auctore facimus, qui inter alia, hoc quoque ministeriū S. P. N. Ignatio inspirauit à S. Sede Apostolica laudatū & approbatū, & multiplici fructu in S. Ecclesia commendatum, & ab Hæreticis Ecclesie hostibus improbatum: tum quia habemus in antiquissimis Sactis huius institutionis exēpla, & equissimas rationes præclare explicatas à nostro Ribad. tū in vita S. Ignatij, tum in Opusc. de Societ. Instituto, tum à Suario.

In primis certū est, ab ipso Ecclesie Christi exordio, viros sanctitate & doctrina conspicuos, institutioni puerorū & adolescentum se impendisse. Nā Panthenus excellentissimus Philosophus, Alex. Scholæ præfuit & Clem. Alexand. Origenis Præceptor, & ipsemet Orig. Clemētis

cap. man-
damus. 19.
q. 3.
Grat. dist.
30. c. si quis
virorum.

Aug. l. 50.
de diuers.
& l. 53. ad
fratr. in
cremo.
Gr. l. 2.
hist. c. 1.
Pallad. in
Lauf. c. 51.

l. 16. c. 10.

256.

Rib. l. 3. c.
24. Vit. &
de Instit.
Soc. c. 39.
Suar. t. 4. de
Rel. tr. toto
lib. quinto.

successit, & socium sibi ad eam rem adiecit Ezechiam, virum sapientissimum, ut scribit Eusebius Casariensis. Protogenes quoque vir sanctitate & miraculis clarissimus, Scholam aperuit scribendi, puerosque hac quasi esca ad Christi cognitionem amoremque pellexit, ut author est Theodoretus. S. Hieronymus ea sanctitate atque autoritate vir, inter maximas easque grauissimas occupationes, quibus distringebatur, assidue puellam instituendi curam suscepit. Itaque ad Gaudentium epistolam optimis refertam preceptis scripsit, de Pacatula Infantula educatione, & alteram ad Latam de Institutione Filiae. Et cum habitaret in Bethleem, mundique oraculum esset, nonnullos nobilium instituebat filios, & Poetas, Historicos, & Oratores eis exponere, ut eos hac ratione Christo lucraretur, ut scribit in eius vita Marius Victorius. S. Ioannes Chrysostomus, scribit, quendam S. Apachoretam aperuisse ludum literarium solitudine relicta, multoque tempore in eo, docendo versatum esse. Idem fecit Patronus Bireicensis vir sanctissimus, & ob miracula patratu celeberrimus, qui cum in eremo vixisset, inde egressus scholam instituit, & pueros erudit. S. Cassianus Martyr qui Imola occubuit, manibus puerorum, quos docebat, confosus; a Prudentio proprio hymno celebratus, & in Romano Martyrologio repositus, primum fuit Episcopus Brixinensis, in Germania: tum pergens Romam venit Imolam, & scholam aperuit, multosque pueros docuit, quos Iudex Ethnicus in eum stimulauit, ut ab eo poenas castigationum, quibus ab illo affecti erant, repeterent. S. Basilus Monachorum in Oriente Dux Institutor & Pater, cum quaestionem proposuisset, nunquid conueniat, ut inter Fratres Monachos, Magister sit puerorum saecularium: huic quaestioni ita respondet. *Cum Apostolus dixerit: Patres nolite ad iracundiam prouocare filios vestros, sed educate illos in disciplina & correptione Domini: si qui eos adducunt, hac mente adducunt, & qui suscipiunt, tales sunt, qui plenissime confidant, posse se eos qui sibi adducuntur, in disciplina & correptione Domini educare, seruetur, quia preceptum est a Domino: qui dixit: Sinite paruulos venire ad me, talium enim est regnum caelorum.* Et alio in loco idem S. Basilus, non solum pueros, sed puellas etiam admittendas & separatim instituendas docet. Quorum secundum, non viris, sed feminis relinquendum est.

Eucl. 5. hist. c. 10. 11. & l. 6. cap. 12. Th. l. 4. c. 16. & to. 1. c. 20.

I. 3. conf. vitup. vit. mon. Licosth. in Theatio. Baron. in nor. Mart. 13. Aug.

Reg. breui. 292.

Reg. ful. 19.

S. Greg. in eius vita. Ioan. Diac. in Vita S. Greg. l. 2. num. 46.

S. Benedictus Monachorum in Occidente Parens, pueros in caenobiis suis educabat, in formabatque ad pietatem; Ex hac disciplina prodierunt S. Placidus, S. Maurus, & alij. S. quoque Gregorius Papa, Anglos pueros magna diligentia conquiri iubebat, & in sui Ordinis caenobiis aliatque educari. Et S. Thomas Aquinas qui ferme septingentis annis S. Benedicto fuit posterior, in Cassinensi PP. Benedictinorum cele-

bri Monasterio educatus fuit. Neque vero Monachi S. Benedicti pueros ad omnem tantum virtutis laudem excolebant, sed etiam disciplinis, & omni scientiarum genere instruebant. Nam & in Germania & in Gallia, & in Anglia, magna cum laude docuerunt, more Scholarum Societatis, & viros omnibus sacris & profanis scientiis excultos ac celeberrimos habuerunt. Inter hos fuit Venerabilis Beda, qui ante annos prope nongentos floruit in Anglia, & ipse doctus, & Scholae praefuit. In eius postea locum successit Albinus Caroli Magni Praeceptor, & in locum Albinus, Rabbanus, Abbas Fuldenis, postea factus Archiepiscopus Moguntinus. Et Monachi Benedictini habuerunt Collegia (quemadmodum nunc habet Societas) in quibus docebant ea, quae nunc nos docemus, vt videre est apud Trithemium celebrem Scriptorem & Abbatem Benedictinum. Quod adeo vlitatum fuit in S. Benedicti Caenobis, vt scribat F. Baldunus Moreau in Facula praefixa Historiae & Regulae S. Benedicti pagina 38. 39. *Omnia caenobia erant Gymnasia, & omnia Gymnasia Canobia. Nusquam enim eo tempore per Germaniam, Galliam, Italiam, & Angliam instituta litterarum fuerunt Gymnasia: imo & aliquot post saeculis Academiae (vel vt aiunt) vniuersitatis nomen illustre in omnifere Occidentis Imperio fuerat incomperum. Praeter enim Romanum vetustissimum & Parisiense ac Papiense tunc noua, (vt patet Caroli Magni & Successorum eius iussu, ope, & auctoritate fundata) in quibus Monachi Benedictini primi suere Professores, nullum in Historiis aliud vniuersale legitur existisse studium.*

Canonici Regulares idem factitauerunt, vt significatur in Concilio Aquigranensi sub Ludouico Imperatore, tempore S. Stephani Papae primi.

Patres Dominicani statuerunt in suis Capitulis generalibus, vt in omnibus partibus deputarentur Fratres ad munus docendi pueros in scholis, & ipsis praedicandum, & vt eis fieret copia libelli, quem ad cum finem conscripserant, vt scribit insignis eorum Historicus Ferdinandus de Castillo.

Ticini etiam publicum Gymnasium in Coeuentu S. Augustini collocatum est: a cuius Ordinis viris disciplinae omnes traherentur, vt quidam eius Ordinis Monachus scriptum reliquit. Et in Belgio ad hunc diem habent humaniorum studiorum vsque ad Rhetoricam scholas. Vti & Praemonstratenles, tum alibi totum in Moravia & Bohemia. Et antiquitus Religiosi habuerunt easdem in suis Monasteriis, vt patet ex Concilio Gangrensi. Verum enim est quod dixit S. Chrysostomus: *Cuius studium est docere proximum, is non tam illi beneficit, quam sibi ipsi magnam mercedem parat, duplicem, augetur lucro, dum maiorem a Deo retributionem assequitur, & dum fratrem docere aggreditur, docendo interim sibi ipsi memoriam eorumque audiens, renouat.* Vt mirum non sit,

l. 2. q. 83. ad

l. 46. in Mart.

cap. 1. h. 10. in Genes.

dolescentes, nec permitti plures ab iis adiri Professores & Scholas, ad altiora studia capessenda idoneos: & in scholis ipsis frequenti disputatione, præmiorum victoribus conferri solitorum, illecebris ad contentiones, & ambitum, teneros animos assuescere, ac interim à multiplici eruditione arceri, quam assequerentur, si alià methodo ac ratione in scholis instituerentur. Damnant & hoc aliqui quod flagelli & ferulis adolentes negligentes vel improbos puniamus.

Quibus sanè opponimus evidens argumentum nostræ institutionis optimæ, & contrario modo docendi longè anteposenda. Ex nostris enim Scholis, quamplurimi, in Scholis aliis non instituti, prodierunt in omni disciplinarum genere viri iudicio omnium, etiam Societatis æmulatorum & aduersariorum, clarissimi, quibus doctiores & celebriores, Scholæ aliæ nostrum docendi modum damnantes, non protulerunt. An in Sacrarum literarum interpretatione deteriores sunt Commentatoribus aliis, Franciscus Ribera, Franciscus Toletus, Ioannes Maldonatus, Daniel Pererius, Alphonsus Salmeron, Ioannes Pineda, Gaspar Sanctus, Martinus Delrius, Christophorus Castrius, Sebastianus Baradius, Vincentius Regius, Ioannes Lorinus, Vasquez, Cornelius à lapide, Franciscus Mendoza, Hieronymus Pradus, Ioannes Baptista Vilalpandus, Nicolaus Serarius, Cosmas, Magalianus, Blasius Viega, Ioannes Stephanus Menochius, Benedictus Iustinianus. Recensui nò omnes, sed quorum memini, præcipuos, & deinceps recensere, nullo seruato dignitatis aut excellentiæ ordine, prout meæ memoriæ occurrerunt, vt nullus vitio vertat, si à me sit loco vltimo positus, qui prius poni debuerat.

An in Theologis Scholastica in nostris Scholis petus profecerunt quam alibi alij? Ludouicus Molina, Franciscus Suarez, Gabriel Vasquez, Gregorius de Valentia, Ioannes de Salas, Petrus de Arrubal, Michaël Vasquez, Leonardus Lessius, Iacobus Granadus, Egidius Coninck, Didacus Ruiz Martinus Becanus, Ioannes de Lugo, Adamus Taunerus, Henricus Herriquez, Gaspar Hurtadus, Franciscus Albertinus, Antonius Carualius, Christophorus Gillius, Franciscus Amicus, Hieronymus Fasolus, Iosephus Augustinus, Petrus Vadingus, Rodericus de Arriaga, Stephanus Bubalus, Stephanus Fagundes, Theophilus Raynaudus, Valentinus de Herice, & alij multi recentiores?

In Controuersâ Theologia cui postponetur in scholis aliis enutrito, Petrus Canisius, Robertus Bellarminus, Gregorius de Valentia, Stapletonus, Iacobus Gretserus, Martinus Becanus, Iacobus Gordonus, Franciscus Turrianus, Edmundus Angerius, Edmundus Campianus, Franciscus Costerus, Ioannes Duræus, Petrus Cottonus, Antonius Possuinus, Robertus

Personius, Christophorus à Sacrobosco, Ioannes Busæus, Petrus Tyræus, Sebastianus Heyffius, Theodorus Peltonus, Adrianus Iungius, Alexander Regourduus, Alphonsus Pisanus, Ambrosius Pannalosa, Petrus Pasmanij, Andreas Eudæmonioannes, Christophorus Maior, Andreas Iurgeuicius, Emanuel de Vega, Georgius Scherer, Iacobus Gualterius, Iacobus Kellerus, Iacobus Wuiecus, Martinus Smiglecius, Petrus Skarga, Laurentius Arturus, Laurentius Foretus, Maximilianus Sandæus?

In Theologia Morali quis audebit damnare nostram docendi rationem, qua vti tam bene humanis conscientis consuluerunt, Thomas Sanchez, Franciscus Toletus, Leonardus Lessius, Ioannes Azor, Paulus Comitulus, Ferdinandus Rebellus, Vincentius Fillucius, Paulus Layman, Stephanus de Auila, Stephanus Ferdinandus Castius Palau Fagundes, Valerius Reginaldus, Emanuel Sa, Nicolaus Baldellus, Martinus Bonacina, Petrus Nauarrus?

Inter Philosophos qui è nostris solis scholis prodierunt, an non primis annumerandi sunt? Benedictus Pererius, Franciscus Toletus, Petrus Fonseca, Franciscus Suarez, Petrus Hurtadus, Antonius Rubius, Hieronymus Dandynus, Theophilus Rainaudus, Gabriel Vasquez, Rodericus de Arriaga.

In libris spiritum, ac deuotionem promouentibus editis & Asceticis, an non excelluerunt in scholis Iesuiticis educati? Franciscus Arias, Bernardinus Rosignolius, Ludouicus de Ponte, Hieronymus Platus, Domitius Platus, Bartholomæus Riccius, Iacobus Aluarez, de Paz, Iulius Facius, Lucas Pinellus, Vincentius Brunus, Alphonsus Rodericus, Iulius Nigronius, Antonius de Balinghem, Antonius Suequet, Carolus Musart, Carolus Scribanus, Christophorus Mardridius, Gaspar Loartes, Hieremias Drexellius, Ioannes Busæus, Ioannes Crombecius, Ioannes David, Ioannes Eusebius Nierenbergius, Thomas Massucius, Ioannes Nieff, Ioannes Bonifacius, Franciscus de la Croix, Ioannes Pelecius, Ludouicus Cressolius, Martinus de Roa, Petrus Iustinellus, Stephanus Binetus, Theophilus Bernardinus, Christianus Mayer, Franciscus Costerus, Fuluius Androtius? & alij quâ plurimi?

Historici è Scholis Societatis prodierunt nò deteriores Neotericis, Ioannes Petrus Masseus, Ioannes Mariana, Petrus Ribadeneira, Nicolaus Orlandinus, Franciscus Sachinus, Famianus Strada, Nicolaus Serarius, Iosephus à Costa, Horatius Turfellinus, Iacobus Sallianus, Andreas Schottus, Antonius Possuinus, Martheus Raderus, Heribertus Rosveydus, Christophorus Brouuerus, Dionysius Petanius, Iacobus Gualterius, Iacobus Gordouus, Ioannes Antonius Valtrinus, Iacobus Gretserus, Iacobus Sirmundus, Nicolaus Godignus, Thomas Saillius, Hen-

Henricus Amerius Ioannes Eusebius Nieremberg, Hermannus Hugo.

Mathematicis qui primo Societatis sæculo prodierunt, primarius an non accensendus est in scholis nostris edoctus, Christophorus Clavius Chrystophorus Griemberger, Christophorus Scheyner, Ioannes Voellus, Athanasius Nircher, Dionysius Petavius, Franciscus Aguilonius, Georgius Schombbergerius, Gregorius à S. Vincentio, Paulus Guldin.

Eruditione sacra & profana plenissimi à nostris instruiti, quibus Academicis cedunt Andreas Schottus, Iacobus Sirmundus, Martinus Delius, Iacobus Saliannus, Martinus Roa, Iacobus Pontanus, Ioannes Ludouicus de la Cerda, Melchior Cerda, Nicolaus Caussin, Lælius Bisciola, Fronto Ducæus, Dionysius Petavius, Theophilus Raynaudus, Ludouicus Crefollius, Iulius Cæsar Bullingerus, Iacobus Bidermannus, Iulius Nigronius, Melchior Inchofer, Mattheus Raderus, Ioannes Eusebius Nieremberg.

Poëtes, Eloquentiæ, & Rhetoricæ laude in clyti, à quo non commendantur, quamvis non alibi quam in Societatis Scholis id sint affecti. Ioannes Petrus Petpinianus, Franciscus Benecius, Tarquinius Gallutius, Iulius Nigronus, Dionysius Petavius, Vincentius Guinifius, Cyprianus Suarez Franciscus Remondus, Alexander Donatus, Matthias Casimirus Sarbieuius, Andreas Schottus, Ioannes Baptista Ferrarius, Iacobus Pontanus, Horatius Turfellinus, Angelinus Gazæus, Balduinus Cabillarius, Bernardinus Stephanus, Bandinus Gualfredurius, Bernardus Bauhusius, Carolus Malapertius, Constantinus Pulcharellus, Gilbertus Ioninus, Iacobus Bidermannus, Ioannes Nieffi, Ludouicus Crucius, Nicolaus Caussin, Emanuel Aluarius, Iacobus Gretserus, Andreas Blancus, Arnaldus Bohyræus, Franciscus Montmorencij.

Multò plures alios (vt audio) in omni scientiarum & disciplinarum genere excellentissimos in nostris Scholis institutos, inuenies in Bibliotheca accuratissima Scriptorum Societatis, à R. P. Philippo Alegambe viro exuditissimo & de re literaria optimè merito, cum expressa concessione Urbani VIII. Pont. Max. (in solis nostris scholis Romæ, eâ doctrinâ quam omnes Academicæ meritò suspiciunt, imbuti) Antuerpiæ non ita pridem impressa, quam nondum vidi, breui à Bibliopolis hac quoque, vt spero, aduehenda.

Quocirca Urbanus VIII. quo viuente hæc scribo, post Gregorium XV. in Scholis Collegij nostri Romani à pueritia institutum, & ipse eorum discipulus, postea ad summum Pontificatum euectus, confirmans externorum seminaria nostræ institutioni, regimini & fidei concedita, in pluribus Bullis Pontificiis sic nostrum docendi modum institutionemque iuuentutis commendat. Cum dilectorum filiorum

presbyterorum Societatis Iesu, in hoc educandorum in stituendorumq; adolescentium munere, diligentia, fides, integritas, & in aliis eiusmodi Collegiis, satis congnita sit atque perspecta, eos ipsorum regimini, institutioni, doctrinæ subicimus.

Merito ergo vir clarissimus Ioannes Amos n. 284. p. 197. Loni. diu. edition. An. 1639. Comerius in Panosophiæ Prodromo, ad reformandas scholas ab Anglis & Danis & Batavis vocatus, tradens reformandarum scholarum, & rectè instruendæ iuuentutis modum, in studio latini sermonis sic monet, & Societatis in docendo rationem probat. Contendant, inquit, bini (auscultante toto catu, & Magistro) de promptitudine memoriter recitandi, interpretandi, anomala declinandi & coniugandi, homonyma & paronyma distinguendi, synactice construendi, quæstiones formandi, & ad eas respondendi. Victori præmium, si aliud desuerit, applausus est publicus & superioris loci honor. Sed optandum esset alia etiam diligentia incitamenta, munuscula à Scholarum Patronis subministrari.

Et numero 287. Salutare admodum pueris, si re, si librorum eis nullorum copia fiat, præter quos Classi suæ destinatos habent. Cur ita suadeam, causa sunt in promptu.

1. Pluribus intentus minor est ad singula sensus, simul agendo nihil rectè agimus. Habeant ergo interim sibi sola hæc suum in vsum tanto studio elaborata: hæc attendant, aliis ne distrahantur: vsus assiduus vni rei deditus, & ingenium & artem sæpe vincit, inquit Cicero.

2. Delectum rerum adhibere pueri (& adolescenter) nondum possunt, possunt facillè incidere in ea, quæ se confundant & intricent, si quiduis contrectandi occasio sit.

3. Quod Romani præcones, Capitolium ad sacris operandum ingressuris, acclamare solebant, hoc age, ad id pueros etiam commonescere bonum est, vt Authoribus immorari, non per eos volitare adfuescant.

4. Denique immoderato studio vigor ingenij præsertim ignei atteritur: quod precauendum. Tardiores verò cum nihil varium & diffusum ante se vident, sed pensa sua pugno circumferunt, facillè illa superandi animos induunt.

Et hæc quoque causa est, cur Societas non permittat suos discipulos diuersis eodem tempore intendere scientiis: sed in vnâ solâ radices figere vitæ scientiæ, & eâ acquisitâ, progredi ad altiore. Benè enim monuit Seneca: Certè ingenij immorari & innutiri oportet, si velis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat. Nusquam est, qui vbiq; est. In peregrinatione vitam agentibus hoc euenit, vt multa hospitia habeant, nullas amicitias. Idem accidat necesse est iis, qui nullius se ingenio familiariter applicant, sed omnia cursim & properantes transmittunt. Non prodest cibus, nec corpori accedit, qui statim sumptus emittitur. Nihil æque sanitatem impedit, quam remediorum crebra mutatio. Non venit vulnus ad cicatricem, in quo medicamenta tentantur. Non conualescit planta quæ sæpe transfertur. Nihil tam vtile est, quod in transitu proficit. Distrabitur ah-

*mum librorum (lectionum) multitudo. Itaque cūna legere non possis quantum habueris, sat est habere quantum legas. Sed modò, inquis, hunc librum euoluere volo, modò illum. Fastidientis stomachi est multa degustare, quæ ubi varia sunt & diuersa, inquinant, non alunt. Et S. Basilius (quem S. Gregorius Nazianzenus condiscipulus, ait fuisse omnium scientiarum cognitione præclare imbutum) expertus quàm perniciosà sit hæc eodem tempore per diuersas disciplinas peregrinatio, monuit suos eam ut fugerent. Neque enim, inquit, artem vllam scientiamque quisquam exactè discere poterit, qui ea relicta, identidem, modò ad hanc, modò ad aliam transseat: quin ne vel vnàm quidem tantùm quis consequi potest, qui quæ ad illius finem accomoda officia sunt, ea perspecta non habeat. Perspecta autem non habebit, si per varias Scholas eodem tempore vagabitur. Quocirca talem morem, multa simul disparata discendi vel audiendi possumus cum S. Bernardo appellare *damnosam peritiam*, ubi eius damna enumerat. Vnde euenit, ut per hanc festinationem, & veluti peregrinationem ingeniorum, in Scholis nulla sciētia acquiratur perfectè. Quocirca sæpe videmus & audimus, à nostris discipulis nostro more in Scholis nostris eruditus, etiam non primariis, facillimè disputando vinci & superari in hoc Regno Poloniæ magnos & celebres aliarum Scholarum Professores, idque repente, & ex tempore, dum illos sine vllâ præuiâ præparatione, vel in conuiuiis, vel in aliis honestis confessibus aggrediuntur. Hinc quoque oriri dolemus, celeberrimos in hoc eodem Regno Eloquentiæ & literarum humaniorum Professores, nostrum docendi modum & priuatum & publicè, verbis & scriptis improban-tes, sædissimis suas lucubrationes typo vulgaras coinquinare barbarissimis & solæcissimis, & carmina etiam non longiuscula conspurcare turpissimis contra Profodiæ præcepta, maculis, breues producendo syllabas, longas corripiendo. Ne verò id incredibile videatur, exempla id demonstrant posita in eorum libellis impressis & peruiis: quæ si aliquando necesse fuerit, facile proferentur in lucem.*

Huc accedit, quod sciamus certò nostrorum Professorum scripta publicè in Collegiis nostris discipulis nostris dictata, tam philosophica quàm Theologica, quàm Humaniorum literarum, ab externis Professoribus nostrum docendi modum carpentibus, in suis Academiis ad verbum suis esse dictata: & carmina olim publicè in tot Scholis nostris affixa, à discipulis nostris composita, in Academiis quibusdam, nostro nomini non addictis, fuisse publicè exposita incanto furto, tanquam in Academiis illis primùm nata. Et quod mirere magis, constat nobis in iisdem Academiis nostrum docendi modum exhibitantibus, ex libris impressis à Societatis Professoribus editis, Discipulis Academicis ad verbum dictari Commentarios,

quasi à Professoribus Academicis conscriptos. Quod postea etiam eorum Auditores agnouerunt, visis apud Bibliopolas, vel in aliorum Bibliothecis nostrorum impressos Commentarios. Ita velint, nolint, Censores nostri, nostrum docendi modum suis comprobant factis; licet ore damnent à corde & contrario iudicio discrepante.

Accedit ad hoc propositum, & hoc argumentum validissimum, ad comprobandum nostrum in Scholis docendi modum, quod viderim multos viros præclarissimos, iisque familiariter vsus fuerim in hoc Poloniæ Regno, olim in cuiusdam Academiæ, maximè Scholis nostris infensæ institutos, & antequam Scholas nostras frequentarent, & postea vtrarumque Scholarum degustatà benè institutione & disciplinâ, nostræ institutionis modum illi anteposuisse quoad omnia. Immo ad gradus literarios in illâ promotos, vtrò illas disciplinas in nostris Scholis repetiisse, per quas nulli patet ad gradus literarios promotio. Viderunt enim se non consecutos in illâ Academiâ tantam scientiarum cognitionem, quantum meretur præmium laureæ Magisterij in aliis Academiis benè ordinatis, non nisi dignissimis confetti solitum, & quantum agnoscebant inesse nostris discipulis, nullâ Doctoratus vel Magisterij laureâ insignitis. Eosdem vidi nec paucos nec infimæ sortis homines, sed præcipuos & Senatoriâ dignitate in suis Urbibus quas incolebant pro meritis ornatos, & in eadem Academiâ olim Professores, & laureâ Doctoratus donatos, suos liberos, noluisse illi Academiæ cuius olim erant discipuli & alimni & Professores, erudiendos contere-tere, sed cum non exiguo sumptu ad nostras Scholas, & in eadem Urbe, & in remotioribus ciuitatibus sitas, misisse; vt literariis disciplinis à nostris hominibus, eo imbuerentur modo, què illi iniqui Censores, tanquam minus vtilem, immo iuuentuti perniciosum, & linguâ & calamo damnare consueuerunt. Quocirca & hinc manifestè apparet, nostram Scholasticam institutionem esse excolendis ingeniis vtiliorem, & immeritò à quibusdam damnari, minus doctis, minus eruditis, & ad docendum alios minus aptis, ne dicam ineptis: spectatâ eruditione & cognitione rerum ac scientiarum, modoque & ratione eas tum pueris tum adultis tradendi. Contraria ergo iudicia ex odio vel litore nascuntur. Verum est enim illud Lucani:

Stimulus dedit amula virtus.

Nec quengquam iam ferre potest, Casarue priorem Pompeiuse parem.

Opponimus his inuidis Censoribus nostrorum Gymnasiorum celeberrimarum Academicarum in Hispaniâ, Gelliâ, Belgio, & Italia ac Germania contraria iudicia de nostrâ doctrinâ, eruditione, & omnes quas tractamus disciplinas, docendi modo. Quocirca vir magni nominis & iudicij

Or. 20. de
audius.
Basil. Reg.
3. fusi.

f. 24. de
modo be-
ne viuendi.

judicij Florimundus Remondus in præclaro opere de ortu, progressu, & ruina (quam merito dominatur hæreson, ubi Societatis primùm meminit, in his, inquit, Collegiis infinitus quasi est institutarum numerus, quorum de doctrinâ tanta est estimatio, ut scientia omnes perdisca, eorum operâ restitui posse videantur. Quod quidem vir clarissimus & doctissimus tunc scripsit de Societatis Scholis, quando nondum lucem viderant, tot Professorum Societatis volumina, res Theologicas, Philosophicas, Humaniorum literarum, & alias, cum applausu & approbatione doctissimorum virorum in aliis Academiis celeberrimorum postea edita. Totus orbis terrarum hæresi non infectarum, nec inuidiâ, nostrorum authorum libros admittatur & prædicat, & ipsi nostri Ordinis & doctrinæ Censores, auidè illos conquiritur & emunt, ut multa quæ nescierunt addiscant. Hoc beneficium Societati à Deo concessum, illi attribuimus. *Vt autem agricolis peritendum est, inquit Plutarchus l. de prof. mor. videre spicas inclinatas ad terram & nutantes (nam que ob leuitatem sursum tendunt, inanes esse creduntur) ita Philosophastri quidam vani, nihil habentes ponderis aut grauitatis, elato sunt animo, & in habitu, incessu, vultuque nihil præter merum factum aliorumque præ se contemptum produunt.*

Denique vitio vetri non debet, quod adulescentes improbos vel negligenter litteris dantes operam, moderatâ castigatione ad officium reuocemus, quia hoc didicimus à supremâ & infinitâ sapientiâ ac prudentiâ prædito Doctore Deo, qui sic adulescentiam tractandam omnes docuit. Proverb. 13. 24. *Qui percutit virgâ, odit filium suum.* Et c. 23. 13. 14. *Noli subtrahere à puero disciplinam: si enim percusseris eum virgâ, non morietur: tu virgâ percuties eum, & animam eius de inferno liberabis.* Et Eccl. 30. 1. *Qui diligit filium suum, asiduât illi flagella, ut læsetur in nouissimo suo, & non palpet proximorum ostia (scilicet popinas, lupanaria) & vers. 12. Curua ceruicem eius in iuuentute, & tande latera eius dum insans est, ne forte induret, & non credat tibi & erit tibi dolor anime.* Quâ de re Princeps omnium Academiarum, Doctorum, & Magistrorum, ipse olim celeberrimus Eloquentiæ Professor, sic docuit Augustinus. *Quid sibi volunt multimode formidines, que cohibendâ paruulorum vanitatibus adhibentur? quid pedagogi, quid magistri, quid serula, quid lora, quid virgæ, quid disciplina illa, quâ Scriptura sancta dicit dilecti filij latera esse tundenda, ne crescat inadmitus, domarique iam durus aut vix possit, aut fortasse non possit? quid agitur bis pœnis omnibus, nisi ut debellectur imperitia & praua cupiditas refrenetur.* Malumus Dei mandato, & S. Augustini monito parere, quàm illorum Academicorum imitari indulgentiam, qui discipulorum in studiis negligentiam, in moribus nequitiam, flagris non cohibent, hoc prætextu, ne eos reddant pusillanimes, & animi generositatem opprimant Reipublicæ necessariam.

Deo enim magis credimus contrarium suaderi. Eccl. 30. *Lacta filium, & pauentem te faciet, lude cum eo, & contristabit te. Non corrideas illi, ne doleas. Non des illi potestatem.*

QVINTA ACCVSATIO.

Damnans & hoc quidam Catones, quia libros profanos Poëtarum & Historicorum, tum nostri Professores, tum alij legunt, non solos diuinos & sacros, eorumque sententiis & exemplis sua scripta & conciones exornant: & quod tam multos libros scribant & edant, etiam de politicis & prophanis argumentis. Sed iis

Respondemus primò, cum S. Basilio, talium lectionem laudante & suadente, oratione peculiari de legendis libris Gentilium: Quemadmodum, inquit, emittores ubi preparauerunt prius curationibus quibusdam, quodcumque tandem fuerit quod tincturam excipiet: ita tandem florem inducunt, sine purpura siue aliud quid sit: eodem sanè modo, etiam nos si inelubilis nobis permanere debet honesti gloria, externis utique his premiari, deinde sacras & arcanas doctrinas audiemus & assequemur. Modum autem legendi talem seruamus qualem idem Sanctus in eadem oratione seu homilia præscribit. Velut florum reliquiis vsq; ad odorem vel colorem est vsus; apes autem mel ex ipsis excerpere nouerunt, sic & qui diligentes in legendo, non solum quod dulce iucundumque fuerit in eorum libris persequuntur, sed quandam ex eò utilitatem animo referre contendunt. Velut item apes non omnibus floribus insidunt, neque ex eis ad quos accedunt, omnia auferre conantur, sed, quantum ipsis ad opus necessarium fuerit comprehendentes, reliquum dimittunt; nos etiam ut sobrij sapientisque, quantum congruum nobis propinquumque veritati ex ipsis fuerit sumentes, reliquum præterimus. Et sicut in legendis rosis sentes vitamus, sic in talibus sermonibus quicquid est vile carpentes, noxium vitemus. Conducit enim & ad intelligentiam & ad interpretationem Scripturæ Sacræ gentilium librorum accurata lectio, ut docent alij SS. Patres: Chrysostomus, Hieronymus, Augustinus, Nazianzenus, Damascenus, Beda. S. Pacianus Episc. Barchinon. & alij. Sicut, ait B. Petrus Damianus: Aurum & argentum cum vestibus ab Aegyptiis perimus, vnde Domino tabernaculum fabricemus, cum mundanos Poëtas ac Philosophos legimus, ut in diuinis eloquiis luculentius proficere valeamus. Et epistola vigesima octaua: Theaurum tollit Aegyptiis, vnde Deo tabernaculum constat, qui Poëtas ac Philosophos legit, quibus ad penetranda mysteria celestis eloquij subtilius conualescat. Aliter hoc ipsum commendat S. Cyrillus Alexandrinus. Accipit aliquis ab Aegypto & Pharaone, & offert Deo, accipiens ab impiâ Philosophiâ ac eruditione veluti hostias, lingua sacundiam, & eloquentiam, & in admiscendis dogmatibus pietatis, immo & pietatem ornans. Quemadmodum plantæ virtus propria est, inquit S. Basilius, maturo fructu surgere, adolese.

258

Bas. h. 24. de legendis libris gentilium.

Chry. h. 9. ep. ad Tit. Hier. ep. 2. ad Pambitionem Scripturæ Sacræ gentilium librorum mach. Aug. l. 1. doctr. Chry. c. 28. Naz. ad Seleucum de rectorum educ. & or. ad Cath. Constant. Dam. l. 4. fid. c. 18. Irid. PeL. l. 2. ep. 3. Dami. l. de S. Eleucadio. Pau. ep. 2. ad Sympro. ma. Orig. h. 31. in Luc. Cyr. Coll. c. 8. Bas. h. ad turgere, adolese.

surgere, addant tamen aliquid ornatus etiam folia, dum circa ramos concutuntur; sic profecto etiam anima precipue quidem fructus est veritas ipsa; non ingratis tamen etiam externam sapientiam circumdatam esse, velut folia quadam, & tegumentum fructui, & aspectum non iniucundum exhibentia.

De Moyse legimus testimonium S. Stephani Act. 7. 22. quod eruditus fuerit omni sapientia Aegyptiorum. Immo non tantum Aegyptiis, sed etiam Graecis, Assyriis, Chaldaeisque literis eruditum fuisse, scribit Philo Apostolis coaevus libr. 1. de vita Moysis. S. Daniele Prophetam omnem Chaldaeorum disciplinam tenuisse, & Apostolum Paulum, docet S. Hieronymus, & S. Augustinus versatum fuisse in scriptis Gentilium, etiam Poetarum, ideoque versus Spiritus S. in stinctu citasse aliquoties, ex Arato in Curia Martis, apud Athenienses Act. 17. 28. Ex Epimenide ad Titum 1. 12. seu ex Callimacho, ve vult Origenes libr. 3. contra Celsum, sed minus probabiliter. Nam & Plato lib. de legibus, & Cicero lib. de divinatione, & Diogenes Laertius, praeter S. Hieronymum, faciunt Epimenidem illius dicti authorem.

Idem S. Paulus Apostolus. 1. Corinth. 15. 33. ex Menandro citat illud: *Corrumpunt bonos mores colloquia mala.* Et quidem S. Paulus Apostolus non propria voluntate, sed Spiritus Sancti id ei revelantis impulsu his Ethnicorum sententiis suam concionem & scripta ad communem totius Ecclesiae Dei instructionem illustravit. Quocirca nostris hominibus idem vitio non vertant Neoterici Reformatores nostrarum concionum & librorum, cum S. Paulum imitamur, idem facere ab ipso Deo edoctum. Passus est hanc censuram etiam S. Hieronymus, idem purgans se apud Magnum Oratorem Romanum, querentem cur libris Ecclesiasticis admitteret literas Ethnicorum, se id fecisse, multorum Ecclesiae Doctorum exemplis scribit: quorum libri, pleni sunt testimoniis Ethnicorum, & nominat Origenem, Methodium, Eusebium, Apollinarium, Quadratum, Aristidem, Iustinum Martyrem, Melitonem Sardanensem, Dionysium Corinthiorum Episcopum, Tatianum, Bardellanem, Irenaeum, Clementem Alexandrinum, Hippolitum, Iulium Africanum, Dionysium Alexandrinum, Anatolium, Pamphilum, Picerium, Lucianum, Malchionem, Eusebium Caesariensem, Eustachium Antiochenum, Athanasium, Alexandrinum, Eusebium Emisenum, Triphylium Cyprium, Asterium Scythopolitam, Serapionem, Titum Bostrensem Episcopum, Basilium, Gregorium, Amphilo-chium, Minutium Felicem, Arnobium, Lactantium, Cyprianum, Hilarium, qui omnes, inquit, in tantum Philosophorum doctrinis atque sententiis suos refarciunt libros, ut nescias quid in illis primum admirari debeas, eruditionem seculi, an scientiam Scri-

pturarum. Sane de S. Basilio scribit eius condiscipulus S. Greg. Nazian. Orat. 20. de laudibus Basilij: fuisse Rhetorem inter Rhetores, Philosophum inter Philosophos, nullumque disciplinae genus fuisse, in quo versatus non sit, atque ita eximie versatus, quasi in eo solo elaborasset. Etiam Astronomiam, & Geometriam & numerorum proportionem didicerat, quin & medicinam corporis morbus, ac morbi curatio necessarium illi reddiderat: unde exorsus, ad Artis habitum pervenit.

Si ergo sine praedictio sanctitatis & vitae spiritualis iactura, licet huic S. Doctori, in Oriente omnium Regularium & Allectarum Magistro, & veluti Fundatori, prophantis duntaxat tempore vacare doctrinis & libris, ad non prophanum finem evolvendis & excerptendis, licebit & nostris hominibus idem faciliare ob finem eundem divinae propagandae gloriae, & salutis animarum, quas his speciosis hamis, & veluti retibus, allicimus ut Christo piscemur & aggregemus.

Hanc ob causam Angelicus scientia & vitae sanctimoniam Doctor (cuius sanctimoniam nescio an nostri Censores se aequare audebunt, nam alios eos se anteponere scimus) S. Thomas Aquinas, Theolorum Princeps, & v. S. Ecclesiae in eius Officio scribi decrevit, & quotannis legit: *Nullum fuisse Scriptorum genus, in quo non esset diligentissime versatus.* Et tamen cum tanta Scriptorum etiam profanorum lectione, coniunxit vitae sanctimoniam, & donum habuit altissimae contemplationis, quale nondum rescimus habere, hos studiorum nostrorum Reformatores.

Et S. Bonaventura respondens ad cuiusdam Regulae Magistri innotuati obiectiones factas contra Regulam S. Francisci, inter quas una erat, de studio Scholasticum & Magistrorum, ostendit recte fieri; quod religiosi legant libros Philosophorum, idque probat exemplo S. Augustini, qui in libris de doctrina Christiana ostendit, non posse intelligi sacram Scripturam, sine aliarum scientiarum peritia.

Et quod mirare magis, vitae antierissimae Praesul sanctissimus, Carolus Borromaeus Archiepiscopus Mediolanensis & Cardinalis, teste Giussano in eius vita praestantissima lib. 8. c. 29. etsi in Archiepiscopatu potissimum atrederet studiis S. Scripturae, SS. Patrum, & Historiae Ecclesiasticae, sex horas quotidie studiis dans, nihilque continuis, in ultimis annis vitae suae, aliis vero tres vel quatuor, tamen delectabatur etiam aliis scientiis, easque callebat: immo dicebat: *parum valere hominem, qui non conatur habere cognitionem omnium rerum.* Merito, quia ut scripsit S. Clemens Papa S. Petri discipulus, & auditor S. Pauli Apostoli: *Cum quis ex Divinis Scripturis firmam veritatis regulam susceperit, absurdum non erit, si aliquid ex eruditione cognoverit, ac lib-*

Hier. ep.
84. ad Mag-
num Aug.
1. 2. doct.
Chri. c. 40.

epist. 84.

heralibus studiis, ad assertionem veritatis dogmatum conferat.

h. 14. sup. et.

Naz. or. in Iulian.

Paremus ergo consilio huius Sæctissimi Romani Pontificis & martyris, dum & Conciones nostras, & libros, Ethnicorum sententiis & exemplis respargimus, hoc enim qui faciunt, iudicio S. Augustini lib. 2. de Doctrinâ Christianâ capite 4. & libro 3. capite 40. res nostræ religionis & fidei, hac seculari eruditione tanquam spoliis Ægypti exornant. Nam velut plantam, inquit S. Basilus, quibus propria virtus est, fructu pulcherrimo scitære; folia nihilominus ramum coniuncta quendam ferunt ornatum, sic & anima, cui præcellens quidem veritas fructus est, non abs re tamen exteriori sapientia circumdatur, sicut foliis quibusdam umbram fructui & aspectum non inmempeffiu præbentibus. Et hæc causa fuit, ob quam inuidens Ecclesiæ eruditos Scriptores, persecutor Ecclesiæ Iulianus Apostata, teste S. Augustino, S. Nazianzeno, & aliis, vetuerat, ne Christiani liberalibus literis & scientiis discendis ac docendis vacarent, idque S. Augustinus inter Ecclesiæ persecutiones reponit, libro 18. de Ciuit. Dei capite 52. Sciebat enim hostis Ecclesiæ, ad confutandum falsorum Deorum cultum, ad quem disciuerat, plurimum valere dicta & facta Ethnicorum in eorum libris descripta, uti & ad ostendendam enormitatem fugiendorum, & e conuictu humano exterminandorum vitiorum. Ideo Scriptores Ecclesiastici veteres, ipsorum Ethnicorum armis eos expugnabant: quia ut loquitur S. Hieronymus epistol. 84. volebant cum Christo Dauide, extorquere de manibus hostium gladium & Goliath superbisissimi caput, proprio mucrone truncare. Quocirca ut ait S. Ioannes Damascenus lib. 4. de fide. capite 19. Si ab iis qui foris sunt (hoc est Ethnicorum libris) decipere quippiam valuerimus, non aspernabile est. Efficiemur probati Trapezita, legitimum & purum aurum (bonarum sententiarum & exemplorum) adseruantes, adulteratum autem (errorum gentilitatis) resutantes. Sumamus sermones optimos, Deos autem ridiculos & fabulas alienas canibus proiciamus. Sicut enim Ægyptij, inquit S. Augustinus libro 2. de doctrina Christiana capite 40. non solum idola habebant & onera graua, que populus Israël detestaretur & fugeret, sed etiam vasa atque ornamenta de auro & argento, & vestem, que ille populus exiens de Ægypto, sibi potius tanquam ad vsum meliorem clanculo vendicauit; sic doctrina omnes gentilium, non solum simulata & superstitiosa signenta grauesque sarcinas superuacane laboris habent, que vnusquisque nostrum debet abominari, sed etiam liberales disciplinas vsui veritatis aptiores, & quadam morum præcepta vtilissima continent, deque vno Deo colendo nonnulla vera inueniuntur apud eos, quod eorum tanquam aurum & argentum, quod non ipsi instituerunt, sed de quibusdam quasi metallis diuine prouidentia Lancicij Opusc. Tom. 2.

eruerunt, debet eis auferre Christianus, ad vsum iustum prædicandi Euangelij. Vestem quoque illorum, id est hominum quidem instituta, sed accommodata humane Societati, quâ in hac vitâ carere non possumus, accipere atque habere licuerit, in vsum conuertenda Christianum. Nam quid aliud fecerunt multi boni fideles nostri: nonne aspiciunt quanto auro & argento & veste suffarcinatus exierit de Ægypto Cyprianus Doctor suauissimus, & Martyr beatissimus? quanto Lactantius: quanto Victorinus, Optatus, Hilarius? de viuis taceam, quanto innumerabiles Græci? quod prior ipse fidelissimus Dei famulus Moyses fecerat de quo scriptum est. (Act. 7. 22. quod eruditus fuerit omni sapientiâ Ægyptiorum. Quibus omnibus viris superstitiosa Gentium consuetudo disciplinas quas viles habebat, nunquam commodaret, si eas in vsum vnius Dei colendi, quo vnanus idolorum cultus exsindereur, conuersum iri suspicaretur.

l. 2. doct. Christ. c. 16. 17. 40

Accedit, quod talium librorum lectio est necessaria ad bene intelligendas Scripturas, ut obseruauit S. Augustinus. Quod si aliquis contradicit, inquit S. Hieronymus in capite 3. epistol. ad Galatas, quomodo de communi opinione non sit sumptum. Vallis Titanorum in libro Regum, & sirena & Oenocentauri in Isaiâ: Arcturus & Orion & Pleiades in Iob: & cetera his similia, que vtrique vocabula gentilium fabularum, & causas & originem habent. Similia his habet S. Ambrosius libro 3. de fide.

Chr. h. 3. in ep. Tit. & f. 2. 6. in ep. Ephes.

Ob has utilitates S. Chrysostomus docet, adolecentes erudiendos non tantum in scripturis diuinis, sed in Græcorum etiam (hoc est, Ethnicorum sic enim eos Patres Græci appellare solent,) & philosophorum doctrina. Et S. Gregorius Nazianzenus: hanc profanam eruditionem, quam plerique Christiani, inquit, prauo quodam iudicio ut insidiosam & periculosam ac procul à Deo (à contemplatione) auertentem aspernantur, ait, inter humana bona principem locum tenere. Et orat. 1. in Iulianum Apostatam hæc studia Christianis vetantem, dicit, se hanc politiorem literaturam & primam post Diuinam esse, amplexatum. Sic & S. Chrysostomus describens conditiones optimi Sacerdotis (quales debent esse omnes Religiosi) coniungit eum vitæ sanctimoniam, etiam scientiarum profanarum, tanquam illi conuenientem, cognitionem. Docet enim libro 6. de Sacerdotio: Non solum mundum purumque Sacerdotem esse oportere, ut qui tali ministerio dignus habitus sit, sed etiam inprimis prudentem, atque adeo multarum rerum peritia instructum ornatumque, in tantum, ut secularia mundanaque omnia nihil minus noscat, quam norunt ij qui in media hominum turba versantur.

l. 3. in c. 13. l. 1. Reg. 7

Ideo S. Gregorius Papa ait fabros ferrarios in Ecclesia deesse, cum desunt Doctores etiam secularium literarum. Harum enim eruditio, inquit, etsi per semetipsam ad spirituales Sanctorum conflictum non prodest.

Ccc si diui-

si diuina Scripturæ coniungitur, eiusdem Scripturæ scientia subtilius eruditur. Ad hoc quidem tantum liberales artes discendæ sunt, vt per instructionem illarum, diuina eloquia subtilius intelligantur, quod aperte dæmones sciunt, quia dum secularibus instrumur, in spiritualibus adiuuamur.

Eandem ob causam multi Societatis Scriptores de profanis argumentis libros ediderunt de Militia Romana, de Magnete, de Opticis, & Perspectiua, de Profanis Historiis, de Rebus Politicis, æconomicis Musicis, de Magicis disquisitionibus, de Horibus, de Doctrina temporum, de Mathematicis disciplinis, de Astronomicis, de Cosmographicis, de Ponderibus, & Mensuris, de Symbolis heroicis, de Militia equestri vetere & noua, & de alijs similibus, nec non varia Pœmata & Carmina de varijs rebus.

Scripterunt talia nostri homines, tum vt suppeditarent materiam Professoribus Academicarum in quibus talia tractantur, tum vt eos qui lectione librorum & carminum obscenorum, cum magna Dei offensa & virtutis iactura delectantur, ab ea auerterent, obiectis speciosis & delectabilibus argumentis, circa quæ se possent, & obscæna & pura, sed curiosa ingenia occupare, & loco otij, & inanium confabulationum, tempus vitilium traducere. Hoc mouit viros Sanctissimos ad similes tractatus scribendos & edendos, qui in eorum operibus leguntur. Sanctissimus erat Doctor Ecclesiæ Augustinus, & simul deuotissimus, vt eius opera testantur, plenissima contemplatiuis affectibus Theologiæ mysticæ (quibus maiores & plures non habent nostri Censores) expressis in eius Confessionum libris, & Soliloquijs, & Meditationibus, is tamen sine iactura deuotionis & contemplationis, non tantum infinitam quandam eruditionem ex Ethnicorum libris hausit impleuit viginti duos libros de Ciuitate Dei, aliosque, sed etiam scripsit de Grammatica, de Dialectica, de Rhetorica de Diuinatione Dæmonum, de decem Categorijs, de Geometria, de Arithmetica, de Philosophia: & de solo Rythmo, vt ipse ait epistol. 131. libros sex, & deliberabat de Melo, alios sex scribere, ac ad illorum lectionem inuitat, non aulicos, non milites, non Matrimonio iunctos, sed Iulianum Diaconum: cui similibus nostri Censores Reformatores non suaderent talium librorum lectionem sed Thomæ de Kempis, vel Rusbrochij, aut Harphij, & similibus. Sunt autem hi sex libri, de Musica à S. Augustino scripti, inter eius opera impressi magna eruditionis copia è Pœtis & Philosophis hausit respersa. Similia edidit Opuscu-

la S. Epiphanius Salaminæ Cypri Episcopus, & Paulus Orosius S. Augustini discipulus, S. Prosper Aquitanus, Marcellinus Comes, Boëtius Seuerinus Martyr, Aurelius Cassiodorus, S. Dacius Episcopus Mediolanensis, S. Gregorius Turonensis, S. Isidorus Hispalensis, B. Beda, S. Ioannes Damascenus, Paulus Diaconus Aquileiensis, S. Nicephorus Episcopus Constantinopolitanus, Ado Episcopus Viennensis, B. Petrus Damiani, S. Anselmus Archiepiscopus Cantuariensis, Otto Frisingensis Episcopus, Iacobus à Vitriaco Cardinalis & Episcopus Tusulanus, Vincencius Belluacensis, S. Thomas Aquinas, Egidius Romanus S. Thomæ Auditor, Ioannes Scotus, B. Augustinus Triumphus, Aluarus Pelagius, Nicephorus Gregoras, Ioannes Gerson, S. Antoninus, Ioannes Trithemius Abbas Benedictinus, Surius Carthusianus à vitæ Sanctitate & doctrina commendatus, & multi alij miris noti, vitæ sanctimoniam celebres, tam Religiosi quam sæculares.

Cum autem Politici nunc libentius audiant sententias ex Philosophis moralibus quam ex sacris libris petitas, vt saltem illis iuuent huiusmodi Auditores & Lectores, nostri Concionatores suos Conciones, Scriptores suos libros, talibus etiam sententijs respergunt, pro commendandis virtutibus & vitis condemnandis, vt modis omnibus vtantur ad perditæ vitæ homines conuertendos, bonos autem ad perfectiorem viuendi rationem excitandos, non tantum sacre Scripturæ & Sanctorum Patrum doctrinis, sed etiam Ethnicorum. Et hoc est, quod Spiritus Sanctus in S. Paulo commendat: *Omnibus omnia fieri vt omnia salui fiant.*

Ex dictis apparet valde salutarem esse Ecclesiæ Dei & Reipublicæ Christianæ laborem quem multi sancti viri docti subeunt scribendo aut edendo libros ad varias sententias spectantes, & argumenta etiam profana tractantes, propter causas supra allatas. Sanè si iudicio Ioannis Gersonis Cancellarij Parisiensis viri doctissimi, etiam Amanuenses, qui libros vitiles ab alijs dictatos scribunt, vel transcribunt proferendos in lucem, instar Concionatorum toti Ecclesiæ predicant: sic scribendo, multipliciter elemosinam largiuntur, & orant, & pro peccatis satisfaciunt, sal sapientie tribuunt, lucem posteris administram, fontem aquæ salientis in vitam æternam aperiant, S. Ecclesiam dilatant, & contra hostes fidei, & ignorantiam, arman, & custodiam, & honorant, ac illustrant; multo magis hæc conueniunt iis Religiosis, qui post redditas Deo laudes & sacrificia piarum precum, & oblationum sacri altaris, totos se impendunt scriptorum rerum salutarium & vitilium omni generi & con-

to. f.
to. r.

to. r.

Etiam habere intentionem studeant, non solum circa vitam suam statum, verum etiam, circa res omnes particulares, & in omnibus querant Deum. Quod ipsum in Summario Constitutionum

postea facto, in Regula 17. Summarij nobis inculcatur, & quolibet mense publicam lectionem in memoriam renovatur omnibus vnum in locum congregatis,

NICO.